

887.59

MAR

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΤΟ ΜΙΧΕΛΙΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΔΗΜ. ΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
— ΧΑΛΚΙΔΑ

Αρ. βιβλ. 5151
Χρον. Εισαγ. 16.4.1958
Βιβλιοτ. 0101.194
Αριθ. 1883.59 / MAR

Γ. Ι. ΜΑΡΑΝΤΗ
(ΚΑΦΦΕΤΖΑΚΗ)

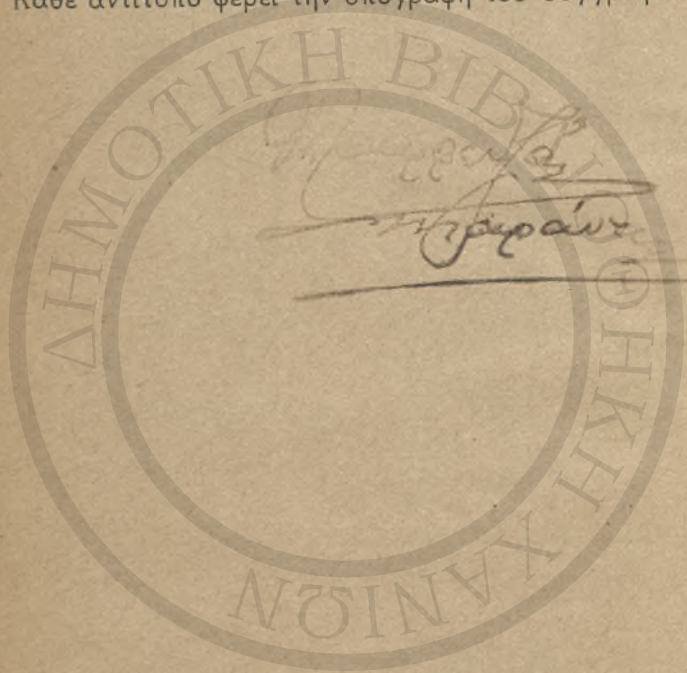
ΤΟ ΜΙΧΕΛΙΟ

ΚΡΗΤΙΚΗ ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΡΙΤΗ
ΕΙΚΟΝΕΣ ΣΤ. ΟΡΦΑΝΙΔΗ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΝΙΚ. ΑΛΙΚΙΩΤΗ
ΑΙΟΛΟΥ 70 - ΑΘΗΝΑΙ

Κάθε αντίτυπο φέρει τὴν ὑπογραφή τοῦ συγγραφέα.

Ἡ ἀνατύπωση ὅλου ἢ μέρους ἀπαγορεύεται δίχως τὴν ἄδεια τοῦ συγγραφέα.

Γ. Ι. ΜΑΡΑΝΘΗΣ (ΚΑΦΕΤΖΑΚΗΣ)

1921

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΗ

Τὸ «Μιχελιό» ὅπως ἀναφέρεται καὶ στὴν πρώτη του ἔκδοσι, εἶναι ἱστορία παρμένη ἀπὸ τὴν σύγχρονη ζωὴ, τὰ ἤθη καὶ τὰ διαλεκτικὰ ἰδιώματα τῶν Ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Κρήτης καὶ ἰδιαίτερα τοῦ Μεραμπέλλου, ἀπ' ὅπου ὁ κ. Μαράντης ἔχει ἀντλήσει τὰ θέματά του καὶ στὶς μεταγενέστερες ἠθογραφίες του.

Εἶναι γραμμένο ἀπὸ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1920 καὶ διαβάστηκε γιὰ πρώτη φορὰ σὲ μιὰ φιλολογικὴ ἑσπερίδα στὰ Χανιά, πού τὴν ὠργάνωσε ὁ μακαρίτης ὁ Κονδυλάκης γιὰ νὰ παρουσιάσῃ τὸν κ. Μαράντη, νέο τότε συγγραφέα καὶ νὰ διαβάσῃ καὶ ὁ ἴδιος τὸ τελευταῖο του ἠθογραφικὸ ρομάντζο, τὴν «Πρῶτη Ἀγάπη». Ἔτσι τὴν ἴδια βραδυὰ διαβάστηκαν καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ ἔργα.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Κονδυλάκης ἔστειλε στὸν συγγραφέα τοῦ «Μιχελιοῦ» τὸ ἀκόλουθο γράμμα :

Ἡ κρίσις τοῦ Ι. Κονδυλάκη γιὰ τὸ «Μιχελιό»

«Φίλε κ. Μαράντη

- » Ἐπεφυλάχθην νὰ σᾶς γράψω σήμερον τὴν γνώμην μου
- » διὰ τὸ «Μιχελιό» σας. Μοῦ ἀρέσει χωρὶς καμμίαν ἐπι-
- » φύλαξιν. Εἰς πολλὰ σημεῖα τὸ εὐρίσκω ἀνώτερον τοῦ
- » «Πατούχα» μου. Ὁ διάλογός του εἶναι φυσικώτερος
- » καὶ ἀληθινώτερος καὶ τὸ περιβάλλον πιστότερα ἀντι-
- » γραμμένον. Εἰς αὐτὸ βεβαίως σᾶς ἐβοήθησεν ἡ καλὴ
- » χρῆσις τῆς Δημοτικῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν τόσον καλὰ
- » χειρίζεσθε! Ἐγὼ γράφω τὸν «Πατούχαν» κατὰ τὴν
- » ἐποχὴν ἐκείνην ἐκρατοῦσα εἰς τὸν γλωσσαμυντορικὸν
- » χορόν, ἀδικήσας οὕτως καὶ τὸ ἔργον μου καὶ τὴν Δη-
- » μοτικὴν γλῶσσαν, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ἐλπίζω νὰ ἔξα-
- » γνισθῶ ἔστω καὶ εἰς τὰ γηρατεῖα μου μὲ τὴν «Πρῶ-

» την Ἐγάπην» γραμμένην ὅπως εἶδατε εἰς τὴν ζωντανήν γλῶσσαν».

Μὲ ἀγάπην
I. Κονδυλάκης

Τὸ «Μιχελιὸ» τυπώθηκε σὲ πρώτη ἔκδοσις ἀπὸ τὴν τότε Ἐκδοτικὴ Ἑταιρεία «Παρνασσίδα» τὸ 1921 καὶ σὲ δευτέρῃ ἔκδοσις τὸ 1927.

Ἐχει κυκλοφορήσει συνολικὰ στὶς δυὸ αὐτὲς ἐκδόσεις σὲ 9.000 ἀντίτυπα.

Μὲ τὴν ἄδεια τοῦ συγγραφέα ἀνατυπώθηκαν ἀποσπάσματα τοῦ στὸν «Ἑλληνικὸ Κήρυκα τῆς Νέας Ὑόρκης» καὶ σὲ πολλὰ Τουρκικά, Ἀλεξανδρινὰ καὶ Κρητικὰ ἡμερήσια φύλλα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Στὴν Κρήτη μὰ καὶ σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα, ἐδῶ καὶ στὸ ἔξωτερικό, πού διαβάστηκε, ἡ κριτικὴ γενικὰ στὸ «Μιχελιὸ» ἔδωσε θέσι, πλάι στὶς ἐκλεκτὰς Ἑλληνικὰς ἠθογραφίας μας.

Ὁ Ἐκδοτικὸς Οἶκος μας, πού ἔχει κυκλοφορήσει τώρα τελευταῖα ἀπὸ τὶς ἠθογραφίας τοῦ κ. Γ. Μαράντη τὴν δευτέρῃ ἔκδοσις τοῦ «Ἐμάθειτέ τα;» καὶ τὴν πρώτη ἔκδοσις τῆς τελευταίας τοῦ «Τὸ ὄνειρο τοῦ Σταυρούλη» προβαίνει στὴν τρίτη ἔκδοσις τοῦ «Μιχελιοῦ», πού σ' αὐτὴν ὁ συγγραφέας ἔκαμε ὠρισμένες μεταβολάς, πού τὶς ἔκρινε ἀναγκαῖες καὶ ἔτσι ἀνανεωμένο καὶ σὲ κείμενο καὶ σὲ καλλιτεχνικὴ ἐμφάνισι παραδίδει τὸ «Μιχελιὸ» στὴν δημοσιότητα γιὰ τὴ νέα γενεά, πού τῆς εἶναι ἀγνωστο, καὶ γιὰ ὄσους ἀπὸ τοὺς φιλαναγνώστες θὰ θελήσουν νὰ κρατοῦν τὴν σειρὰ τῶν Κρητικῶν ἠθογραφιῶν τοῦ κ. Γ. Μαράντη.

Ἀθήνα, Δεκέμβριος 1943
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΝΙΚ. ΑΛΙΚΙΩΤΗ

—...έτσά καλό νά δεις άδι-
κοθάνατη! 'Ο κύρης σου νά
σε ξανοίγει πώς έπόδωκες,
άπού νάθελα σπάσουνε τά
πόδια του όντο σέ πρωτοπή-
γαινε στή χώρα, νά σε βγάλει
άπού τό νοῦ σου μέτσοί σπού-
δαξές σου' και δέν σ' άφινε
έτσά πούσουνε κι' έτσά πού-
ναι τοῦ κόσμου τά παιδιά.
"Άς έρθει έδά νά σε καμα-
ρώσει! Τρεῖς μήνες μωρή, έτυ-
ραννούντονε νά σκάφτει και
νά ποτίζει κειονά τόν κήπο
για νάρθει" τοῦ λόγου σου

νάφήσεις τσ' αἴγες νά μποῦνε νά τονε ρημάξουνε·
γιατί δὲν ἤνοιγες τὰ στραβά σου, νά τσοι «παντάξεις»¹⁾
μόνο μοῦπιασες τὸ χαρτί νά διαβάζεις ἀποῦ νά μοῦ
τ' ἀξώσει ὁ Θεὸς καὶ νά σοῦ τὸ βάλουνε μαζὶ
στὸν "Αδη...»

Ἡ Δοξανιά ἡ γυναῖκα τοῦ Βαρελομανώλη τᾶχε
βάλει μὲ τὴν κόρη της τὸ Ἄθηνιὸ πού τᾶχε στείλει στὸν
κῆπο νά βοσκίσει τίς κατσίκες στοὺς γύρους. Ἔτσι
καθὼς ἐγύριζε τὸ πρῶτ' ἀπὸ τ' ἀμπέλι μ' ἓνα μεγάλο
καλάθι σταφύλια στὸν ὄμο «τᾶκαμε ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ»
νά περάσει κι' ἀπὸ τὸν κῆπο καὶ τί νά δεῖ; τ'

Ἄθηνιὸ καθισμένο κάτω ἀπὸ τὴν ἀμυγδαλιά πού
εἶναι κοντὰ στὴ στέρνα βυθισμένο στὴ μελέτη καὶ
τίς κατσίκες νά ἔχουν μπεῖ στὸν κῆπο καὶ νά βό-
σκουν ἀνάμεσα στὰ κηπουρικά.

Ἡ Βαρελοδοξανιά εἶχε τὴ γνώμη ἀπὸ μιὰ ἀρχὴ
πὼς οἱ σπουδὲς βγάνουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ νοῦ
του. Γι' αὐτὸ ὅταν ὁ Βαρελομανώλης ἀποφάσισε
πέρυσι νά πάει τ' Ἄθηνιὸ στὴ χώρα γιὰ νά συνεχίσει
ἀνώτερα μαθήματα, αὐτὴ «ἔσκισε τὰ ροῦχα της» νά
ἀρνιέται, μὰ δὲν μποροῦσε νά κάμει κι' ἄλλοιῶς ἀφοῦ
ὁ Μανωλάκης «τὸ πάτησε στὸ ἰνάτι»²⁾ νά τὴ σπουδά-
ξει.

Τὸ Ἄθηνιὸ ξαφνιάστηκε μὲ τὴν ἀπροσδόκητη
αὐτὴ ἐπίθεση τῆς μητέρας της, ἔκλεισε τὸ χαρτί κι'
ἔτρεξε νά διώξει τίς αἴγες.

— Σῶπα δὰ καλότυχη κι' ὅτι κι' ἐμπήκανε καὶ
πρᾶμμα δὲν ἐφάγανε!

— Ἰντα πρᾶμμα μωρή; Ντὰ δὲ θωρῶ γώ; πὼς ἐ-
κουτσοκορφίσανε τὴ καλύτερη ξυλαγγουριά καὶ φά-
γανε καὶ δυὸ ξενικὲς ντομάτες; ἀποῦ νά σοῦ δώσει
ἄδικο, ἐσένα καὶ τοῦ διαβαστικοῦ σου, μὰ γὼ δὰ

1 Διώξεις.

2 Ἐπέμεινε.

δεῖς ἴντα δὰ σοῦ κάμω ἀναγκεμένη! "Α δὲ βάλω μωρὴ ἀργὰ τὸν κύρη σου, νὰ σὲ δεῖρει νὰ μὴ μὲ λένε Δοξανά.

— Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μητέρα, καὶ σῶπα γιὰτὶ μᾶς ἀκοῦνε γύρου γύρου οἱ γειτόνοι καὶ ἅμα πᾶμε στὸ σπίτι, κάμε μου ὅ,τι θές· εἶπε καταστενοχωρηνο τὸ Ἄθηνιό, γιὰ τὶς φωνὲς τῆς μητέρας του.

Ἡ Βαρελοδοξανά ὅμως εἶχε ἀγριέψει καὶ δὲν ἐλογάριαζε τίποτε. Ξεκοκκινισμένη, καταἰδρωμένη καὶ χοντρή καθὼς ἦτανε, μὲ τὸ τσεμπέρι λυτὸ στὸ κεφάλι, τὰ μανίκια τοῦ σακακιοῦ της ἀνασκουμπωμένα, ἐχειρονομοῦσε, μὲ μπράτσα γυμνά, χοντρά ἀπὸ δυνατοὺς μῶνες, καὶ τὸ Ἄθηνιό δὲν τολμοῦσε νὰ τὴν πλησιάσει.

— Σῶπα αἱ; Ἐγώ, μωρὴ, δὰ σωπάσω γῆ ἐσύ; ἀποῦ ἐκατάστρεψες, μωρὴ, τὸν κύρη σου, νὰ ξεοδεύγεται νὰ σὲ σπουδάξει κι' ἐδὰ σὲ πέμπουνε νὰ κάμεις δυὸ παραδῶ δουλειὰ καὶ ἔξάνοιξε τὰ καλλιμέντα¹⁾ σου! Ἐγὼ θὰ πγαίνω νὰ μὴ σὲ θωρῶ, μόνο νὰ ξεκουμπιστεῖς ἀπὸ νωρὶς νὰ φέρεις τὰ ὠζᾶ στὸ σπίτι ἀποῦ νῆθελα μὴ σώσω νὰ σὲ πέψω ἐπαδὰ τὴν ταχινή.²⁾

Ἔτσι, ξαναβάνοντας τὸ καλάθι στὸν ὄμο, ἐξεκίνησε γιὰ τὸ σπίτι, ἐνῶ τὸ Ἄθηνιό, ἀφοῦ ἀπεμάκρυνε τὶς αἴγες ἀπὸ τὸν κῆπο, ἐκάθησε πάλι κάτω ἀπὸ τὴν ἀμυγδαλιά, κρατῶντας τὴν κεφαλὴ του συλλογισμένο.

Ο Βαρελομανώλης ἦτανε ἓνας ἀπὸ τοὺς καλοὺς νοικοκυραῖους τοῦ χωριοῦ· καὶ ἂν καὶ ἀγράμματος εἶχε καλὴ ἐχτίμηση γιὰτὶ καὶ καπετάνιος ἦτανε στὰ

1 Ὠφέλειες.

2 Πρωτὶ.

97 κι' είχε μάλιστα λαβωθεί σέ κάποια μάχη τών Ἀρχανῶν, μά καί ἦτανε ἀπό τούς λίγους πού ἀγαποῦσαν τήν πρόοδο στό χωριό. Ψηλός, μέ ξανθειά γενειάδα, καλοκαταστεμένος πάντα, μέ τό «σπαστό» φέσι του καί ὀλοκόκκινο ἀπό ὑγεία πρόσωπο, εἶχε ἐξαιρετικά καλή καρδιά, χορευτής φημισμένος σ' ὄλη τήν ἐπαρχία, ἀπό τὰ νιάτα του καί γλεντζές μαζί καί παληκάρι ξακουστό. Οἱ περιστάσεις δέν ἄφηκαν τόν πατέρα του νά τόν στείλει στό σκολειό ἀπό μικρό καί ἔτσι ἔμεινε ἀγράμματος καί πάντα τόχε μεγάλο καῦμό. Ἦτανε ὅμως τόσο λογικός πού λογαριαζότανε ἕνας ἀπό τούς προὔχοντες καί πάντα ὅταν γινότανε συνεδρίαση γιά καμμιά ἀπόφαση γιά τό καλό τοῦ χωριοῦ, ὁ Βαρελομανώλης εἶχε σεβαστή γνώμη. Ἄν καί εἶχε μεγάλα εἰσοδήματα ἀπό τήν περιουσία του, ἐδούλευε καί ὁ ἴδιος στά κτήματά του σάν ἕνας ἀπλός ἐργάτης, ὅλο τό χρόνο, γιατί «έτσι ἦκανε κι' ὁ πατέρας του» καί γιατί εἶχε τήν ἀρχή, πώς ὁ νοικοκύρης γιά νά μείνει τέτοιος, πρέπει κι' ὁ ἴδιος νά ἐργάζεται.

Ἡ γυναίκα του, ἡ Δοξανιά, ἦτανε κόρη τοῦ Γιώργακη τοῦ Ἀμυγδαλά, νοικοκυροπούλα, μά ἀγράμματη κι' αὐτή, κι' ὅπως ὄλες οἱ γυναῖκες δουλεύτρα καί ὑπάκοη στόν ἄντρα της. Αὐτή σάν νά ποῦμε συμπλήρωνε τήν ἐποπτεία τοῦ ἄντρα της στά χωράφια καί μαζί εἶχε καί τίς δουλειές τοῦ σπιτιοῦ, καί νά «τελά»¹⁾ τούς ἐργάτες, πού ὅλο τό χρόνο δέν ἔλειπαν ἀπό τό σπίτι τους. Τό μόνο πού εἶχε, ἦταν λίγο γκρινιára καί γλωσσοῦ σταῦς ξένους, μά ποτέ στόν ἄντρα της. Τά ἐλαττώματα αὐτά τάχε ἀποκτήσει τώρα καί μερικά χρόνια καί μπορεῖ νά πεῖ κανεῖς πώς γίνηκε τέτλια ἀπό τό πολύ ἐνδιαφέρον πού εἶχε στή δουλειά καί γιατί οἱ ξένοι, «πάντα ξένοι καθῶς εἶναι», δέν ἐκύτταζαν νά δουλεύουν ὅπως ἔπρεπε καί

1 Περιποιεῖται.

ἀναγκαζότανε νά τούς γκρινιάζει καί νά τούς βγάξει γλώσσα καί ἔτσι τῆς ἔμεινε συνήθεια ἡ γκρίνια.

Τό πρῶτο τους παιδί, τό Γιαννιό, ἀπόθανε πέρυσι—ὁ Θεός νά ἀναπάψει τήν ψυχή του. "Υστερα ἀπ' αὐτά ἐρχότανε τό Μιχελιό—ἀποῦ νάθελα μὴ γεννηθεῖ, γιατί θά φάει ὁ καύμός του τόν κύρη του. «'Ο «παζαβός»¹⁾ ἄθρωπος καλλιὰ νά μὴ γεννᾶται, γιατί βασανίζει καί τσ' ἄλλους».

Τό Μιχελιό πραγματικά εἶχε μιὰ τρομερή διανοητική βραδύτητα—ἦτανε ἕνας τέλειος βλάκας.

Ὁ πατέρας του, ὅταν μεγάλωσε, μέ τόν πόθο πού εἶχε, τό ἔστειλε στό σκολειό, μὰ γρήγορα ἀπελπίστηκε καί τόν ἀπόσυρε, ἀφοῦ οἱ δασκάλοι τόν ἐβεβαίωσαν πῶς εἶναι «ἀνεπίδεκτος» καί ὄχι μονάχα αὐτό, μὰ μποροῦσε νά πάθει καί περισσότερο τό μυαλό του, γιατί τὰ παιδιά ὅλα τοῦ σκολειοῦ, τόν πειράζανε τρομερά. "Ἐτσι τόν τράβηξε ἀπό τό σκολειό καί τόν ἔπαιρνε μαζί του στό χωράφι, ὅπου τόν βοηθοῦσε κάμποσο στίς δουλειές του· μὰ τί τὰ θές, πάντα, τοῦ ἦτανε ἕνα μαράζι στήν καρδιά, γιατί αὐτός ἤθελε νά τόνε κάμει ἐπιστήμονα. Κι' ὅσο τόν ἔβλεπε νά μεγαλώνει, ψηλό—γιατί τοῦμοιασε στό μπόι—μέ μιὰ σωματική σπαταλωσύνη καί δύναμη, μέ τό μεγάλο κεφάλι καί τό βοδίστικο βλέμμα τῆς βλακειάς, τόν ἐπονοῦσε ἡ ψυχή του, μὰ τί νά κάμει;

"Ἐτσι ὅλη του ἡ ἀγάπη καί ἡ στοργή μαζεύτηκε στό τρίτο του παιδί, τό Ἰθηνιό. Τό παιδί αὐτό τόν ἀποζημίωσε, καθὼς ἔλεγε, "Ἡ φύση πραγματικά νόμιζε κανεῖς πῶς ἐργάστηκε μέ ὅλη τῆς τήν ὄρεξη, γιά νά τοῦ δώσει μιὰ ἀληθινή καλλονή. Μαυρομάτα καί ροδοκόκκινη, μέ ψηλό ἀνάστημα, λιγνόμεση καί γελαστή, μέ σοβαρότητα καί κρίση, ἦτανε τό καμάρι τοῦ χωριοῦ. Ὁ Βαρελομανώλης ὅσο τήν ἔβλεπε νά ἐξελλίσσεται κάθε μέρα καί καλύτερη, ἐπήγαινε νά

1 Ἄδικημένος ἀπό τή φύση.

τρελλαθει από τη χαρά του. «—Τὸ καλοσπαρμένο μου παιδί!» ἔλεγε, ἐπιδεικνύοντας τὸ Ἀθηνιὸ στοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς. Ἀντίθετα πρὸς τὸν ἐνθουσιασμό τοῦ Βαρελομανώλη, ἡ Δοξανιά, ἡ μητέρα της, ἄρχισε νὰ στενοχωρᾶται μὲ τὴν μονομέρια στοῦ ἐνδιαφέρον πού ἔδειχνε στὸ Ἀθηνιό, ὁ πατέρας. Ἡ ἀλήθεια ὁμῶς ἦτανε πῶς οἱ συμπαθείς της, ἀνέκαθεν, ἦσαν στὸ Μιχελιό.

«— Μὰ γιάντα, Μανωλάκη, ἀφήκες στὴν τύχη του τὸ Μιχελιό καὶ ποτέ δὲν τοῦ λές κι' αὐ-

τηνοῦ ἓνα χαϊδευτικὸ λόγο; Παιδί σου 'ναι κι' αὐτό. "Ὅλο τ' Ἀθηνιό; Αἴ! παραπονᾶται κι' ὁ ἄλλος...» τοῦπε κάποτε μὲ τρόπο ἢ Δοξανιά.

«— Ντὰ ἀγαπότονε 'γὼ κι' αὐτό, εἶπε ὁ Βαρελομανώλης, μὰ ἴντα τὰ θές, τ' Ἀθηνιὸ εἶναι ἡ ἀδυναμία μου. Καλοσπαρμένο κοπέλλι, μωρὲ γυναῖκα! Μὲ τὴν ὄρεξή σου τόκαμες!»

Σιγὰ - σιγὰ, ὅσο τ' Ἀθηνιὸ ἐμεγάλωνε, ἐμεγάλωνε καὶ ἡ ἀντιπάθεια τῆς μάννας του σ' αὐτό καὶ ἡ ἀγάπη της γιὰ τὸ Μιχελιό. Καὶ τὴν ἀντιπάθειά της αὐτὴ τὴν ἐξεδήλωνε μὲ τὸ νὰ βασανίζει τ' Ἀθηνιὸ μὲ τίς δουλειές τοῦ σπιτιοῦ, τόσο, που δὲν τὸ ἄφινε νὰ σηκώσει κεφάλι ὅση ὥρα ἦτανε στὸ σπίτι καὶ συχνά, ὅταν ἔκανε κανένα λάθος, ἢ καὶ χωρὶς αὐτό, ἔδειχνε τὴν κακία της:— «Ἐχομε δὰ καὶ τὴν χαϊδεμένη

μας ! . . *Αποὺ δὲν ἔχει, μωρή, δουλειὰ ὁ κύρης σου. . . Κακομοίρα, κακομοίρα ! καὶ δὲν βάνεις τὴν κεφαλὴ σου στὸν ἄθρο.»¹⁾ Τὸ Ἄθηνιό ὁμως, φύσει καλὴ καρδιά, ποτὲ δὲν τῆς ἔλεγε τίποτε καὶ ποτὲ δὲν ἐπαρ-
πονέθηκε στὸ πατέρα της, γιατί μπροστά του ἢ μη-
τέρα της τῆς φερνότανε πάντα μὲ καλὸ τρόπο. . .

Τὸν περασμένο χρόνο τὸ Ἄθηνιό εἶχε τελειώσει τὸ ἀνώτερο Παρθεναγωγεῖο στὸ χωριὸ καὶ ἦρ-
θε πρώτη στὶς ἐξετάσεις *Ἦτανε πιά 17 χρονῶν κο-
πέλλα. Οἱ καθηγητὲς ὅλοι, ἄς εἶναι καλά, βρεθήκανε
σύμφωνοι μὲ τὸ Βαρελομανῶλη, νὰ τῆ στείλει, τοῦ
χρόνου, στὴ χώρα, νὰ συνεχίσει τὶς σπουδὲς τῆς,
γιατὶ τέτοιο πνεῦμα ἦτανε κρίμα νὰ χαθεῖ.

*Ὁ πατέρας της ἀλήθεια, ἀπὸ καιρὸ τὸχε ἀποφα-
σίσει. *Ὅλες τὶς εὐκολίες τὶς εἶχε. Ἡ ἀδερφή του, ἡ
Μαργώ, ἦτανε παντρεμένη στὴ χώρα καὶ εἶχε παρ-
μένο τὸν Πηρούνη τὸν μπακάλη, στὴν «Πλατεῖα
Στράτα».²⁾ *Ἐσυλλογίστηκε λοιπόν, πῶς «Δόξα σοὶ ὁ
Θεός, τὸ δικό μας ἔχομε γιὰ τὰ ἔξοδά τση—σπίτι
δὲ μᾶς λείπει νὰ τὴν προστατέψει στὸν ξένο τόπο
καὶ τὸ κάτω - κάτω τῆ γραφῆς, μιὰ ἀσκελιά³⁾ εἶναι
ἡ χώρα ἀπὸ παέ.⁴⁾ *Ὄντε θέλω πετοῦμαι καὶ τήνε
θωρῶ. Τὸ Μιχελιό σὰν δὲν εἶναι γιὰ γράμματα, τὰ
ἔξοδα ὁποῦθελα κάμω γιὰ τάρσενικό, ἄς πᾶνε γιὰ
τ' Ἄθηνιό, νὰ βγάλω κι' ἐγὼ ἓνα παιδί σπουδαγμέ-

1 Στάκτη.

2 *Ὄνομα δρόμου στὸ Ἡράκλειο.

3 Πήδημα.

4 *Ἀπὸ δῶ.

νο άποϋναι τὸ ἄχτι μου, μιά καί 'πόμεινα γὼ στραβός».

"Ετσι παρ' ὄλες τίς διαμαρτυρίες τῆς Δοξανιαῶς «πὼς δά ξεγβάλει τὸ κοπέλι, νά τὸ πέσει στὸν ξένο τόπο, ἀποϋ ποιὸς κατέχει ἴντα ἀνθρώποι θά τσῆ τύχουνε, καί πὼς μπορεῖ καί νά ρωστήσει στὸ ξένο σπίτι καί πὼς τὰ γράμματά 'ναι γιά τὸ 'ἀρσενικούς..» ὁ Βαρελομανώλης τὸν περασμένο Σετέμπρη, ἐπῆρε τ' 'Αθηνιὸ κι' ἐπῆγαν στῆ χώρα.

'Η ἀλήθεια εἶναι πὼς τ' 'Αθηνιὸ ἦτανε ἐνθουσιασμένο γιά τὴν ἀπόφαση αὐτῆ τοῦ πατέρα του καί γιατί εἶχε τῆ φιλοδοξία νά δεῖ κι' αὐτὸ ἄλλο κόσμο, μὰ προπάντων ἤθελε νά μορφωθεῖ περισσότερο γιά νά μὴν ἔχει τὸ μονοπώλιο τὸ Ρηνάκι τοῦ Δασκάλου, ποὺ πάντα τὴν ζήλευε.

'Επῆγαν κατ' εὐθείαν στὸ σπίτι τῆς θειᾶς τῆς Μαργῶς ποῦ τὴν εἶχαν εἰδοποιήσει καί προτῆτερα' κι' αὐτῆ τοὺς δέχτηκε μὲ ἀληθινὴ καί ἀνυπόκριτη χαρά, καθὼς καί ὁ θεῖος τῆς ὁ Πηρούνης. Τὴν ἔγραψε στὸ Γυμνασιακὸ Παρθεναγωγεῖο, τῆς ἀγόρασε ὅ,τι τῆς χρειαζότανε, ἐπαράγγειλε στὸν κουνιάδο του ¹⁾ καί τὴν ἀδερφή του «νά τὴν ἔχουν σὰν τὰ μάθια τους» καί ὅ,τι χρειαστεῖ «ἐγὼ 'μαι πᾶ» καί ἀφοῦ ἐπῆρε τὴ διαβεβαίωση, πὼς δὲν ἔπρεπε νάχει κιαμιά ἔγνοια, ἀποχαιρέτησε τ' 'Αθηνιὸ, τοῦ παράγγειλε νά «ξανοίγει τὸ διαβαστικὸ του» κι' ἔφυγε γιά τὸ Λασσηθι βιαστικός, νά φροντίσει γιά ληομαζῶχτρες γιατί ἤχανε φέτος βεντέμα ²⁾ στίς ἑλλές... "Ετσι τὸ 'Αθηνιὸ, ξεφορτώθηκε τίς γκρίνιες καί τὰ μαλλῶματα τῆς μητέρας τῆς' κι' ἄρχισε μιὰ ζωὴ ἀνώτερη καί καλύτερη, ποὺ τῆς ἔδωκε τὴν ἡσυχία καί τὴ χαρά, πράγματα ποὺ δὲν γνώρισε πολὺ στὸ σπίτι τους.....

1 Γαμβρό του.

2 'Εσοδεῖα.

—Πολύ γρήγορα διακρίθηκε στην τάξη του 'Ο θεϊός του ό Πηρούνης, μάλιστα, είχε γράψει δυό τρείς φορές στον πατέρα του πώς «κατά πού τοῦπε ή Διευθύντρα, τ' 'Αθηνιό είναι πρώτο στα μαθήματα και πώς είναι τόσο φρόνιμο άπου δέν σκώνει τά μάθια του, νά ξανοίξει άνθρωπο». 'Ο Βαρελομανώλης κάθε φορά πού έπαιρνε γράμμα έφώναζε του Μιχελιού νά τó βιαβάσει κι' αυτό όμως για ασφάλεια έφώναζε και τó Μαρούλι του Γραμματικογιώργη και έτσι με κοινή σύμπραξη, διαβαζότανε και πάντα στο τέλος ό Βαρελομανώλης δέν παράλειπε νά μην πειράξει τή Δοξανιά :

—Θωρρείς τα γυναίκα ; τó καλύτερο 'ναι λέει τ' 'Αθηνιό, άπου δέν ήθελες νά τó πέψω στη χώρα ! Μά κατέχει ό μπουρμάς ίντά 'ναι ό χουρμάς ; Νά-θελα σ' άκούσω ήθελα πομείνει στραβό τó κοπέλι !...

'Η Δοξανιά όμως έκουνοῦσε δύσπιστα τó κεφάλι και έλεγε.

—'Ασας τó δά, κι' αυτό δά δείξει ! Κι' άπόϊ¹⁾ «Τά ὕστερα 'πίδια τάχουν τά λίκια.....»

Συχνότατα ό Βαρελομανώλης έστελνε «ντρουβαδιές»²⁾ τά δώρα στο 'Αθηνιό, με τόν «κυρατζη»³⁾ τόν Νταβραδοκωνσταντη πού πήγαινε κάθε βδομάδα στη χώρα. Πότε ντακουλάκια⁴⁾ λαδερά ψιλοκοσκιμισμένα σίτινα με τήν κανέλλα, πότε 'φτάζυμα, πότε μελλομακαρούνες, άπου κάτεχε πώς τ' άγαπούσε τ' 'Αθηνιό...

"Όταν έτελειώσαν οι έξετάσεις τόν περασμένο 'Ιούνιο έπειδή ό Βαρελομανώλης δέν μπορούσε ό ίδιος νά πάει νά τήν φέρει γιατί είχαν άρχίσει νά θερίζουν στο μετόχι, έστειλε τόν ξάδερφό του τόν

1 Και έπειτα.

2 Σακουλιές.

3 'Αγωγιάτη.

4 Παξιμάδια.

Τυράκη με τὸ μουλᾶρι νὰ πάει, ἀφοῦ τοῦ διπλοπαράγγειλε: «Τ' Ἀθηνιὸ καὶ τὰ μάθια σου»!

Ἔτσι εἶναι καμμιά εἰκοσαριά μέρες, πού ξαναγύρισε στοῦ χωριὸ μέσα στοῦ ἴδιο περιβάλλον, πού ἀφῆκε πέρυσι. Καὶ πρέπει νὰ τὸ ποῦμε, ἐγύρισε ὄχι μὲ πολὺ ἐνθουσιασμὸ καὶ σ' αὐτὸ ἔφταιγε ἡ συμπεριφορὰ τῆς μητέρας του, ὅπως εἶδαμε...

Τὶς πρῶτες ἡμέρες, ἦρθαν ὄλοι, ἄς εἶναι καλά, οἱ συγγενεῖς νὰ τῇ χαιρετήσουνε καὶ ὄλες οἱ φιληνάδες τῆς ἀκόμη καὶ τὸ Ρηνάκι τοῦ Δασκάλου πού προτιθέρα δὲν τὴν καταδεχότανε καὶ πολὺ. Τὸ Ἀθηνιὸ πρόθυμο καὶ γλυκομίλητο καθὼς ἦτανε, ἔλεγε σὲ ὄλους τὶς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὴ χώρα καὶ ἔκανε ἐντύπωση γιατί μιλοῦσε πολὺ σοβαρὰ καὶ δὲν φαινότανε καθόλου ξιπασμένο, σὰν ὄλες τὶς ἄλλες, πού δὲν τὶς ἔβανε τὸ χωριό, ὅταν γύριζαν κάθε χρόνο ἀπὸ τὸ Κάστρο!

Καὶ ἡ μητέρα τῆς ἠ Δοξανιά τὶς πρῶτες μέρες ἐπειδὴ ἦτανε ἀκόμα μουσαφίρισσα, δὲν τὴν πολυενοχλοῦσε μὲ δουλειές. Ὑστερα ὁμως ἄρχισε:—«Αἴ! ἀρκετὰ κόρη μου ἐξεκουράστηκες τοσονὰ καιρὸ νὰ πιάσεις νὰ ξανοίξεις ἐδὰ καὶ τὸ σπίτι μας, ἀποῦ τῶβαλες σὲ τόσα νὰ ἔξοδα μὲ τσοὶ σπουδές σου! Ἐφαγώθηκα ἡ κακομοῖρα, ἀμοναχὴ μου, ὄλο τὸν καιρὸ ἀποῦλειπες!»

Τὸ Ἀθηνιὸ ἤξερε πὼς ἡ προειδοποίησις αὐτὴ ἐσήμαινε τὴν ἀρχὴ τῶν ἐχθροπραξιῶν μεταξὺ τους. Καὶ ἔχοντας ὑπ' ὄψιν πὼς θὰ ὑπόφερε γιὰ λίγο χρονικὸ διάστημα τὶς ἰδιοτροπίες τῆς μητέρας του, δηλ. μονάχα τοὺς δυὸ μῆνες τοῦ καλοκαιριοῦ, ἀφοῦ τὸ Σβρη πάλι θᾶφευγε, ἀποφάσισε νὰ ὑπομείνει ἂν καὶ τῇ φορὰ αὐτὴ μὲ πολὺ ψυχικὸ κόπο.

Ἦξερε καλά, πὼς ἂν ζητοῦσε τῇ βοήθεια τοῦ πατέρα του, θὰ ἀπαλασσότανε ἀμέσως τοῦλάχιστον ἀπὸ τὶς χοντροδουλειές, μὰ δὲν ἤθελε νὰ γεννήσει ζητήματα. Ὁ πατέρας του, ὁ καῦμένος ὄλη μέρα ἔλειπε ἀπὸ

τὸ σπίτι μὲ τὸ Μιχελιό, πότε στὸ χωράφι πότε στ' ἀμπέλι, πότε στὸ μετόχι, ἄλλοτε ἔκουβαλοῦσε τὸ λάδι, τὰ κίτρα καὶ τὰ χαρούπια ἢ τὴν ἀμυγδαλόψυχα, μὲ τὰ μουλάρια στὸ λιμάνι καὶ μοναχὰ τὸ βράδυ γύριζε κατακουρασμένος πάντα κρατώντας τοῦ Ἀθηνιοῦ καὶ κάποιο δῶρο καὶ ἔπεφτε νὰ κοιμηθεῖ γιὰ νὰ σηκωθεί πάλι ἀξημέρωτα. Τὸ Ἀθηνιό πάντα χαρούμενο, ἔτρεχε νὰ τὸν ὑποδεχθεῖ κάθε βράδυ καὶ ἤξερε πῶς τοῦ ἔκανε εὐχαρίστηση, τὸ χαρούμενο καὶ γελαστὸ ὄφος του. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς εὑρίσκει πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν στενοχωρήσει μὲ ζητήματα ποῦ ἐπὶ τέλους θᾶσαν περαστικά. "Ὀλη τὴν ἡμέρα ὅμως δὲν ἔστεκότανε καθόλου, πότε στὴν πουγάδα, πότε στὸ ζυμωτό, πότε στὸ μαγείρεμα, ἄλλοτε νὰ βοηθῶ τις τσακίστρες¹⁾ ἄλλοτε νὰ κοπανίζει τὸ δῶμα, ἄλλοτε νὰ κάνει τὸ ἄλεσμα καὶ τὰ τέτια. "Ὅλα τὰκανε χωρὶς ἀντίρρηση, μέσα στὸ σπίτι. Τις ἐξωτάρικες ὅμως δουλειᾶς τις ἀπόφευγε. Πρό καιροῦ σίφνης ποῦ ἐπρόκειτο νὰ πᾶνε στὸ «Βιγλί» νὰ πλύνουν τις ἀνάπλες²⁾ βρῆκε ἀφορμὴ πῶς ἦταν ἄρρωστη καὶ ξέφυγε. Κι' ὅσες φορές τὴν ἔστελνε ἡ μητέρα της στὸν κήπο, ἢ στὸ ἀμπέλι, ἀνεγύριζε ἀπὸ τὰ ρυάκια, γιὰ νὰ μὴ τὴν δοῦνε κι' ἔπαιρνε καὶ μαζί της κρυφὰ τὸ Μανωλιό τῆς χήρας τῆς γειτόνισσας, νὰ τοῦ κρατᾶ τὸ καλάθι. Τοῦ ἐρχότανε βαρὺ τέλος πάντων, ἀφ' ὅτου γύρισε ἀπὸ τὴ χώρα, κοπέλλα τώρα 18 χρονῶν, μὲ κάποια ἀνώτερη μόρφωση καὶ οἰκονομικὰ ἀνεξάρτητη ἐπιτέλους, νὰ τὴν βλέπει ὁ κόσμος νὰ ἐργάζεται σὲ δουλειᾶς ποῦ δὲν τῆς πρέπανε. Καλά, μέσα στὸ σπίτι νὰ κάμει ὅ,τι καὶ νὰναι, γιὰτὶ καθένας δὲν ξέρει τί κάνει ὁ ἄλλος στὸ σπίτι του. Μὰ ἔξω ; ἂ ! ὄλα κι' ὄλα ! Ἐννοεῖται πῶς δὲν ἐτόλμησε καθόλου νὰ κάμει λόγο στὴ μητέρα της, γιὰ τις νέες αὐτὲς

1 Γυναῖκες ποῦ ἔσπαζαν τὰ ἀμόγδαλα.

2 Κουβέρτες.

ιδέες της, γιατί ἤξερε ποιά ὑποδοχή θὰ βρῖσκανε. Κάποιο ἀπρόοπτο ὅμως ἐγινε ἀφορμὴ νὰ ζητήσῃ νὰ ξεκαθαρίσῃ τὴ θέση της, μὰ ἀμέσως ἐπείσθηκε πὼς ἡ Βαρελοδοξανιά δὲν ἔπαιρνε ἀπὸ νεωτερισμούς.

Τὴν περασμένη βδομάδα εἶχαν φέρεῖ ἀπὸ τὸ μετόχι τὶς δυὸ ξενικὲς αἴγες, γιὰ τὸν τράγο. Ἡ μητέρα της λοιπὸν ἀμέσως, τὴν κάλεσε καὶ τῆς εἶπε :

— Ἀκοῦς τούλόγουσου κερ' Ἀθηνιό; Οἱ αἴγες κεισὲ δὲ ψοφίσουνε, μόνο ἀπὸ ταχύτερου δὰ πᾶς νὰ τσοὶ βοσκίζεις στὸν «Καβοῦρο», μιὰ καὶ μᾶς τσοὶ φέρανε ἐπαδὰ.

— Ἄ! ὄλα κι' ὄλα μητέρα! εἶπε τ' Ἀθηνιό, αὐτὴ τὴ δουλειὰ ἄς τὴν κάνει τὸ Μιχελιό. Ἐπὶ τέλους δὲν εἶμαι πλιὰ μικρὴ, κι' εἶναι ντροπὴ, νὰ γυρίζω μοναχὴ στὰ μουρολάγκαδα, νὰ βοσκίζω τσ' αἴγες. Ἐπαδὰ μέσα ὅ,τι θὲς μοῦ δώσε νὰ κάνω.

Ἡ Δοξανιά ὅμως τῆς ἔδωκε νὰ καταλάβει.

— Ἰντα μωρὴ; Ντροπὴ 'ναι νὰ πᾶ κάνεις τὴ δουλειὰ σου; Κακομοίρα - κακομοίρα! νάνεμαζώξεις τὸ νοῦ σου; καὶ νὰ ξανοίξεις ἴντα κάνουνε τοῦ κόσμου τὰ παιδιὰ... Καὶ δὲν εἶσαι τοῦ λόγου σου καλύτερη ἀπὸ τοῦ Ζερβοδημήτρη τὴ θυγανέρα, ἀποῦβγαλε ὀφέτος πεντακόσα σταμνιά λάδι κι' ὅμως τήνε θωρρεῖς, ἀξημέρωτα νὰ πηγαίνει τὰ ὠζᾶ τως στ' Ἀπάνω Σελί, ὀλομόναχη καὶ νὰ γυρίζει ἀργὰ φορτωμένη ξύλα, «καταψόφου». Καὶ τουλόγου δὲν πᾶς δυὸ ζάλα στὸν «Καβοῦρο» νὰ μὴν ψοφήσουνε τὰ ὠζᾶ μας!... Πολὺ ἄερα μοῦ πῆρε, κόρη μου ὁ νοῦς σου, μὰ δὲ φταῖς ἐσύ.....*

Τὸ Ἀθηνιό δὲν εἶπε τίποτε ἀποφάσισε ὅμως νὰ τὸ πιεῖ κι' αὐτὸ τὸ ποτήρι γιατί ἤξερε πὼς ἂν ἐπέμενε θὰ γινότατε μεγαλύτερος καυγᾶς. Ἐτσι ἀπὸ τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωῖ, ἔπαιρνε τὶς αἴγες καὶ πήγαινε νὰ τὶς βόσκει στὸν «Καβοῦρο». Ἐκεῖ εὑρίσκε τὴν εὐκαιρία νὰ διαβάζῃ διάφορα βιβλία. Καμμιά

φορά μάλιστα περνούσε από κεί και τό Ρηνάκι τοῦ Δασκάλου ποῦ πήγαινε στ' ἀμπέλι τους και τό ρίχναν στήν κουβέντα ἀναθηβάνοντας τήν ζωή ποῦ κάθε μιά τους πέρασε στή Χώρα. Τό Ρηνάκι εἶχε τελεῖώσει πέρυσι τό Διδασκαλεῖο ἀφοῦ ἔμεινε τρία χρόνια στή Χώρα και ἤξερε περισσότερα πράγματα, ἀπό τ' Ἀθηνιό. Μιά μέρα μάλιστα τῆς ξεμολογήθηκε πῶς ἀλληλογράφοῦσε και με κάποιο νέο ποῦ τόν εἶχε γνωρίσει, και ἐκρατοῦσε κα' τή φωτογραφία του.

— Νά σοῦ πῶ ἐγώ Ἀθηνιό, ἐγώ δέ θά παντρευτώ ἀπό τό χωριό μας— Δέ θωρεῖς ἐδᾶ και τσοῖ νέους ἀπού χομε! Στήν ὀργή τοῦ Θεοῦ νά πάνε τά πράγματα ¹⁾ και τά καλά τως. Ἐγώ θέλω νά ζήσω σάν ἄνθρωπος. Και νά σοῦ πῶ; τό παιδί αὐτό τ' ἀγαπῶ και μ' ἀγαπᾶ. Εἶναι ὑπάλληλος και βγάζει ἀρκετά νά ζήσωμε.

— Και δέ φοβᾶσαι μπᾶς σέ περιπαίζει; ρώτησε τ' Ἀθηνιό.

— Νά με παίζει: Μά αὐτός, καυμένη, εἶναι κουζουλός ἀπό τό σεβντᾶ....

Ἔτσι ἐπροχωροῦσε κάθε μέρα και λίγο ἡ ἐξομολόγηση τοῦ Ρηνάκη, ἀφοῦ ἐπῆρε τήν ὑπόσχεση ἀπ' τ' Ἀθηνιό. πῶς θά τό τηρήσει μυστικό.

1 Κτήματα.

Τὸ Ρηνάκι δὲν ἦταν πλούσιο σὰν τ' Ἀθηνιό, εἶχε ὅμως κι' αὐτὸ τὸ δικό του κι' ὁ πατέρας της ὁ Δασκαλος ἔξω ἀπὸ τὰ εἰσοδήματά τους εἶχε καὶ τὸ μισθό του. Ἐπειδὴ κι' ἦτανε μοναχόπαιδο καὶ ἀρκετὰ ὠμορφο, ἐλογαριαζότανε μιὰ ἀπὸ τίς καλές νύφες τοῦ χωριοῦ. Ὁ πατέρας του μάλιστα, ἂν καὶ μεγάλη, γιατί ἦτανε πιὰ 22 χρονῶ, τὴν ἔστειλε, γιατί ἤθελε νὰ τελειώσει δασκάλα στὴ χώρα.

Ἐκεῖ ὅμως τὰφτιαξε μὲ κάποιο Τριβελάκη, νέο, ὑπάλληλο στὸ ταχυδρομεῖο, καὶ μάλιστα εἶχε ἐκτεθεῖ μαζί του πολὺ τόσο, πού ἄρχισε νὰ γίνεται καὶ λόγος στὸ σχολεῖο της ἀπὸ πέρυσι.

Η βροσκαρὰ εἶχε τελειώσει στὸν «Καβοβρο» καὶ ἡ Δοξανιά διάταξε τώρα νὰ πηγαίνει τίς αἴγες στὸν κῆπο, πού εἶχε ἄγκρουστα¹) στοὺς γύρους νὰ τρῶνε... Ἐκεῖ λοιπὸν σήμερα εἶχε γίνει ἡ σκηνὴ πού εἶπαμε παραπάνω ἕξ αἰτίας τῆς μελέτης τ' Ἀθηνιοῦ, πού ἔγινε ἀφορμή, νὰ μὴ προσέξει τίς αἴγες, πὼς μπήκανε στὸν κῆπο μέσα στὰ λαχανικά.....

Εἶχε βραδυάσει πλειά, ὅταν ὁ Βαρελομανώλης, μὲ τὸ Μιχελιό γύρισαν ἀπὸ τοῦ «Λαλάκου» πού εἶχαν πάει ἀπὸ τὸ πρωτὶ, «νὰ μαζώξουν κάμποσες ἀμυγδαλιές καὶ νὰ κόψουν τὴν ξερὴ χαρουπιὰ πού οἱ κουτσούροι της θὰ χρειαζότανε μεθαύριο στὸ καζάνι γιὰ τὰ στράφυλλα²)» μὰ τὸ Ἀθηνιό δὲν εἶχε γυρίσει ἀκόμα ἀπὸ τὸν κῆπο.

—Καὶ ποῦναι τ' Ἀθηνιό; ἐρώτησε ὁ Βαρελομανώλης τὴν γυναῖκα του, ἀφοῦ ξεφόρτωσαν τὸ μούλα-

1 Ἀγριάδα.

2 Στέμφυλλα.

ρι και κάθισε στην αϋλή, ενώ το Μιχελιό έπήγαινε να βάλει στο μπουκάλι ρακή από το πιθάρι.

—Κόπιαζε τούλόγου σου να πᾶ τήνε γυρεύεις ποῦναι. ἤρχισε ἡ Δοξανιά. Ἐσένα ἡ κεφαλή σου δὲ θέλει μόνο σπάσιμο μὲ τσοῖ σπουδὲς πού πηγες νὰ τση δώσεις. Εὐρήκαμε δὰ τὸ χαρτί, καὶ δὲν κάνει πέντε παραδῶ δουλειὰ στὸ σπίτι. Τὸ μυαλό τση ἐξεφύσηξε μὲ τση χώρας τὸ μαντέ ¹). Ἄπουστ' ἂν ὀπροχθὲς ἀποῦ μοῦβγαλε μιὰ πιθαμὴ γλώσσα νὰ μὴ τήνε πέμπω σὲ δουλειὰ δὲξω σ' αὐτοῦ τὸ σπίτι, ἀνὸρεξάτση ἤβγανε τσ' αἴγες, τσοῖ ἔρμες καὶ τσοῖ σκοτεινές, ὄντον ἤθελα τσοῖ φέρουνε ἀποῦ τὸ μετόχι! Κι' ἤπεψά τήνε σήμερο, νὰ τσοῖ πάει στὸν κήπο, ἂν ἤθελα βροῦνε νὰ φᾶνε πρᾶμα, στοῖ γύρους κι' ἐκείνη μοῦπισσε τὸ βεβλίτο καὶ ἤφηκε τσ' αἴγες καὶ μπήκανε μέσα καὶ δὲν ἐφήκανε πράσινο φύλλο!

—Καὶ φάγανε καὶ τσοῖ ξυλλαγγουριές; ἐρώτησε τὸ Μιχελιό, πού γύριζε κείνη τὴν ὥρα ἀπὸ τὴν κάμαρα μὲ τὸ μπουκάλι τὴ ρακή.

—Ποᾶμμα δὲν ἐφήκανε, ἐσουνέχισε ἡ Δοξανιά ἀνασκαλεύουσα τὴ φωτιά, πού εἶχε πάνω τὸ τηγάνι γιὰ νὰ κάμει τὸ σφουγγᾶτο μὲ τὰ κολοκύθια. Καὶ τση παράγγειλα, ἐσουνέχισε, νὰ ξεκομπιστεῖ ἀπὸ νωρίς νὰ ρθει στὸ σπίτι καὶ ξάνοιξε ὥρα! Ποιὸς κατέχει ἂν δὲν τση φύγανε οἱ αἴγες καὶ τσοῖ γυρεύει! Καμάρωνέ τήνε τὴ σπουδασμένη σου!

Ἄ Βαρελομανώλης ἤξερε πὼς ἡ γυναῖκα τοῦ ἦτανε πάντα ὑπερβολικὴ σ' αὐτὸ ἐλέγε, γι' αὐτὸ δὲν ἔδωκε καὶ πολλὴ προσοχὴ στὴ ζημιὰ πού τοῦ ἀνηγγέλετο καὶ εἶπε ἡσυχάζοντας τὰ πράγματα.

—Ἄν ἐφάγανε δὰ κιαιμμιά ντομάτα οἱ αἴγες, ἐχάλας' ὁ κόσμος! Κατέχεις ἴντα θωρῶ; πὼς σοῦ βγάνει τὰ μάτια σου κειονὰ τὸ κοπέλλι, πὼς διαβάζει. Ντὰ ἄλλοι μπρέ, δέρνουνε τὰ παιδιὰ τως νὰ διαβά-

1 Ὑποθεσις.

ζουνε, κι' ἐμᾶς διαβάζει ἀμοναχό του καὶ δά τὸ πά-
ρωμε κι' ἀπὸ μπρός; Πῆνε μωρὲ Μιχελιό, ἴσαμε τὸν
κῆπο νὰ τῆνε συνεπάρης νάρθητε, κι' ἡ μάνα σου
δὲν κατέχει ἴντα τσῆ γίνεται.

— Κομμᾶθια νὰ πᾶτε ὅλοι σας, ἐμουρμούρισε ἡ
Δοξανιά.

— Δὲν πᾶω ποθὲς! ἐφώναξε ἀποφθεγματικά, τὸ
Μιχελιό.

— Ἰντά περ μωρὲ; ρώτησε ἐξαγριωμένος ὁ Βαρε-
λομανώλης.

Τὸ Μιχελιό βλέποντας σκοῦρα τὰ πράγματα, εἶ-
πε συγκαταβατικώτερα τώρα.

— "Ἐ! νὰ πᾶω θέλω σκιᾶς, μὰ δά κόψω κι' ἐγὼ
δυὸ ἀγγούρια.

— Κόψε ὅτι θές, μόνο νὰ ξεκομπιστῆτε κι' οἱ δύο
μάνι-μάνι, νὰ ρθῆτε πριχοῦ νὰ σκοτεινιάσει.

"Ἐτσι τὸ Μιχελιό ἐφόρεσε ξανά τὰ στιβάνια του,
ποῦ τᾶχε βγάλει πρὸ ὀλίγου, ἔδεσε τὸ μαῦρο σαρίκι
τοῦ πῆρε καὶ τῆ διχαλόβεργά του, ποῦ τοῦ ἔφτανε
ὡς τὸν ὄμο, καὶ ποῦ ἀπ' αὐτῆ σπάνια ἀποχωριζότα-
νε καὶ τράβηξε γιὰ τὸν κῆπο.

"Ὅταν ἐπερνοῦσε ἀπὸ τὴν καμάρα τοῦ Γιαννού-
λη, μερικὰ παιδιὰ τὸ ἔβαλαν στὶς πετριῆς φωνάζον-
τάς του :

— Οὔτς! Μιχελιό! οὔτς!

Τὸ Μιχελιό στάθηκε λίγο καὶ τοὺς ἔδειξε ἀπειλη-
τικά τῆ διχαλόβεργα, ὕστερα ὅμως ἐπειδὴ ἐξακολου-
θοῦσαν νὰ τοῦ χτυποῦν, τῶβαλε στὰ πόδια μονολο-
γώντας, καθὼς ἔβλεπε τίς πέτρες νὰ τὸ πλησιάζουν
γύρω του.

— "Ἐεεε! νὰ τῆ φάω θέλω!

— "Ἐεεε! νὰ μοῦ σπάσουνε θέλει τὴν κεφαλὴ μου
τὰ μπάσταρδα!

"Ὅταν ἐπιτέλους βγῆκε ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό, καὶ
ἔπαψαν τὰ παιδιὰ νὰ τὸ κυνηγοῦν ἔβαλε ὀριζόντια
τῆ διχαλόβεργα στοὺς ὤμους του ἀπὸ τὸ πίσω μέρος

της κεφαλῆς καὶ κρατῶντας τὴ μέ τὰ δυό του μπρά-
τσα τεντωμένα ἀπάνω της, τοῦ κατέβηκε ἄξαφνα ἡ
ὄρεξη νὰ τραγοδήσει· κι' ἄρχισε μὲ μιὰ χοντρή
ἀγριοφωνάρα νὰ τραγουδᾷ στὸν ἦχο τοῦ «πηδη-
κτοῦ» :

Σὰν τὴν ἀσπαλαθότρουλα ἀπὸ τὴν τρῶν οἱ γαῖγες
ἔτσα μὲ φάγανε κι' ἐμέ οἱ γεδικές σου ἔγνοιες.

Ἔκοψε ὁμῶς ἀπότομα τὸ τραγοῦδι του, γιατί
ἄκουσε νὰ πεταχτεῖ ἄξαφνα στὰ πόδια του, κάτι,
ἀπὸ τὸ διπλανὸ φράχτη, κι' ἀφοῦ ἔσκυψε καὶ εἶδε,
εἶπε :

—Γιέ ! τὸν παντέρμο ! κι' ἀφορδακός ἦτονε :
καὶ ἐσυνέχισε τὸ τραγοῦδι του λαμβάνοντας
ἀφορμὴ ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιο :

« Ἀφορδακός στὸν ποταμὸ φωνιάζει τράκα τράκα
νάχ... τὰ μουστάκια σου, στὴ μέση καὶ στὴν ἄκρα ».

Ἐπὶ τέλους ἔφτασε στὸν κῆπο, ὅπου βρῆκε τὸ
Ἄθηνιὸ καθισμένο ἀκόμα κάτω ἀπὸ τὴν ἀμυγδαλιὰ
νὰ κρατᾷ τὸ κεφάλι του καὶ τίς αἰγες δίπλα του νὰ
ἀναχαράσσουν¹⁾

—Νὰ ξεκομπιστεῖς, λέει, νάρθεις στὸ σπίτι γιατί
ἐβράδυασε λέει, τῆς εἶπε τὸ Μιχελιό, χτυπώντας καὶ
τὴ διχαλόβεργα κατὰ γῆς σὲ κάθε του λέξη, μὲ ὄλη
του τὴ δύναμη.

—Νὰ πᾶς μωρὲ νὰ πεῖς τοῦ πατέρα νάρθει ἐκεῖ-
νος νὰ μὲ πάρει ἀπὸ παέ ἄλλοιῶς δὲν ἔρχομαι, εἶπε
μὲ ἄγριο τόνο τὸ Ἄθηνιό. Ἄκοῦς ;

Τὸ Μιχελιό ποῦ ἐπαραξενεύτηκε γιὰ τὴν ἀπάντη-
σὴ τῆς τὴν ἐκύτταξε λίγο βλακῶδικα καὶ ὕστερα τῆς
εἶπε :

—Καλό. Ἐγὼ δὰ πᾶω, νὰ πᾶ τοῦ πῶ, πῶς νάρ-
θει λέει νὰ σὲ πάρει ἀπὸ παέ, ἄλλοιῶς λέει δὲν ἔρ-

1 Μηρυκάζου.

χομαι ! Μὰ πρῶτα ὅμως δά πᾶ κόψω δυὸ ἀγγούρια ἀπὸ μου τόπε κι' ὁ πατέρας. Θεόψυχά μου κι' εἶπε μου το.

— "Ἀμε¹⁾ νά κόψεις ὅ,τι θές, κι' ἀπόϊ πάρε καί τσ' αἶγες νά τσοί λαλεῖς²⁾ στοῦ σπίτι, εἶπε τ' Ἀθηνιό, χωρίς νά κουνηθεῖ ἀπὸ τὴ θέση του.

Σὲ λίγο τὸ Μιχελιό, ἐπέστρεψε ἀπὸ τὸν κῆπο ροκανίζοντας ἕνα μεγάλο ἀγγούρι, καί μὲ γεμάτο τὸ στόμα ἐστάθηκε ἀπέναντι τοῦ Ἀθηνιοῦ καί τοῦπε :

— Τὸ λοιπός, θά πῶ τοῦ πατέρα, πῶς δὲν ἔρχομαι, λέει, ἂν δὲν ἔρθεις νά μὲ πάρεις³⁾ καί σέρνοντας τίς αἶγες ἐτράβηξε γιὰ τὸ σπίτι.

"Ἦτανε νύχτα πιά ὅταν ὁ Βαρελομανώλης ἔφταξε ξελαχανιαστός στὸν κῆπο μὴ γνωρίζοντας τί συμβαίνει κι' ἐφώνασε ἀπὸ ψηλά :

— Μωρήη Ἀθηνιοσό !

— Ἐπαέ³⁾ μαι πατέρα τοῦ ἀπάντησε τ' Ἀθηνιό κι' ἔτρεξε κατὰ τὴ διεύθυνση τῆς φωνῆς τοῦ πατέρα της.

— Ἰντάναι δά τουτανά τ' ἀποψερνά δὲ μου λές ; τὴν ἐρώτησε ὁ Βαρελομανώλης. Δὲν μ' ἔφτανε δηλαδῆς ὁ κουρασμός μου ὅλη μέρα, μόνο ἤθελα μὲ κουβαλήσεις κι' ἐπαδά :

— Νά μου συμπαθήσεις πατέρα ἀπὸ σῆβαλα στὸν κόπο, μὰ ἀπὸ καιρὸ γυρεύω νά σέ ξεμοναχέψω γιὰ νά σοῦ πῶ ἴντα μου συμβαίνει καί δὲν ἐμπόρεσα.

— "Ἀντε νά πᾶ κάτσωμε ἐκεῖε στοῦ μποτζάλι¹⁾ τση στέρνας νά μου πεῖς, γιατί δὲ μπορῶ νά σταθῶ στὰ πόδια μου ἀπὸ τὴν κούραση.

1 Πήγαινε.

2 Ὁδηγήσεις.

3 Χεῖλη.

Σάν ἐκάθησαν, τὸ Ἀθηνιὸ πού ὄλη τὴν ὥρα εἶχε ἐτοιμασμένα τὰ παράπονά του, ἄρχισε.

— Ἐμένα, πατέρα, ἡ ζωὴ μου εἶναι κακὴ στὸ σπίτι. Ἡ μητέρα μου φέρνεται τόσο ἄσκημα πού ἂν δὲν ἤσσουνε τοῦ λόγου σου, ἤθελα νᾶχω καμμιά ἄσκημη δουλειὰ καμωμένη. Ἐτουλόγου σου λείπεις καὶ δὲν ἀκοῦς ἴντα μου λέει ὀλημέρα. Εἶμαι 18 χρονῶ κοπέλλα μπλεῖο καὶ πρέπει νά τὸ καταλάβει, μόνο ἴδια πῶς ἔχει ὀμπρός τῆς κιανένα κακοκόπελο καὶ μὲ λαλεῖ χασόφτερα. Κατέχεις πῶς τὴ δουλειὰ ἐγὼ μέσα στὸ σπίτι δὲν τήνε φοβοῦμαι καὶ πιστεψέ μου πῶς ὄλες οἱ δουλειές περνοῦνε ἀπὸ τὰ χέρια μου. Μὰ αὐτὴ ἤβαλε στὸ νοῦ τῆς νά μὲ ξεφτελίσει — νά μὲ κάμει ἴσα ἴσα μὲ τὴν Ἀργυρὴ τοῦ Καπαρονικολῆ καὶ μὲ πέμπει νά γυρίζω στὰ μουρολάγκαδα ὀλομόναχη τὴν ἡμέρα νά τοῖ βόσκω τσοὶ αἴγες. Ἐπιτέλους σάν ἐθέλετε νά μὲ κάνετε βόσκισσα ἴντα μὲ πέμπετε στὸ σκολεῖο; Ἀπὸ τὴν ἄλλη φορὰ ἀπὸ μ' ἔπεμπε στὸν «Καβοῦρο» ἤθελα νά σοῦ τὸ πῶ, μὰ εἶπα, νά μὴ σὲ στενοχωρήσω καὶ φτάνουνέ σε οἱ τραβάγες¹⁾ σου, καὶ γιὰ νά μὴ γενήσω σκάνταλα τσοὶ πῆγαινα. Σήμερα, τῶκαμε ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, νά μποῦνε στὸν κῆπο — μὰ νά στραβωθῶ πατέρα ἂν ἐφάγανε πρᾶμμα — αὔριο πού θᾶναι μέρπ πρόβαλε μιὰ κοπανιά²⁾ νά δεῖς. Αἴ! δὲν ἦτονε Θεός ἀπὸ πάνω τῆς, ὥστο νά τσοὶ δεῖ! τὰ λόγια ἀπὸ μὸπε ἦσανε ἄλλο πρᾶμμα! κι' ἀνεμαζωχτήκανε γύρου γόρου οἱ γειτόνοι καὶ τὴν ἀκούγανε — Καὶ μὲ κλάματα ἐτελείωσε:

— Ἐγὼ τέτοια ζωὴ δὲν τήνε βαστῶ, νά μὲ κάνει θέατρο στὸν κόσμο....

Ὁ Βαρελομανώλης ἂν καὶ ἔβραζε ἀπὸ τὸ θυμὸ τοῦ ἐναντίο τῆς γυναίκας του δὲν τῶδειξε — ἀρκέστηκε μόνο νά τῆς πεῖ:

— Σηκώσου νά πᾶμε στὸ σπίτι κι' ὄσο κουεῖ μὲ-

1. Οἱ φροντίδες.

2. Μιὰ στιγμὴ

να ὁ ἀέρας τὴν τρίχα μου, δὲ θὰ σ' ἀφήσω νᾶχεις κιανένα παράπονο. Τὰ πράματα θὰ τὰ βάλω ἐγὼ στὸν τόπο τους. Καλάκαμες καὶ μοῦ τᾶπες. Καὶ ἐξεκίνησαν γιὰ τὸ σπίτι.

Ὅταν ἔφταξαν, ἡ Δοξανιά ἐξακολουθοῦσε νὰ τηγανίζει ἀκόμα καὶ χωρὶς νὰ γυρίσει νὰ κυττάξει τοὺς νεοερχομένους ἄρχισε :

—Κι' ἴντα, καινούργιες φάμες¹⁾ θὰ βγάλωμε δὰ κερὶα δασκάλα ; εἶπε μὲ ὕφος εἰρωνικό, τὸ ὁποῖον ἔγινε ἀμέσως ἀπότομο. Δὲν ἤφτανε μωρὴ ἢ κούραση τοῦ κυροῦ σου καὶ τ' ἀδερφοῦ σου ὅλη μέρα, μόνο ἤπρεπε νὰ τσοῖ κουβαλήσεις καὶ στὸν κῆπο ; Νὰ τσοῖ κάμεις ἴντα μωρὴ ὠργισμένη ; Νὰ δοῦνε, κοντό²⁾ τὰ ἔργατά σου πάλι σήμερο ; Ἐγὼ ἓνα πρᾶμα κατέχω κόρη μου πὼς ἡ χώρα σ' ἔβγαλε ἀπὸ τὸ νοῦ, σου, ἀπὸ νᾶθελα μὴ σώσεις νὰ πᾶς.

—Νὰ πάω θέλει ὅμως κι' ἐγὼ ὀφέτος στὴ χώρα νά... ποκειονέ... νὰ τήνε δῶ ἴντα πατέρα ; πετάχτηκε ἄξαφνα τὸ Μιχελιό, ἀκούοντας νὰ γίνεται λόγος γιὰ τὴ χώρα.

Ὁ Βαρελομανώλης ἐκάθησε μπροστὰ στὴν πόρτα κυττάζοντας ἔξω, τὴν ὥρα πού μιλοῦσε ἡ Δοξανιά καὶ δὲν ἔδωκε καμμιά ἀπάντηση στὸ Μιχελιό. Τὸ Ἄθηνιό ἐτράβηξε πάλι ἴσα στὴν κάμαρα στὸ κρεββάτι της, ὅπου τὴν πῆραν τὰ κλάμματα, ἀκούοντας καὶ τὴ νέα ὑποδοχὴ τῆς μητέρας της.

Ὅταν ἐτελείωσε ἡ Δοξανιά ἐκράτησε λίγη ὥρα σιωπὴ, ὕστερα ὁ Βαρελομανώλης σηκώθηκε ἀπότομα.

—Γιὰ νὰ σοῦ πῶ τουλόγου σου, εἶπε ἀποτεινόμενος στὴ γυναῖκα του—πού εἶχε τελειώσει τώρα τὸ τηγάνισμα καὶ ἐτοίμαζε τὸ τραπέζι—κατέχεις το πὼς ἤρχιζες νὰ τὸ παρακάνεις μὲ τὴ χώρα καὶ μὲ τὴ

1 Συνήθειες.

2 Μήπως.

χώρα ; Κᾶ, ἴντα λογᾶται πῶς δά λές τοῦ παιδιοῦ σου πῶς ἤχασε τὸ νοῦ του ; Γῆ ἄμοναχοί μας, μαθές, δά πᾶμε νά βγάλωμε τὰ μάθια μας ; Ὁ Θεὸς κι ἡ ψυχή μου καὶ νᾶθελα νά κούσω νά τὸ πεῖ ξένος, ἤθελα τὸν ἀφήσω στὸν τόπο. Νά σοῦ πῶ—νά σοῦ πῶ ; Τῆ κόρη μου δά τήνε κάμω, ὅ,τι θέλω ἐγώ, γιατί, ἐγώ μαι τ' ἀφεντικό ἐπαε μέσα, κι ὅ,τι κάνω εἶναι καλὰ καμωμένο. Νά μοῦ κάμεις τῆ χάρη σου, νά ξανοίγεις τῆ δουλειά σου καὶ νά ξεφορτωθεῖς τὸ κοπέλι, νά μὴ μοῦ τὸ ρωστήσεις στὰ ὑστερνά, γιατί θὰ τὸ δοῦμε κι ἄλλοιῶς...

—Νά φάει θέλει ὁ «Καρτσώνης», τὸ μπακαλιάρο —διέκοψε τὸ Μιχελιό, πού ὄση ὥρα μιλοῦσε ὁ πατέρας του κύτταζε τὸ σκύλλο, πού ἐρωτοτροποῦσε πράγματι καὶ μὲ ἓνα κομμάτι μπακαλιάρο, κρεμασμένο δίπλα στὸ τζάκι.

—Κάθου νά τόνε ξανοίγεις καὶ μὴ τονε ποζυγῶξεις, εἶπε, ἀπαντῶντας στὴν παρατήρηση τοῦ Μιχελιοῦ, ὁ Βαρελομανώλης καὶ ἔπειτα ἐσυνέχισε πρὸς τῆ Δοξανιά πού πηγαινοερχότανε νά κουβαλᾶ τὰ πιάτα καὶ τίς λεκανίδες στὸ τραπέζι.

—Δουλειά τονε μπρέ, ἐσυνέχισε, ἡ σημερινή, πῶς ἐφάγανε οἱ γ' αἴγες μιὰ ντουμαθιά, νά σηκώσεις τὸν κόσμο μὲ τσοῖ φωνές σου καὶ νά κάμεις θέατρο τὸ παιδί σου, στσοῖ γειτόνους γύρου-γύρου ; Στὸ διάλογο νά πᾶνε κι ὁ κηπος κι οἱ αἴγες μαζί. Τὴν ταχινή θὰ τσοῖ δῶσω τοῦ συντέκνου νά τσοῖ πάει στὸ μετόχι, γιατί δέν μοῦ χρειάζονται τὰ καλλιμέντα τους. Κι ἀπόι, ἐρώτηξές με ἐμένα, ἂν ἤθελα νά τσοῖ βόσκει τ' Ἀθηνιό; Δέν ἐπέρασε ἀργατεινῆ¹⁾ νά μὴ τῶς ἐφέρω ἓνα μιγόμι²⁾ φύλλα νά τρῶνε. Ποιὸς σοῦπε τουλόγου σου, νά τσοῖ βγάνεις ὄξω ; Δόξα σοι ὁ Θεός, δέν ἐφτάξαμε δά ἀκόμη νά κάμωμε τὴν κόρη μας, βόσκισσα. Νά διαβάξει ! μάλιστα ! αὐτὴ

1 Βραδειά.

2 Τσουβάλι.

ν' ἡ δουλειά τῃ! Ὑστερα ἀπὸ τὸ χαρτί τῃ, ἄνε τῃ πομείνει καιρὸς, ἄς βοηθᾷ καὶ στοῖ δουλειές τοῦ σπιθιοῦ κι' ἂν ἔχεις ὀξωτάρικες δουλειές, νὰ βάνεις μιὰ γυναῖκα νὰ τοῖ κάνει. Θεὸ καὶ ψυχὴ ἂν ἔχω, κι' ἄνε μοῦ στενοχωρήσεις πλεὶὸ τὸ κοπέλλι, δὲ κατέχω ἴντα θὰ κάμω. Ξάσου!...

Ἡ Δοξανιά, πού πολὺ σπάνια ἄκουε βαρὺ λόγο ἀπὸ τὸν ἄντρα τῃς, μὲ τὰ λόγια αὐτά, ἀναγκάστηκε νὰ σουφρώσει, καὶ ἀρκέστηκε μοναχὰ νὰ μονολογήσει.

«—Οἱ ὑπεράσπισες μόνο τῃ λείπουνται, τῃ μορφόστολης. Ἰ νὰ δῶ θέλω γώ, ἴντα δὰ τῃ βγάλουνε οἱ σπουδές τῃ!...»

Ἔτσι τὶς αἴγες τὶς ἔστειλαν ξανὰ στὸ μετόχι καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιο αὐτό, τὸ Ἀθηνιὸ βρῆκε κάποια ἡσυχία, γιατί δὲν τὴν πολυφόρτωνε μὲ δουλειές ἡ Δοξανιά, πού πάντα εἶχε πεποίθηση πὼς ἡ κόρη τῃς μὲ τὰ διαβαστικά καὶ μὲ τὴ χώρα, «θὰ κακοπώσῃ—«μὰ ἡγνοιασέ με μένα; σ' ἂν τὴν θέλει ἐτσά ὁ κύρης τῃς, ἄς τὴν κολλᾷ στὴν κεφαλὴ του, τὴ σπουδαγμένη του!...»

Ὅλη ἡ συμπάθεια τώρα τῃς Βαρελοδοξανιάς ἦτανε μὲ τὸ Μιχελιὸ καὶ τὸ μόνο καὺμό πού εἶχε ἦτανε, πὼς δὲν «ἤπαιρνε τὰ γράμματα». Γιὰ νὰ τὸ ἀποζημιώσῃ ὅμως εἶχεν ἀποφασίσει νὰ τὸ καλοπαντρέψῃ. Πολλές φορές πού πήγαιναν μαζὶ στὸν κῆπο, τὸ ρωτοῦσε.

—Ἐ! δὲ μοῦ λές ἐδᾷ, Μιχελιό, πότε θὰ σὲ παντρέψωμε;

— Δὲν θέλω γώ παντρεῖγές καὶ ξεφορτώσουμε! ἀπαντοῦσε τὸ Μιχελιὸ ἀπότομα,

—Ἐ, γιάντα δὰ, Μιχελιό; Ντὰ γώ κατέχω πὼς ἔχεις καὶ μιὰ ἀγαπητικιά καὶ δὲν μᾶς τῶπες.

— Τὸ «Τσουγκρίο»¹⁾ σοῦ τῶπε, ναί; ψῶματα σοῦ

1 Παρατσουκλι κάποιου φίλου του.

τῶπε. Μιά φορά ἐλέγαμε γιά ἀγαπητικιές καί τοῦπα καί γῶ πῶς ἀγαπῶ τὴν «ἀελιά»¹⁾ μας καί ἀπὸ το-
τεσά μοῦ τὸ λέει, μὰ γῶ τοῦ τῶπα ψῶματα. . .

Παρ' ὄλα ὅμως αὐτά, ἡ Δοξαριά ἦτανε ἀποφασι-
σμένη ἅμα μεγάλωνε ἀκόμα τὸ Μιχελιό, νὰ τοῦ πά-
ρει τὴν καλύτερη νύφη τοῦ χωριοῦ, γιὰτὶ νόμιζε πῶς
ἔτσι θὰ ἐκδικηθεῖ τ' Ἀθηνιό καί τὸν πατέρα της.

Ὁ τρυγητὸς ὥστόσο ἐπλησίαζε. Κατὰ παλαιὰ
συνήθεια στὸ χωριό, ἐτρυγοῦσαν τὴν ἐπομένη τῆς
Παναγίας τοῦ Δεκαπενταύγουστου. Ἡ μέρα αὐτὴ
τοῦ τρυγητοῦ ἔπαιρνε μορφὴ ἀγροτικῆς ἑορτῆς. Ὅλα
σχεδὸν τ' ἀμπέλια τοῦ χωριοῦ ἦσαν μαζί στὰ «Γερά-
νια» καί στὰ «Φραρῶ» καί τὴν ἡμέρα αὐτὴ, ὅλοι οἱ
κάτοικοι μαζεῦότανε γιά τὴ δουλειὰ στὰ μέρη αὐτά,
σὰν σὲ πανηγύρι. Τὸ σπίτι ἦτανε ἀπὸ τῶρα ἄνω-κά-
τω, γιά τὴν ἐτοιμασία. Ὁ Βαρελομανῶλης ἦτανε ἀπὸ
τοὺς πιὸ καλοὺς νοικοκυραίους στὸ χωριό, ἀπάνω
στὸ κρᾶσί. Ἐβγᾶνε ὡς διακόσια σταμνιά κρᾶσί. Εἶχε
βάλει λοιπὸν ἐργάτες νὰ πλύνουν τὰ βαρέλια, νὰ
τὰ «κάψουνε» μὲ θειάφι, νὰ ξηρᾶνουν τὴ φέτσα,²⁾ νὰ
πλύνουν τὸ «πατητήρι», νὰ τρίψουν τὸ γύψο γιά νὰ
«κουκίσουνε» τὰ σταφύλια μεθαύριο, νὰ πλύνουν τίς
κόφες τῶν σταφυλιῶν, καί τὰ τέτια. . .

Ἐνα ἀπὸ κεῖνα τὰ βράδουα, τὸ Ἀθηνιό ἐπλησίασε
τὸν πατέρα της μιὰ στιγμὴ ποὺ τὸν βρῆκε μονάχο καί
τοῦπε :

— Νὰ μοῦ κάμεις θές, πατέρα, τὴ χάρη νὰ πομεί-
νω στὸ σπίτι τὴν ἄλλη μέρα στὸ τρῦγος; γιὰτὶ θὰ
μοῦ κάψει ὁ ἥλιος τὴ μούρη μου καί δά ντρέπομαι
νὰ μὲ θωροῦνε ἀνθρώποι στὴ χώρα; Κατέχεις ἐδὰ
πῶς γεμίζω λειχῆνες μὲ τὸ μόνο· κι' ἀπόὶ ἡ δουλειά
μου ἐμένα δὲν δά φανεῖ, σὰν θᾶχωμε τοσεσά γυ-
ναῖκες. Αἶ; ἴντα λές;

1 Ἀγελάδα.

2 Τρυγιά

Ὁ Βαρελομανώλης, ἐσκέφτηκε λιγάκι καὶ ὕστερα τῆς εἶπε :

—Μπρὲ δὲν μὲ γνοιάζει μένα, μὰ ποιὸς δὰ βα-
στάξει τὴ μάνα σου ;

—Ἐγὼ θὰ κάμω τὴν ἀρρωσταρὰ καὶ δὲν θὰ κα-
ταλάβει πρᾶμμα.

—Αἱ . . . Ἐάσου ! εἶπε συγκατανεύοντας ὁ Βαρε-
λομανώλης καὶ ἐσυνέχισε μὲ τὸ νοῦ του : « Αἱ ! μπο-
ρεῖς ἐδὰ νὰ μὴν τ' ἀγαπᾶς τουτοῖν τὸ κοπέλλι ; Ὅ,τι
κάμει σοῦ τὸ λέει. Δὲν μὲ γνοιάζει—μὰ τὸ Θεὸ τὸν
ἕνα—τὴν καρδιά μου νὰ βγάλω νὰ τοῦ τὴ δώσω, μὰ
δὲν πρέπει νὰ τση τὸ λέω. « Ἀγάπα τὸ παιδί σου, χω-
ρίς νὰ τὸ κατέχει ') λέει ὁ λόγος . . . .

Τὴν ἡμέρα τῆς Παναγίας τοῦ Δεκαπενταύγου-
στου, ὄλη ἡ οἰκογένεια ἐπῆγε στὴν ἐκκλησίαν,
τὸ πρωῒ. Ἡ Δοξανιά ἐφοροῦσε μαῦρα γιατί δὲν
εἶχε περάσει ἀκόμη χρόνος ποῦ εἶχε πεθάνει τὸ συ-
χωρεμένο τὸ Γιαννιό.

Τὸ Μιχελιό ἔβαλε τὸ τσόχινο μεϊτανογέλεκο
καὶ τὴν καινουργιοβαμμένη βράκα μὲ τ' ἄσπρα
στιβάνια καὶ πρωτόβαλε σαρίκι τὸ καινούργιο
μαῦρο μαντήλι ποῦ τοῦχε φέρει τ' Ἀθηνιό ἀπὸ
τὴ χώρα, ἔβαλε καὶ στ' αὐτὶ ἕνα κομμάτι βασιλικό.
Ἡ μητέρα του ἡ Δοξανιά, τὸν ἐκαμάρωσε ἔτσι φου-
νταλαγμένο στὴν αὐλὴ καὶ τοῦπε : «—Τὸ καλύτερο
δὰ νᾶσαι σήμερο στὴν ἐκκλησιὰ Μιχελιό· φτοῦ ! νὰ
μὴ σὲ φταρμήσω· ποιὸς κατέχει πόσες κοπελλιές θὰ
κατουρηθοῦνε ὄντο δὰ σὲ δοῦνε» ! Τὸ Μιχελιό ποῦ
κολακεύτηκε μὲ τὰ λόγια τῆς μητέρας του ἔκαμε ἕνα

πήδημα καὶ χτυπώντας μὲ ἀνοιχτὴ τὴν παλάμη τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ τοῦ τὰ πλάγια τοῦ δεξιοῦ στιβανιοῦ του καθὼς ἔκανε τὸ πήδημα ὅπως κάνουν στὸ χορὸ εἶπε: «Φχιοῦ του ποῦ δὲν τ' ἀρέσωμε κι' ἀπούχει βήχα ἄς βήξει . . . .» «Γειά σου Μιχελιό» τοῦ φώναξε κι' ὁ Βαρελομανώλης ποῦ εἶχε φορέσει κι' αὐτὸς τώρα τὰ σαλβάρια του, ἓνα καινούργιο σπαστὸ κόκκινο φέσι σκεπασμένο μὲ μαύρη γάζα γιὰ τὸ πένθος τοῦ μακαρίτικου τοῦ Γιαννιοῦ. Τὸ Ἀθηνιὸ πάλι πρωτόβαλε κείνη τὴν ἡμέρα ἓνα φόρεμα ἀπὸ ἄσπρο μεταξωτὸ ποῦ τῆς τόχε ράψει ἡ μοδίστα στὴ χώρα, καὶ ἔκαμε μεγάλη ἐντύπωση στὰ ἄλλα κορίτσια στὴν ἐκκλησιά.

Σὰν ἐτελείωσε ἡ λειτουργία καὶ πήρανε τὸν ἄρτο καὶ τοὺς βασιλικούς, ἡ Δοξανιά καὶ τ' Ἀθηνιὸ γύρισαν στὸ σπίτι γιὰ νὰ μαγειρέψουν, κι' ὁ Βαρελομανώλης ἐπῆρε τὸ Μιχελιὸ νὰ πᾶνε στὸ «Καζίνο» — Ἡμέρα ποῦτονε ἤθελε νὰ τὸ περιποιηθεῖ — αὐτὸ ἐννοεῖται τόκανε μοναχὰ τίς καλὲς ἡμέρες τοῦ χρόνου.

Τὸ «Καζίνο» ἦτανε τὸ καλύτερο καφενεῖο τοῦ χωριοῦ, ἀρκετὰ περιποιημένο στὴν ἄκρη τῆς μεγάλης πλατείας τοῦ χωριοῦ ἢ ὁποῖα ἦτανε γεμάτη ἀπὸ θεόψηλους πλατάνους. Σ' αὐτὸ ἐσύχναζεν ὁ καλύτερος κόσμος τοῦ χωριοῦ.

— Δὲν πάω γὼ στὸ Καζίνο. Δέ! Ἐγὼ ντρέπομαι!

— Σάλεβγε «κειὲ»¹⁾ διάολε ἐδὰ ποῦ ντρέπεσαι! ἐπέμενε ὁ Βαρελομανώλης, καὶ γιὰ νὰ μὴ τοῦ φύγει τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι.

— Νὰ μ' ἀφήσεις θές λέω νὰ πάω στὴν καλαμιὰ νὰ πᾶ μεταδώσω τὴ πουλαρίνα;

— Κλούθθα, ποῦ σοῦ λέω, νὰ μὴ γυρίσω τὴ βέργα, ἀκοῦς; ἐπανέλαβε ὁ Βαρελομανώλης καὶ κρατώντας τὸν ἀπὸ τὸ χέρι, ἔφταξαν στὸ Καζίνο, ὅπου κάτω ἀπὸ τοὺς πλατάνους ἔκαθόντανε σὲ ὄμιλους πολλοί,

1 Περπάτα ἐδῶ.

πού είχαν βγει προτύτερα από την ἐκκλησιά. Ἐπλησίασαν μιὰ παρέα ὅπου καθόντανε ὁ Δήμαρχος, ὁ Δημητρός ὁ Χελιδώνης ὁ ἔμπορας, τὸ Μανωλιό τὸ Ψαλτάκη ὁ συμβολαιογράφος, τὸ Γιωργιό τὸ Παπαδάκη ἀπὸ τὸ Λασσηθι πού εἶχε τὴν καλὴ φοράδα καὶ ὁ Βοραδονικολῆς ὁ πλουσιώτερος τοῦ χωριοῦ.

— Καλῶς τὸν Μανωλάκη, εἶπε ὁ Δήμαρχος μόλις τοὺς εἶδε.

— Καλημέρα σας καὶ χρόνια πολλά! εἶπε ὁ Βαρελομανώλης παίρνοντας καὶ μιὰ καρέκλα γιὰ νὰ καθήσει κοντὰ στὸ Δήμαρχο.

— Παρομοίως σας, εἶπαν καὶ οἱ ἄλλοι.

Τὴν ὥρα ὅμως αὐτὴ, τὸ Μιχελιό, ἐσήκωσε τὴ δικαλόβεργα πού κρατοῦσε καὶ «ἔπαιξε» μιὰ «ἀπολυταρά» σὲ δυὸ σκύλλους πού περνοῦσαν ἀπέναντι, πρᾶμα ποῦκαμε ὅλους νὰ σκάσουν στὰ γέλια. Ὁ πατέρας του ὅμως πού ντράπηκε γιὰ τὴν ἀνοησία του αὐτὴ τοῦπε:

— Τόπος εἶναι μωρὲ ἐπαέ, νὰ παίξεις ἀπολυταρές;

— Κι' ἀμέ δὲ θωρεῖς πῶς ἐπῆγε ὁ σκύλλος τῆς Χρονάκαινας νὰ καβολλικέψει τὴ σκύλλα τοῦ μάρμπα τοῦ Τυράκη ἢ μέρα ποῦναι; εἶπε τὸ Μιχελιό.

Ἡ παρέα ἐννοεῖται ἐξεράθηκε στὰ γέλια, ἐνῶ τὸ Μιχελιό ἐπήγαινε νὰ ἀναμαζέψει τὴ βέργα του.

— Ἴντα δὰ τὸ κάμω τουτοῦνὰ τὸ κοπέλλι δὲν κατέχω, εἶπεν ὁ Βαρελομανώλης λυπημένος γιὰ τὴ συμπεριφορὰ τοῦ γιοῦ του.

— Αἶ, κοπέλλ' εἶν' ἀκόμη. Δὲν πειράζει, εἶπεν ὁ Δήμαρχος. Κι' ἀπὸτὶ δὰ ἴντακαμέ. Τὰ ἴδια ἤκανα κι' ἐγὼ ὅταν ἤμουνα στὴν ἡλικία του.

— Ναί, μωρὲ παιδί μου, μὰ τοῦτος τὸ παρακάνει, εἶπε ξανά ὁ Βαρελομανώλης. Ὅλο πετρέσ πετᾶ, ὄλο τὰ ὠζᾶ κυνηγᾶ, γιὰ γράμματα δὲν εἶναι. . . . Ὅπροθὲς στὸ μετόχι ἐπῆρε ἀπὸ πίσω ἕναν τράγο καὶ τὸν ἤσκασε στὸ «γλάκι»¹⁾.

1 Τρέξιμο.

—Νά τότε βάλεις στή χωροφυλακή, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος, ἀπὸ θὰ πιάνει τσοὶ κλέφτες στὸ φτερό.

—Δὲν πάω γὼ στή χωροφυλακή, εἶπε τὸ Μιχελιό, πὸ στὸ μεταξύ εἶχε καθίσει δίπλα στοῦ πατέρα του κι' εἶχε περάσει τὴ διχαλόβεργα στοὺς μπροστινοὺς πύρους τῆς καρέκλας καὶ τὴν τραβοῦσε μ' ὅλη του τὴ δύναμη.

—Νά σπάσεις θές τὴν καθέγλα, θεόργιστε, τοῦπε ὁ πατέρας του ἐνῶ τὸν χτυποῦσε στὸν ὄμο. Κάτσε μωρὲ μιά ὀλιὰ ἡσυχος σκιας, ὄμπρὸς σταθήρωπους.

Τὸ Μιχελιό φαίνεται πὼς ἐκατάλαβε ὅτι ἐφέρθηκε ἄπρεπα ἐξεκοκκίνησε κι' ἐχαμήλωσε τὸ κεφάλι.

—Ἰντα θὰ πιεῖς, Μιχελιό, νὰ σὲ κεράσωμε, ἐρώτησε ὁ Δήμαρχος, γιὰ ν' ἀλλάξει τὴν κουβέντα.

—Κανελάδα θὰ πιῶ! εἶπε τὸ Μιχελιό, καὶ μαζὶ ἐσήκωσε τὴ διχαλόβεργα καὶ τὴν ἐχτύπησε κάτω μὲ ὅλη του τὴ δύναμη.

Ἡ κουβέντα στὸ μεταξύ, ἐσυνεχίστηκε.

Ὁ καφετζῆς ἔφερε τὰ πιοτὰ πού τοῦ παράγγειλαν καὶ τὸ Μιχελιό φαινότανε πὼς παρακολουθοῦσε τὴν κουβέντα.

—Καὶ πὼς ἐπῆγε τ' Ἀθηνιὸ ὀφέτος στὸ σκολεϊό; ἐρώτησε τὸ Ψαλτάκη.

—Ἄριστα! γράφει τὸ χαρτί τση, εἶπε μὲ ὑπερηφάνεια ὁ Βαρελομανώλης.

—Μ' αὐτὴ ναι πολὺ ἐξυπνῆ ἤκουσά το κι' ἀπὸ τσοὶ καθηγητὲς τση, Μπράβο Μανωλάκη, ἀξιέπαινος εἶσαι ἀπὸ δὲ λυπᾶσαι νὰ σπουδάξεις τὸ κορίτσι σου.

—Μακάρι νὰ τᾶπερνε καὶ τουτοσέ—κι' ἔδειξε τὸ Μιχελιό—καὶ θὰ τὸν ἤπεμπα καὶ στὴν Ἀθήνα.

—Καὶ δὲ μοῦ λές, Μανωλάκη, δικηγόρο δὰ τὸ σπουδάξεις τ' Ἀθηνιὸ σου, γῆ γιατρό; εἶπε μὲ φανερὴ εἰρωνεία ὁ Βορραδονικολῆς, γιὰτὶ ἐπειράχτηκε νὰ ἐπαινοῦν ἕναν ἄνθρωπο, ποῦχε λιγώτερη περιουσία ἀπ' αὐτόν. Κατέχεις Ἰντα λέω γὼ, συνέχισε, πὼς

τά γράμματά ναι για κειουσα που δεν εχουνε δουλειά να κανουμε.

Μ' αυτά ο Βορραδονικολης, που ητανε ο πλουσιότερος του χωριου, όπως ειπαμε, ηθελε να δικαιολογήσει πως από τη φιλαργυρία του και για να βάζει τα παιδιά του να του δουλεύουν, τ' αφήκε αγράμματα, αρσενικά και θηλυκά.

—'Ιντα λόγος είναι τουτοσα Νικολάκη; ειπεν ο Δήμαρχος. 'Ο κάθε γονέας, πρέπει σήμερα να σπουδάζει τα παιδιά του, γιατί τα γράμματα είναι που κανουμε τσ' ανθρώπους. 'Ο Μανωλάκης είναι αξιέπαινος, γιατί ηδειξε το δρόμο και σε πολλους άλλους να ξεστραβώσουνε τα παιδιά τως.

—'Ουτό δα τελειώσει τ' 'Αθηνιό, δα ν'ναι η καλύτερη νύφη του τόπου μας; ειπε και το Παπαδάκη το Γιωργιό. Κατέχει ο Μανωλάκης, 'ιντα κάνει.

—Αϊ! έμένα έτσα τώκοψε το μικρό μου μυαλό, Νικολάκη, πως ητονε χρέος μου να σπουδάξω το παιδί μου; μηδέ γιατρό το θέλω, μηδέ δικηγόρο. Το θέλω να γενει άνθρωπος. "Ιντα θα μου κοστίσει μένα δυο-τρια χρόνια να πάει να δει κι' άλλο κόσμο, καλύτερο και να μάθει και πλιο πολλά πράγματα; Φτάνει που επομείναμε έμεις στραβοί, ειπε ο Βαρελομανώλης.

—Μωρέ δέ λέω γώ, πως είναι κακά τα γράμματα; μ' αυτά ναι για τσ' αρσενικούς; τα θηλυκά 'ιντα δα τα κάμουμε, ειπε δικαιολογούμενος ο Βορραδονικολης.

—Αϊ! και σ'αν είναι για τσ' αρσενικούς γιάντα δεν ηπεμπες και του λόγου σου τον Κωστάκη σου, να τελειώσει, άπου τ'άπερνε κι' άλλας και δεν ητονε σ'αν το γιό μου.

'Ο Βοραδονικολης όμως, δεν έπρόφταξε ν' άπαντήσει, γιατί το Μιχελιό στο μεταξύ, άρπαξε ένα ποτήρι νερό από το τραπέζι και του τ'όρριξε στα μούτρα.

Τί εἶχε γίνει ;

Τὴν ὥρα ποὺ γινότανε ἡ συζήτηση αὐτή, δυό-
τρία παιδιά, ἀπὸ κείνα ποὺ πειράζανε τὸ Μιχελιό
συχνά, εἶχανε σταθεῖ λίγο μακριὰ πίσω ἀπὸ τὴν κα-
ρέκλα τοῦ Βοραδονικολῆ καὶ κυττάζοντάς το, τοῦ
φώναζαν σιγά : « Οὐτς Μιχελιό ! », κι' ἔπειτα φεύγανε.

Οἱ ἄλλοι ἀπησχολημένοι μὲ τὴν κουβέντα δὲν τᾶ-
κουαν.

Τὸ Μιχελιό ὅμως τὰ παρακολουθοῦσε ἀπὸ πολ-
λὴν ὥρα κι' ὅταν εἶδε πὼς πλησιάσανε πολύ, ἔπιασε
τὸ ποτήρι μὲ τὸ νερὸ νὰ τοὺς τὸ χύσει, ἀλλὰ βρέθηκε
μπροστὰ ἢ κεφαλὴ τοῦ Βοραδονικολῆ καὶ τῶφα-
εν ὄλο.

— Μωρέ ! ἀποῦ νάχεις τὸ ἀνάθεμα ! Ἰντά καμερ
ἐκειά !; τοῦπε κατάπληκτας ὁ πατέρας του, ἐνῶ ὁ
Νικολάκης ἐσκοῦπιζεν ἀκόμη τὰ μούτρα του. Τὸ Μι-
χελιό ὅμως ἅμα εἶδε τὸ ἀποτέλεσμα τῶβαλε στὰ πό-
δια, γιὰ τὸ σπίτι, τρέχοντας καὶ γυρίζοντας, καθὼς
ἔτρεχε κάθε λίγο τὸ κεφάλι του πρὸς τὰ πίσω, ἐνῶ
σύγχρονα εἶχε σηκωμένη τὴ διχαλόβεργα καὶ διέ-

γραφε κύκλους μ' ὄλη του τῆ δύναμη. Ὁ Βαρελομανώλης κατασυγχισμένος με τὸ νέο κατόρθωμα τοῦ γυιοῦ του, ἐζήτησε συμπάθειο ἀπὸ τὸ Νικολάκη.

—Νὰ μοῦ συμπαθᾶς Νικολάκη! ἀνάθεμά το γιὰ παιδί, μὰ ἐδὰ πού θὰ πάω στὸ σπίτι θὰ τὸ σκοτώσω στὸ ξύλο.

Ὁ Νικολάκης βρῆκε τὴν εὐκαιρία ν' ἀπαντήσῃ ἐκδικούμενος γιὰ τὸ πείραγμα πού τοῦκαμε πρὸ ὀλίγου.

—Ἐτουτονά, Μανωλάκη, ἤπρεπε νὰ ξανοίξῃς νὰ συμμορφώσῃς κι' ἄς σοῦ λείπανε οἱ σπουδὲς τῆ κόρης σου.

—Ἦκαμα γὼ καί γιὰ τουτονά τὸ χρέος μου, Νικολάκη, μὰ δὲν εἶν' ἀπὸ μένα· στοῦ Θεοῦ τὰ πράγματα δὲ μπορούμε μεῖς ν' ἀνακατωθούμε· κι' ἐννοοῦσε τὴ διανοητικὴ βραδύτητα τοῦ Μιχελιοῦ, ποῦταν ἐμπόδιο στὴ μόρφωσή του.

Ἡ λοιπὴ παρέα πού σ' ὄλη τὴ σκηνὴ πῆγε νὰ σκάσει ἀπὸ τὰ γέλια, ἐπέδοκίμασε τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ Μανωλάκη.

Ὁ Βοραδονικολῆς στὸ μεταξύ ἐπῆγε στὸν ἥλιο νὰ στεγνώσει κι' ἡ ἄλλη παρέα ἄρχισε νὰ διαλύεται. Ἐτσι βρῆκε εὐκαιρία κι' ὁ Βαρελομανώλης νὰ φύγει γιὰ τὸ σπίτι, κατασυγχισμένος με τὸ «φέρσιμο» τοῦ γυιοῦ του, «μὰ ἴντα νὰ κάμει ἀποῦναι ἐτσά, τῆ φύσης του.» — «Νᾶχε γιατριγεῖά ἐκάτεχεν αὐτός, μὰ τὰ πράγματα τοῦ Θεοῦ, δὲ μπορούν' οἱ ἄνθρωποι νὰ τὰ σάξουνε». Ἐτσι ὑποτασσόμενος στὴ μοῖρα του, ἀποφάσισε ν' ἀφήσῃ ἡσυχὸ τὸ Μιχελιό, «γιατὶ τὸ ξύλο μπορούσε νὰ τοῦ κάμειά πλειά πολὺ κακὸ παρά καλὸ».

Ὅταν ἔφταξε τὸ Μιχελιό στὸ σπίτι ξελαχανιασμένο ἀπὸ τὸ τρέξιμο, ἐπῆγε νὰ βρεῖ τὴ μητέρα του ἴσια στὸ μαγειριό πού ἐτοίμαζε τὸ ἑορτινὸ γεῦμα. Εἶχε σφάξῃ τὴ «χοχλιδάτη»¹⁾ ὄρνιθα γιὰτὶ «ἤκραζε

1 Εἶχε τὸ χρῶμα τοῦ σαλιάγκου.

κι' ἦτονε κακὸ γιὰ τὸ σπίτι» κι' ἐτοίμαζε τὴ σούπα·
Τὸ Μιχελιὸ διηγήθηκε στὴ μάννα του τὸ ἐπεισό-
διο, λέγοντας στὸ τέλος:

—Δὲν τ'ἔθελα θεόψυχά μου, ἐγὼ θελα νὰ χύσω
τὸ νερὸ τῶ κοπελλιῶ μά... μοῦ ξέφυγε καὶ δὲ μὲ
δεῖρει ἐδὰ πού δαρθεῖ ὁ πατέρας....».

Ἡ μητέρα του ὅμως τὸν καθησύχασε κι' ὅταν σὲ
λίγο ἦρθε κι' ὁ πατέρας του ἀρκέστηκε μονάχα
νὰ πεῖ:

—Εἶπε σου ὁ γιὸς σου, τὰ κατορθώματά του πάλι
σήμερα; Ἐτουτονὰ τὸ παιδί δὲ μὲ φάει.

—Σῶπα δὲ καλότυχε, εἶπε ἡ Βαρελοδοξανιά,
ἡμέρα ποῦναι, καὶ δὲν ἤκαμε δὲ καὶ κιανένα μεγάλο
πράμα—Δὲν τ'ἔθελε!—Αἴ! κοπέλλ' εἶν' ἀκόμη....

Τὸ Μιχελιὸ ὄλη τὴν ὥρ' αὐτὴ ἦτανε στὴν κάμα-
ρα καὶ κρυφόβγαζε τὸ κεφάλι του γιὰ νὰ καταλάβει
τί διαθέσεις εἶχεν ὁ Βαρελομανώλης. Αὐτὸς ὅμως
στὸ μεταξύ, βγήκε στὴ «λοτζέτα», πού καθότανε τ'
Ἀθηνιὸ καὶ καθάριζε πατάτες.

—Ἐξεγιβέντισέ με πάλι σήμερα ὁ ἀδερφός σου,
στὸν καφενέ, εἶπε.

—Δὲ φταίει αὐτός, φταῖς τουλόγου σου, πού
τόνε πέρνεις μαζί σου. Κατέχεις τὴν κατάστασί του·
δὲν εἶναι νὰ πηγαίνει ἐκεῖα ποῦναι ἀνθρώποι, τοῦπε
τὸ Ἀθηνιό.

—Ἐχεις δίκηο! δὲν εἶναι παρὰ μόνο γιὰ τὸ
μετόχι.

Ἔτσι ἔληξε τὸ ἐπεισόδιο.

Τήν ἄλλη μέρα—νύχτ' ἀκόμη, ὅλο τὸ σπίτι ἦτονε στὸ πόδι, γιὰ τὸ τρυγος. Τὸ Ἀθηνιό, σύμφωνα μὲ τὴ συνεννόηση, ἔκαμε τὴν ἄρρωστη, κι' ἡ Βαρελοδοξασιά, ἀρκέστηκε μόνο νὰ τῆς πεῖ :

— Διαλέξ τσοι, ὅμως, τσοὶ μέρες ν' ἄρρωσταῖς κόρη μου ! ἴντα κακό σου καιρό, ἤπαθες πάλι ;

— Ἄστηνε σὰν εἶν' ἄρρωσταρά. Ὅλη νύχτα τὴν ἤκουγα καὶ «ἤμισε»¹⁾ εἶπε ὁ Βαρελομανώλης, ποῦ-ξερε τὴν ἀσθένειά της, κι' ἔτσι ἡ Δοξασιά ἔπαψε τὴ γκρίνια καὶ στράφηκε στὶς ἐτοιμασίες :

— Πήγαινε, μωρὲ Μιχελιό νὰ δεῖς ἂν ἐφορτώσανε οἱ ἀργάτες τσοὶ κόφες, καὶ πέ τως νὰ φορτώσουνε καὶ τὸ καλάθι ἀπούχει τὸ ψωμί. Τὸ τσικάλι μὲ τὸ φαῖ, νὰ τὸ σκώσει ὁ Δημήτρης, ἀποῦναι πιά χερο-δύναμος, καὶ ξάνοιξε στὸ κοφίνι, ἂν εἶναι μέσα τὰ μαχαίρια τῶν τρυγητάδω. Πάρε καὶ κειονὲ τὸ κόκκινο μαντύλι, νὰ δέσεις τὴν κεφαλὴ σου, νὰ μὴ σὲ φάει ἡ κάψα.

Ἔτσι πηγαινοερχότανε κι' ἔδινε ὁδηγίες σὲ ὄλους. Κι' ὅταν ἐξεκίνησαν ὄλοι γιὰ τὸ ἀμπέλι ἐπῆγε νὰ δώσει καὶ τίς παραγγελίες της στὸ Ἀθηνιό.

— Ἔωρρεῖς ποῦ σ' ἀφήνω; Τὸ νοῦ σου ν' ἄχεις, στὸ σπίτι. Κι' ἂν εἶσαι καλά ἴσαμε τὸ «κιντί»²⁾ νὰ πάρεις τὸ καλάθι σου ν' ἄρθεις στὸ «Κάτ' ἀμπέλι». Ἄνέ σοῦ μηνύσω νὰ μοῦ πέψεις πρᾶμμα, νὰ κάμεις ὅτι σοῦ παραγγείλω. Στὸ πανιέρι μέσα ἔχει αὐγά καὶ πάρε νὰ ψῆσεις ἄνε πεινάσεις. Τὸ νοῦ σου καὶ τὸ σπίτι ! εἶπε κι' ἔκλεισε μὲ πάταγο τὴν πόρτα.

1 Ἐρριγοῦσε.

2 Δειλινό.

Οἱ ἐργάτες, οἱ τρυγητές, σέ μακρυὰ σειρά, ἀνακατωμένοι μέ τούς γαϊδάρους, ξεκίνησαν. Τό Μιχελιό ἐβάδιζε μπροστά ἀπ' ὄλους. Εἶχε καβαλικέψει τήν «Πουλαρίνα», ποῦχε δεμένες δυό κόφες στά πλευρά, καί καθῶς ἔτρεχεν ὀλόχαρος, ἐφώναζε : «Σέεεε μωρὲ σέεεε». Ἐπίσῳ τὸ κυνηγοῦσε ὁ Σίσκος ὁ ἐργάτης, ποῦ τὸν ἀγαποῦσε τὸ Μιχελιό, γιατί τοῦκανε ἀστεῖα. Καβάλλα κι' αὐτὸς σ' ἕναν ἄλλο γαῖδαρο μέ κόφες, ἐκρατοῦσεν ἕνα νηματερό καί νηματοῦσε κάθε λίγο τήν πουλαρίνα τοῦ Μιχελιοῦ, ποῦ ἔτρεχε περισσότερο ἀκόμη, ἐνῶ συγχρόνως ἐκλωτσοῦσε κι' ἄφηνε διαφόρους κρότους... ποῦκάναν τὸ Σίσκο νὰ λείι :

— Δὲν ντρέπεσαι μωρὲ Μιχελιό νά...

Τὸ Μιχελιό ἐγέλα, μὰ καί φοβόντανε πῶς θὰ τὸν ξετινάξει κάτω ἢ πουλαρίνα, καθῶς ἐσηκωνοχτυπιότανε στό σαμάρι' κι' ἐφώναζε : «Νά... νά... πέ... πέ... σω... θέ... λει».

— Βάστα διάολε καλὰ τὰ σκαρβέλια, τοῦ φώναζεν ὁ Σίσκος νηματώντας περισσότερο τήν πουλαρίνα.

Μιά στιγμή ὅμως ἐκεῖ ποῦ τρεχεν ἡ πουλαρίνα, ἐπετάχτηκε ξαφνικά μπροστά της ἕνας χοῖρος. Ἡ πουλαρίνα τότε ξαφνιάστηκε καί πέταξε τὸ Μιχελιό μέσα στη βάγγα, χωρὶς ὅμως νὰ χτυπήσει. Ὁ Σίσκος ἔτρεξε νὰ τὸν σηκώσει λέγοντας :

— Ντὰ δὲ σοῦ λέω γῶ νὰ μὴ γλακᾶς ;¹⁾

— Ντὰ τοῦ λόγου σου μέ νηματᾶς, εἶπε μισο-

---

1 Τρέχεις.

κλαίοντας τὸ Μιχελιό, κι' ἀπόι ἡ «λοῦτα» ¹⁾ ἤφταιγε.

Ὁ Σίσκος τὸν ἐβοήθησε καὶ ξανακαβαλλίκεψε.

Ἔτσι ἔφτασαν στ' ἀμπέλι. Οἱ τρυγητρες ἄρχισαν ἀμέσως νὰ κόβουν σταφύλια κι' οἱ ἐργάτες δέσανε τοὺς γαϊδάρους στὴ διπλανὴ καλαμιὰ κι' ἔφεραν τὶς κόφες. Ἡ Δοξανιά ἔδινε σ' ὄλους μαζί ὁδηγίες κι' ὁ Βαρελομανώλης ἔκοβε κλήματα νὰ σκεπάζει τὶς κόφες.

Ἀπὸ τὰ δίπλα τὰ ἀμπέλια, ἀκουότανε τὰ γέλια κι' οἱ φωνές τῶν τρυγητῶν κι' ὁ δ' ὅς ὁ «ἄμπος» ἦταν γεμάτος ἀπὸ τὰ πολύχρωμα τσεμπέρια καὶ μαντήλια ποὺ φοροῦσαν στὰ κεφάλια τους, ἄντρες καὶ γυναῖκες. Οἱ δρόμοι ἐπίσης ἦσαν γεμάτοι ἀπὸ φορτωμένους γαϊδάρους, ποὺ πηγαينوερχόνταν γκαρίζοντας.

— Ἰντα γίνηκε τὸ Μιχελιό: ρώτησε μιὰ στιγμή ὁ Βαρελομανώλης, καθὼς ἐδιόρθωνε τὶς κόφες, ποὺ ἦσανε πιά γεμάτες σταφύλια.

— Ἐκεῖ πέρα ζυγώνει ²⁾ τζιτζήρους, εἶπε γελώντας ὁ Σίσκος, καθὼς μετέφερε τὶς κόφες ἔξω ἀπὸ τ' ἀμπέλι, κι' ἔδειξε τὸ Μιχελιό, ποὺ κείνη τὴν ὥρα, σκαλωμένο σὲ μιὰν ἐλῆά, προσπαθοῦσε νὰ πιάσει ἓνα τζιτζηκα.

— Κιάμε! εἶπε ὁ Βαρελομανώλης, συνεχίζοντας τὴ δουλειά του.

Ἡ δουλειὰ ἐξακολούθησεν ἔτσι ὅλη τὴν ἡμέρα.

Τὸ Ἀθηνιό, ἀφοῦ ἔφυγεν ἡ μητέρα της, ἐδιόρθωσε τὸ σπίτι, ἔπειτα ἐπῆρε τὰ βιβλία της ὅλα καὶ βγῆκεστὴ λοτζέτα. Ἐδιάλεξεν ἓνα βιβλίον κι' ἄρχισε νὰ διαβάζει.

1 Ἡ γουροῦνα.

2 Κυνηγᾶ.

"Αξαφνα, κατὰ τὸ μεσημέρι, ἄκουσε στὴν αὐλὴ τὸ χοῖρο τους νὰ φωνάζει δυνατὰ κι' ἔτρεξε νὰ δεῖ τί συμβαίνει.

Ἐκεῖ εἶδε τὸ Μιχελιὸ πού κρατοῦσε τὸ χοῖρο ἀπὸ τὴν οὐρὰ καὶ τὸν ἐγύριζε γύρω - γύρω στὴν αὐλὴ.

— Βρὲ σὺ Μιχελιό! ἄφησε, μωρέ, τὸ χοῖρο ἤσυχο, τοῦ φώναξε τὸ Ἀθηνιό. Γιάντα ἤφυγες ἀπὸ τ' ἀμπέλι; Μπᾶς καὶ σοῦ παράγγειλε πρᾶμμα ἢ μητέρα νὰ μοῦ πεῖς;

Τὸ Μιχελιὸ ἀφῆκε τὸ χοῖρο, κι' ἀφοῦ τὴν κύτταξε ἀφηρημένο κάμποση ὥρα, τῆς εἶπε:

— Ἡ μητέρα μοῦ παράγγειλε λέει... νά... Ἡ μητέρα μοῦ παράγγειλε λέει... νά... ποκειονὲ λέει...

— Ἰντα σοῦ παράγγειλε, μωρέ, ἢ μητέρα;

— Νά... ποκειονὲ λέει... νά... μὰ ἐξέχασα καὶ δὰ πᾶω δὰ, νὰ πᾶ τήνε ρωτήξω πάλι κι' ἀπόι δάρθῶ νὰ σοῦ πῶ...

— Ἀμε μπουνταλά, ¹⁾ εἶπε γελώντας τὸ Ἀθηνιό· κι' ἐνῶ γύριζε πάλι στὴ λοτζέτα, συλλογιζότανε «πῶς ὁ Θεὸς καμμιά φορὰ φαίνεται πῶς ἐκεῖ πού δημιουργεῖ τοὺς ἄνθρωπους, κουράζεται· κι' ὅταν σταματᾷ τὴ δουλειά του, κάνει καὶ κάπου - κάπου ἓνα μισὸν ἄνθρωπο, καὶ βλέποντάς τον, γελᾷ καὶ περνᾷ ἢ ὥρα του. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς μισοὺς εἶναι καὶ τὸ Μιχελιό, τὸ κακορρίζικο».

... Κατὰ τ' ἀποσήμερο τὸ Ἀθηνιὸ πῆρε τὸ καλάθι τῆς καὶ πῆγε στ' ἀμπέλι· οἱ γυναῖκες τὸ ὑποδέχτηκαν ἐξαιρετικὰ, ἀκόμη κι' ἡ Βαρελοδοξανιά εὐχαριστήθηκε γιατί τῆς ἔκαμε τὸ λόγο τῆς κι' ὁ Βαρελομανώλης, σὲ μιὰ στιγμή πού δὲν τὸν ἄκουγαν, τῆς εἶπε:

— Καλὰ καμες κι' ἦρθες, γιατί θελα νὰ σοῦ τὸ ποχτυπᾷ ἢ μάννα σου.

1 Βλάκα.

Ὁ τρυγητὸς πιά ἐτελείωνε τὸ Ἀθηνιὸ ἔκαμε κι' αὐτὸ ὅ,τι μποροῦσε, καὶ κατὰ τὸ βράδυ-βράδυ γύριζαν ὅλοι, εὐχόμενοι ὁ ἕνας στὸν ἄλλο: «—Καὶ τοῦ χρόνου μὲ τὸ καλὸ...»

Διὰ τὰς μέρες πρὶν τοῦ Σταυροῦ, ὁ Βαρελομανώλης «ἔβγανε τὰ στράφυλα». Τὸ καζάνι ἦτανε δικό του καὶ τῶστεσε στὸ κηπούλι. Γιὰ καζανάρη εἶχε πάρει τὸ Σῖσκο, ποῦ ἤξερεν ἀπ' αὐτὴ τὴ δουλειά. Ὅλη τὴν ἡμέρα ἐξακολοθοῦσαν. Ἐγέμιζαν τὸ καζάνι στράφυλα ἀπὸ τὸ πιθάρι, τὸ ἔχριζαν μὲ «βουτσά», τὸ ἔστηναν στὴν παρασιτιά καὶ σὲ λίγο ἄρχιζε νὰ τρέχει ἡ ρακὴ ἀπὸ τὸ «λουλαῖ») ποῦ ἦταν ἐνωμένο τὸ καζάνι καὶ περνοῦσε μέσα ἀπὸ ἕνα πιθάρι, γεμᾶτο κρῦο νερό, ποῦ ἀνανεονότανε συχνά, γιὰ νὰ γίνεται ἡ ψύξη. Ὁ Βαρελομανώλης συχνά ἐκρατοῦσε τὸ «γράδο»²⁾ καὶ μετροῦσε τοὺς βαθμοὺς τοῦ σπύρτου, μὰ κι' ὁ Σῖσκος συχνά ἔπερνε ρακὴ μὲ τὸ ποτήρι του κι' ἔρριχνε στὴ φωτιά γιὰ νὰ καταλαβαίνει ἂν ἔχει ἀκόμη δύναμη. Κι' ὅταν πιά ἄρχιζαν τὰ «στερόρρακα» ἐξεκαζάνιασαν, ἄδειαζαν τὸ καζάνι καὶ πήγαιναν νὰ τὸ γεμίσουν ξανά. Τοῦ περνοῦσαν ἕνα μακρὸ ξύλο ἀπὸ τ' αὐτιά καὶ τὸ σήκωνεν ὁ Σῖσκος ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά κι' ὁ Βαρελομανώλης ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Ὅταν ἔλειπαν, ἔβρισκε καὶ τὸ Μιχελιὸ καιρὸ νὰ δοκιμάζει τὴ ρακὴ, γιατί ὁ πατέρας του, ὅταν ἦταν ἐκεῖ, δὲν τ' ἄφηνε νὰ πίνει.

Εἶχε βραδυάσει κι' ἔμεν' ἀκόμη ἕνα πιθάρι στρά-

1 Σωλῆνα.

2 Οἰνοπνευματόμετρο.

φυλα. "Επρεπε λοιπόν ή έργασία νά συνεχιστεϊ δλη τή νύχτα. Σάν έδειπνησαν τó βράδυ, ó Βαρελομανώλης έστειλε τó Μιχελιό, νά κάτσει στο Καζανι, γιατί αúτός θά πήγαινε στο καφενείο νά πιεϊ ένα καφέ κι' ύστερα θά γύριζε γρήγορα νά ξεκαζανιάσουν, και τότε θά μπορούσε νά πάει και τó Μιχελιό, νά κοιμηθῆ.

"Ετσι βρήκεν εύκαιρία ó Σισκος, τώρα ποϋλειπεν ó Βαρελομανώλης νά πειράξει τó Μιχελιό, γιατί ντρεπότανε τόν πατέρα του, νά τó πειράξει μπροστά του.

—Νά πιεις θές μιά ρακή Μιχελιό, νά σέ κεράσω; εϊπεν ó Σισκος, γεμίζοντας ένα μεγάλο ποτήρι, από τó «κουρουπάκι», και δίνοντάς του χωρίς νά περιμένει άπάντηση.

Τήν ώρα όμως ποϋ τó Μιχελιό άπλωσε τó χέρι του νά πιάσει τó ποτήρι, ó Σισκος έτράβηξε τó δικό του και ήπιεν αúτός τή ρακή.

—"Ίντα μέ παίζεις έδά, Ίντα μέ παίζεις; εϊπε γελώντας τó Μιχελιό.

Ό Σισκος όμως έξαναγέμισε τó ποτήρι και τού τóδινε.

— Πιέ δά και δέ σέ παίζω μπλειό, διάολε!

Τó Μιχελιό μέ δειλία άπλωνε τó χέρι του, νομίζοντας πώς θά τόν ξαναγελάσει, ένώ τούλεγε:

—Μωρέ σύ . . . νά τó πιεις θές páλι . . .

Ό Σισκος όμως δέν τράβηξ' αúτῆ τή φορά τó ποτήρι και τó Μιχελιό τó πήρε και τ' άδιασε μέ μιάς ποϋ πετάχτηκαν τά μάτια του έξω.

—"Ηκαψέ σε Μιχελιό; στάσου κι' έγώ θά σοϋ δώσω ένα σϋκο.

Και λέγοντας αúτό, έπήγε στο καλάθι ποϋ κρεμότανε στή διπλανή λεμονιά, έπήρε ένα σϋκο, έκοψε και μιά κοκκινοπιπεριά ποϋ ήτανε δίπλα κι' έχωσε μέσα στο σϋκο ένα κομμάτι, χωρίς νά τόν δει τó Μιχελιό, κι' έπειτα πλησιάζοντας τούπε:

— Χάσκα '!) Μιχελιό!

— Για να δώ λντά ναι; εἶπε με δυσπιστία τὸ Μιχελιό.

«...Ἀφορδακὸς στὸν ποταμὸ...»

— Σὺκό ναι μωρέ, δέ θωρεῖς ; εἶπεν ὁ Σίσκος, καὶ τοῦδειξε τὸ σὺκο πὸ κρατοῦσε· τὸ Μιχελιό

1 Ἄνοιξε τὸ στόμα σου.

άνοιξε τὸ στόμα του κι' ὁ Σίσκος τοῦβαλε τὸ σῦκο
μὲ τὴν πιπεριά.

Μόλις ὅμως ἐμάσισε τὴν πιπεριά ἄρχισε νὰ φτύ-
νει κάνοντας τέτοιες γκριμάτσες, ποὺ ὁ Σίσκος
ἐτραβήχτηκε σκάζοντας στὰ γέλια, κι' ἔκανε πὼς
ἐσκάλιζε τὴ φωτιά τοῦ καζανιοῦ, γιὰ νὰ μὴν τὸν
νοιώσει.

— Ἰντά παθες Μιχελιό καὶ φτεῖς ;

— Φτού ! Πρῶμμα χε τὸ σῦκο καὶ μ' ἔκαψε, εἶπε
τὸ Μιχελιό καὶ ξακολουθοῦσε νὰ φτύνει.

— Σ' ἔκαψε ; Στάσου κι' ἐγὼ δὰ σοῦ φέρω νερό.

Καὶ μὲ τρόπο ἐγέμισε τὸ κρασοπότηρο ἀπὸ τὴν
πιὸ δυνατὴ ρακὴ κι' ἔτρεξε νὰ τοῦ τὸ δώσει.

— Πιέ το ὄλο μάνι· μάνι νὰ σοῦ περάσει, τοῦπε
σοβαρὸς καὶ τράβηξε πάλι κατὰ τὴ φωτιά.

Τὸ Μιχελιό ἐπῆρε βιαστικὰ τὸ ποτήρι κι' ὡς ποὺ
νὰ καταλάβει τί ἦτανε, τόχε ἀδιάσει ὄλο, κι' ἄρχισε
νὰ βῆχει καὶ νὰ φτύνει περισσότερο.

— Ρα... ρακὴ... τονε μωρέ... ἐφώνηξε.

— Γιά... γιάε μωρέ Ἰντά καμα ! ἀντίς νὰ πιάσω
τὸ ποτήρι μὲ τὸ νερό, ἤπιασα τὸ ποτήρι ἀποῦχε τὴ
ρακὴ Μὰ δὲν πειράζει Μιχελιό, ἡ ρακὴ κάνει καλό.

— Ντά κατέχω το γώ, εἶπε τὸ Μιχελιό ἐνῶ ἐξα-
κολουθοῦσεν ἀκόμη νὰ βῆχει.

— Κάτσε δὰ νὰ κουβεδιάσωμε μιὰ ὀλιά, εἶπεν ὁ
Σίσκος καὶ πῆγε καὶ κάθησε δίπλα του.

— Νάρθεις θές αὔριαργά Μιχελιό στὸ σπῖτι νὰ
δεῖς ἀποῦ θὰ κεντρίσω τὸ ἄρνι μας νὰ τὸ κάμω
γουροῦνι ;

— Νά ! Νά ! γελά ; γιάντια δὲ γίνεται ; ἐπέμεινε
σοβαρὸς ὁ Σίσκος. Ντά Ἰντα θαρρεῖς πὼς ἦτονε ὁ
χοῖρος σας ; αἴγα ἦτονε καὶ τὸν ἔκαμά γὼ χοῖρο.
Αὐτὸ δὰ πεῖ νὰ κατέχει κιανεῖς νὰ κεντρίζει.

— Αἴ ! Καὶ μπορεῖς νὰ κεντρίσεις τὴν πουλαρίνα
μας νὰ τηνε κάμεις μπεγήρι ;¹⁾ εἶπε τὸ Μιχελιό, δί-

¹ ἄλογο.

νοντας πολλή σημασία στη μαγική δύναμη του κεντρίσματος, του Σίτκου.

—“Ακου λέει; τὸ εὐκολώτερο πρᾶμμα φτάνει νὰ μοῦ τὸ πει ὁ πατέρας σου. . .” Ἀντε νὰ πιούμεε δά πάλι μιά, εἶπεν ὁ Σίσκος κοί γεμιζοντας τὸ ποτήρι, ἦπιεν αὐτὸς κι' ὕστερα ἔδωκε καὶ στὸ Μιχελιό.

—Νὰ ζαλιστῶ θέλει, εἶπε τὸ Μιχελιό, πὺ ἀπὸ πολλή ὥρα ἀρχισε νὰ ἐπιδρᾶ στὸ κεφάλι του ἡ ἀλλεπάλληλη ρακοποσία; ἦπιε ὅμως πάλι τὸ ποτήρι, πὺ τοῦδωκεν ὁ Σίσκος, πὺ παληὸς ρακιτζῆς καθὼς ἦτανε, μποροῦσε νὰ πιεῖ ἓνα καζάνι χωρὶς νὰ τὸ καταλάβει.

“Ἐπινε τώρα, γιὰ ν' ἀναγκάσει καὶ τὸ Μιχελιό νὰ πιεῖ καὶ νὰ τὸ μεθύσει καὶ ἔτσι νὰ τὸ κάνει «σεῖρι»¹⁾).

—Μπορεῖς νὰ κεντρίσεις καὶ τὴν ὄρνιθα νὰ τὴνε κάνεις κουνέλι; ρώτησε πάλι τὸ Μιχελιό, ξαναγυρίζοντας στὴν προηγούμενη ὀμιλία. πὺ τοῦχε κάμει ἐντύπωση.

—Γιέ;! Ἄμε νὰ φέρεις ἴδια δά, μιά ἀπὸ τὸν «κοῦμο»²⁾ σας νὰ δεῖς.

—Ἰδια δά, θὰ πάω, εἶπε τὸ Μιχελιό, καὶ σηκώθηκε τρικλίζοντας ἀπὸ τὸ μεθύσι, νὰ πάει στὸ σπίτι. Τὴν ὥρα ὅμως πὺ ἔφτανε στὴν πόρτα τοῦ περιβολιοῦ, συνάντησε τὸν πατέρα του, πὺ γύριζε ἀπὸ τὸ καφενεῖο.

—Ποῦ πᾶς Μιχελιό; τὸ ρώτησε.

—Νὰ πάω θέλει νὰ φέρω μιὰν ὄρνιθα νὰ τὴνε κεντρίσει κουνέλι ὁ Σίσκος.

Ἐὸ Βαρελομανώλης κατάλαβε πὺς ὁ Σίσκος θὰ τοῦπε τίς ἀνοησίες αὐτὲς καὶ τὸ ἐγύρισε πίσω.

—Πῆγαινε νὰ πᾶ κάτσεις ἐκεῖά πὺ σὲ κάτσανε, μπουνταλᾶ, πὺ σὲ παίζουνε πὺς δά κάμεις τὴν

1 Γοῦστο.

2 Κοτέτσι.

ὄρνιθα κουνέλι—καί γυρίζοντας στό Σισκο—μωρὲ σὺ κι' ἐσύ, δὲ ξανοίγεις τὴ δουλειά σου, μόνο τότε πειράζεις ;

Σὲ λίγο ἔστειλε τὸ Μιχελιὸ νὰ κοιμηθεῖ, κι' ὁ Βορελομανώλης μὲ τὸ Σισκο ἐσυνέχισαν τὴ δουλειά, καζανιάζοντας καί ξεκαζανιάζοντας ὡς τὸ πρῶτ, ὥσπου πειὰ ἐτελείωσαν καί τὰ στράφυλα κι' ἔσβυσαν τὸ καζάνι.

Η ἄλλη μέρα ἦταν ἡ παραμονὴ τοῦ Σταυροῦ κι' ἡ Βαρελοδοξανιά ἦτανε ταμὲν νὰ βγεῖ στὸν «'Αφέντη Σταυρὸ» «τῆ χάρης του».

Ἡ ἐκκλησία τοῦ «'Αφέντη Σταυροῦ» εἶναι στὴν κορφή ἑνὸς πολὺ ψηλοῦ βουνοῦ, στὸ Βορεινὸ μέρος τοῦ χωριοῦ· στὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ αὐτοῦ ἦταν τὸ νεκροταφεῖο. Τὸ βουνὸ αὐτὸ εἶναι πολὺ ἀπότομο, τόσο πού εἶναι ἀδύνατο νὰ βγεῖ ζῶο στὴν κορυφή του.

Ἐχει ὕψος μεγάλο καί στὴν ψηλότερη κορφή του εἶναι χτισμένη ἡ ἐκκλησία τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἀπὸ κεῖ πάνω ὅταν ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι καθαρὴ, φαίνεται ὅλος ὁ κάμπος τῆς ἐπαρχίας κι' ἀκόμη πειὸ πέρα τὰ Μάλλια, ἡ Χερσόνησο καί τὸ Κάστρο. Μὲ τὰ κυάλια μάλιστα,μποροῦσε νὰ δεῖ κανεὶς τοὺς μιναρέδες τῶν τζαμιῶν καί τὸ καμπαναριὸ τοῦ Ἁγιοῦ Μηνᾶ. Ἡ ἀνάβαση ἐκεῖ πάνω γινότανε πέζῃ καί ἦταν τρομερὰ κουραστικὴ, γιατί ὁ ἀνήφορος ἦταν ἀπότομος καί τὰ μονοπάτια γεμάτα πέτρες πού κυλοῦσαν εὐκόλα κι' ἔρριχναν κείνους πού ἀνέβαιναν. Παρ' ὅλα ὁμως αὐτά, κάθε χρόνο ἐπῆγαιναν πάρα πολλοὶ προσκυνητὲς ἀπ' ὅλα τὰ γύρω χωριά καί τὰ μετόχια, μὰ περισσότεροι ἀπὸ τὸ

χωριό τοῦ Βαρελομανώλη. Ἐβγαιναν ἀπό βραδύς τὴν παραμονὴν κι' ἐπειδὴ ἔκανε κρύο—ἡ ἐποχὴ ποὺ ἦτανε—κι' ἡ ἐκκλησία δὲ μποροῦσε νὰ χωρέσει τόσους προσκυνητὲς ποὺ ἀνέβαιναν, ὅλη νύχτα ἐκάθονταν σὲ παρέες κι' ἀναβαν φωτιὲς καὶ ζεσταίνονταν ἄγρυπνοι, ὡς τὸ πρωῖ, ποὺ ὁ παπᾶς ἔπαιζε τὸ σημαντήρι κι' ἄρχιζεν ἡ λειτουργία.

Ο Βαρελομανώλης ὕστερ' ἀπὸ τὸ ξενύχτι μὲνὸ καζάνι, ἐκοιμήθηκε κατὰ τὸ πρωῖ, καὶ κατὰ τὸ μεσημέρι ὅταν σηκώθηκε βρῆκε τὴ Δοξασιά νὰ ἐτοιμάζεται γιὰ τὸ πανηγύρι.

— Αἱ! Ἴντα δὰ κάμεις, τὴν ἐρώτησε· νὰ πᾶς θὲς στὸν Ἀφέντη Σταυρό;

— Ἐγὼ ἐτοιμάστηκα κι' ὄλας, εἶπεν ἡ Βαρελοδοξασιά. Ἐμήνυσα καὶ τῆ Γληγοράκαινας, ἀποῦ δὰ πάει μὲ τὴν κουριάδα τῆ τὸ Ρηνιό, νὰ μ' ἀνημένει τὰ βγοῦμε μαζι—μὰ δὲν κατέχω ἀνὲ βαστάξω νὰ βγῶ ξυπόλυτη, ὅπως εἶμαι ταμένη.

— Μωρὲ κάνε τὴ δουλειά σου, ἀποῦ θὰ βγεῖς ξυπόλυτη, νὰ ξεκάμεις τὰ πόδια σου, νὰ κοίτεσαι ὕστερα ἓνα μῆνα, εἶπεν ὁ Βαρελομανώλης.

— Τὸ ἴδιο λέω κι' ἐγὼ μητέρα, εἶπε καὶ τ' Ἀθηνιό. Τὸν ἅγιο τόνε φτάνει ὁ ξεθεομός ἀποῦ δὰ πάθεις νάνεβεις κι' ἡ λειτουργία ποὺ θὰ τοῦ βαστάς.

— Τὸ τάξιμο εἶναι τάξιμο! ἀντέτεινε ἡ Βαρελοδοξασιά καὶ τουλόγου σου νὰ κάνεις τὴ δουλειά σου. Σὰ θὲς κιόλα καὶ νὸ μάθεις, ἤπρεπε νὰ βγεῖς τουλόγου σου, ἀποῦ σ' ἔχω ταμένη ὄντον ἐρρώστησες.

— Μπρὲ πηγαινε ὡς θὲς γῆ ξυπόλυτη γῆ καλι-

κομένη¹⁾). Μόνο νά κατεβείς «ταχύτερου» από νωρίς, γιατί αὔριαργά δά βάλωμε τσακίστρες ν' αποσπάσουνε τά μύγδαλα, νά τά λαλῶ στή χώρα τήν ἄλλη μέρα ἀπού δά πάμε μέ τ' Ἀθηνιό.

— Ντά πότε λέτε νά μισέψετε γιά τή χώρα ; ἐρώτησεν ἡ Βαρελοδοξανιά ἐνώ ἔβαζε στό καλάθι, τό μπουκάλι μέ τό λάδι κι²⁾ ἔδενε τό λαιμό του μ' ἓνα σπάγγο, στό χέρι τοῦ καλαθιοῦ.

— Ἰντά ναι σήμερα ; ἐλογάριασεν ὁ Βαρελομανώλης Τετράδη ; τό Σαββάτο τήν ταχινή θά ξεκινήσωμε.

— Ἐά σας³⁾— ἐμένα δέ μοῦ βγαίνει λόγος. Πήγαινε τοῦ λόγου σου κερ' Ἀθηνιό νά φωνιάξεις τοῦ Μιχελιοῦ, ἀπού τό δῶμα ἀπού τόν ἤπεσα νά σαλεύγει τό ξυνόχοντρο νά στεγνώξει, νά τοῦ πείς νάρθει γιατί εἶναι ὦρα νά ξεκινήσωμε.

Τό Ἀθηνιό, ἐπῆγε νά ἐκτελέσει τήν παραγγελία καί σέ λίγο ἦρθε τό Μιχελιό, κρατῶντας ἓνα θεώρατο καλάμι.

— Ποῦ τῶβρες κειονά τό καλάμι ; ἐρώτησεν ὁ πατέρας του.

— Ἐγώ τό ζήτηξα τῆ Μουρχούταινας καί μοῦ τῶδωκε γιατί τό θέλω νά κάμω θιαμπόλια³⁾.

— Πιάσε νά βάλεις τά στιβάνια σου γιατί ναι ὦρα νά μισέψωμε γιά τόν ἀφέντη Σταυρό, τοῦπεν ἡ μητέρα του.

— Δέν πάω γώ στόν Ἀφέντη Σταυρό... δέ... δέ.

— Νά πά θές, τοῦπεν αὐστηρά ὁ Βαρελομανώλης, ἐδά πού δ' ἀφήσεις ἀμοναχή τή μάννα σου νά πάει !

Τό Μιχελιό, πρό τῆς διαταγῆς τοῦ πατέρα του,

1 Μὲ παπούτσι.

2 Ὅπως θέλετε.

3 Φλογέρες.

ἄφησε τὸ καλάμι, κι' ἐπῆγε μурμουρίζοντας νὰ φορέσει τὰ στιβάνια του.

Σὲ λίγο ἡ Βαρελοδοξανιά κρατῶντας τὸ καλάθι μὲ τὸ βραδυνὸ φαγητό τους, τὸ πρόσφορο, τὰ κεριά καὶ τὰ λιβάνια, τὸ λάδι καὶ τὸ τάμα, καὶ τὸ Μιχελιὸ μιά πατανία στὸν ὦμο καὶ τὸ ρασίδι ¹⁾ του, ἐξεκινούσαν...

— Πιάσε δὰ καὶ σὺ Ἀθηνιό νὰ μαγερέψεις γιὰ τὸ δεῖπνο, γιατί ἐγὼ θὰ πάω ἴσαμε τὸ Καζίνο, νὰ μάθω πρᾶμα καινούργιο. Ὁψάργας ²⁾ ἔλεγανε πάλι πῶς ἐτοιμάζονται νὰρθοῦνε νὰ μάσε πάρουνε τὴν ἔδρα εἶπε ὁ Βαρελομανώλης κι' ἐτράβηξε στὸ Καζίνο.

Ἐκεῖ καθόταν ὁ Βοραδονικολῆς, ὁ Ἀναγνωστόπουλος ὁ διευθυντὴς τοῦ ταχυδρομείου κι' ὁ συμβολαιογράφος ὁ Ψαλτάκης κι' ἐπαιζαν πρέφα κάτω ἀπὸ ἓνα πλάτανο. Ἐπειδὴ ἦταν ἐνωρίς ἀκόμη οἱ θαμῶνες ἦσαν λιγοστοί. Μέσα στὸ καφενεῖο ἦσαν κάμποσα «τζόβινα» ἢ «κυριάκια», καθὼς ἔλεγαν τοὺς κομψευόμενους νέους πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἦσαν φοιτητὲς στὴν Ἀθήνα ἢ μαθητὲς ἀκόμη στὴ χώρα. Ἐθορυβοῦσαν μέσα στὸ καφενεῖο, παίζοντας ἄλλοι τάβλι κι' ἄλλοι μπιλιάρδο ἢ χαρτιά. Ὅλες τίς διακοπὲς τοῦ καλοκαιριοῦ τίς περνοῦσαν στὸ καφενεῖο ἐκεῖνο κι' ἦσαν οἱ μόνοι πελάτες, αὐτοὶ καὶ μερικοὶ ὑπάλληλοι τὴν ἡμέρα, καὶ μοναχὰ τὰ βράδια καὶ τίς ἑορτὲς ἐπῆγαινε, κάθε μέρα, ὁ ἄλλος κόσμος γιατί ἐργαζότανε στίς δουλειές του.

Ὁ Βαρελομανώλης πρὶν πάει νὰ καθῆσει ἔξω, ἐπέρασε μέσ' ἀπὸ τὸ καφενεῖο καὶ βλέποντας ὅλη αὐτὴ τὴ νεολαία, ν' ἀσχολεῖται μὲ τὰ παιγνίδια ποῦ εἶπαμε, τοὺς ἐφῶναξε δυνατὰ :

— Αἴ ! καύμένο σκαπέτι ³⁾, ποῦ λείπει ἀπὸ τὰ

1 Τὴν κάπα.

2 Χθὲς βράδυ.

3 Δίκελλα.

χέρια σας ! Πότε νάρθει κιανείς και να μη σ'αση δει να χαρτοπαίζετε.

— Ντά πώς χαρτοπαίζετε τουλόγου σας οι μεγάλοι, Για μ'ας δηλαδή είναι τό περίσσο ; του άπάντησε τό Γιωργιό του Λαβδοχαραλάμπη, ένας έφηβος γεμάτος ζωή κι' έξυπνάδα.

— Έμεις, μωρέ, όντεν εΐμαστε στην ήλικία σας, δέν έκατέχαμε μηδέ την πόρτα του καβέ, και σεις χωρίς μουστάκι άκόμα δε σ'ας έφτάνει ένα πακέτο καπνό την ήμέρα και δυό δραχμές στα πιοτά και στα παιγνίδια. Μά γνοιάζει σας ; Κοντό δουλεύγετέ τα ; Ό κύρης σας ν'αναι καλά ! Έτουτανά, μωρέ, μαθαίνετε στη χώρα :

— Μά δε μου λές, ίντα σε γνοιάζει τουλόγου σου ; τον έρώτησε πάλι τό Γιωργιό, θυμωμένο αύτή τή φορά. Έζητήξαμέ σου ποτέ παράδες γή εΐπαμέ σου κι'αμιά φορά να μ'ας έκεράσεις :

— Ντά εΐπετέ μου το, μωρέ, κι' όλας κι'αμιά φορά και δε σ'ας έκέρασα : Μωρέ σύ Γιάννη, έφώναξε του καφειτζή, φέρε, μωρέ, να κεράσεις όλα τα κοπέλια, ό,τι θέλει καθένα να πάρει. Έπιστέψετε, μωρέ, πώς μανίζω¹) κι' όλας πώς έρχεστε στον καβέ ; Έγώ, μωρέ, τό χαιρομαι.

Στά τελευταία αύτά λόγια του Βαρελομανώλη, όλοι παρήτησαν τα παιγνίδια και τον έκύτταζαν με έκπληξη.

— Και βέβιος, έσουνέχισε, όλα χρειάζωνται να τα κατέχει κιανείς, και τα χαρθιά, και τό τάβλι, και τό διάολο κειονέ (κι' έδειξε τό μπιλιάρδο), φτάνει να μην του γενουνε πάθος. Ό καφενές ξεξυπνά τον άνθρωπο—σκολειό ναι κι' αύτός. Κι' από'ις ίντα άλλα γλέντια κοντό έχομε και μεις στο χωριό να περνά ή ώρα σας ; Την άλλη μέρα όμως άπου θάρ- χίξουνε τα μαθήματα, ά, ά, ά, ά ! σ'ας έθέλω ! Να τι-

1 Θυμώνω.

μήσετε τὸ χωργιό! Ν' ἀκουστεῖ πὼς τὸ χωργιό μας ἤβγαλε τοσοῦτο καλύτερος γιατροὺς καὶ δικηγόρους καὶ δασκάλους.

— Ζήτω τοῦ Μανωλάκη! ἐφώνησαν ὄλοι, κι' ἐσηκώθηκαν καὶ τὸν περικυκλώσανε. Μπράβο, κύριε Βαρελάκη! Μπράβο Μανωλάκη! Νὰ ἕνας ἄνθρωπος ποὺ καταλαβαίνει! Μὰ καὶ μᾶς, θὰ μᾶς ἐδεῖς στὶς ἐξετάσεις! Ἐμεῖς δὲ σὲ κεράσωμε, Μανωλάκη, ἐφώνησαν.

— "Οἱ ἐγὼ θὰ κεράσω—φέρε, μωρὲ Γιάννη, δέ σουπα;

Ἄλλο Γιάννης ἐν τῷ μεταξὺ ἔφερε τὸ δίσκο καὶ τὸ Γιωργιό τὸ Λαβδάκη κατενθουσιασμένο ἔκαμε καὶ πρόποση;

— Προπίνω στὴν ὑγείᾳ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου στὸ χωργιό, ποὺ ἐπιτρέπει τὴ χειραφετησίᾳ τῆ νεολαΐα.

— Στὴν ὑγείᾳ τοῦ Μανωλάκη, ἐφώνησαν ὄλοι.

— Αἴ! στὴ δουλειά σας ἐδᾶ, εἶπεν εὐχαριστημένος ὁ Βαρελομανώλης, κι' ἀφοῦ ἤπιαν, ἐπλήρωσε καὶ βγήκαν ἔξω.

Ἡ παρέα τῆς πρέφας, ἄκουσε τὶς ζητωκραυγὰς καὶ τὸ θόρυβο κι' εἶχεν ἔρθει στὴν πόρτα στὸ μεταξὺ νὰ δεῖ τί συμβαίνει.

— Ἐτσά! βάνε ἀγιοῦτο!) στὰ κοπέλια, νὰ ξεβγοῦνε μιὰ ὥρα παραμπρός, εἶπεν ὁ Βοραδονικολῆς.

— Μὰ δὲν ἐκατάλαβες ἀκόμη. Νικολάκι, πὼς «ἄλλοι παπάδες ἤρθανε κι' ἄλλα χαρθιά βαστοῦνε;» Πὼς ἀλλάξαν οἱ καιροὶ καὶ μὲ τοσοῦτο καιροὺς ἀλλάζουνε οἱ συνήθειες κ' ἡ ἀνατροφή τῶν ἀνθρώπων. Ἐτοῦτοι οἱ νέοι θωρῶ γὼ καὶ πᾶνε πιά ὀμπρός ἀπὸ μᾶς. Ὅσα κάτεχα γὼ, ὄντεν ἤμουνε σαράντα χρονῶ, ἐτοῦτοι τὰ κατέχουνε, καὶ πλιά πολλὰ ἀκόμη, ἐδᾶ ποῦναι εἴκοσι. Τρέχουνε! γλακοῦνε! Ἄς

τσοί! τὸ μόνο ποῦ χρειάζεται εἶναι νὰ τῶσε κανο-
νίζει κιανεῖς τὸ χαλινάρι, νὰ μὴν ξεστρατίζουνε, κι'
ἀπόϊ, ἄς γλακαῦνε· αὐτοὶ δὰ κόψουνε πιά πολλή
στράτα ἀπὸ μᾶς. Ἐμεῖς ἐπγαίναμε μουλά μουλά¹⁾
καὶ γιὰ κειονὰ ἔχομε καὶ λίγη στράτα καμωμένη,
εἶπε παραβολικὰ ὁ Βαρελομανώλης, ποῦ τὰ λόγια
του τὰ ἐπεδοκιμάσανε καὶ οἱ δύο ἄλλοι, ὁ Ἀναγνω-
στόπουλος καὶ τὸ Ψαλτάκη.

Εἶχαν καθίσει ἐν τῷ μεταξύ κάτω ἀπὸ τὸν πλά-
τανο, ὅταν ἔφθασεν ὁ Ψαρομιχελῆς ὁ τελάλης²⁾
ποῦχε μάθει νέα:

— Ἐμάθειέ τα; Ἦρθε λέει γράμμα ἀπὸ τὸ Μαν-
τράκι³⁾ καὶ λέει πὼς οἱ Κρητσῶτες ἐτοιμάζονται
νάρθοῦνε πάλι αὔριο νὰ σηκώσουνε τὴν ἔδρα καὶ
νὰ κάψουνε τὸ σεράγιο.⁴⁾ Καὶ δάρθοῦνε. λέει, ἴσαμε
χίλιοι ἄρματωμένοι κι' ἄνε τῶς ἐφέρομε λέει ἀντί-
σταση, δὰ μποῦνε νὰ κάψουνε καὶ τὸ χωριό.

— Καλῶς νὰ κοπιάσουνε, εἶπεν ὁ Βαρελομανώ-
λης· ντουφέκια αὐτοί, ντουφέκια κι' ἐμεῖς. Τοῦ διαό-
λου τσοὶ παληκαράδες!

Κεῖνη τὴν ὥρα, ἦρθε καὶ τὸ Ἀντωνιό, ὁ Γραμμα-
τέας τοῦ Δημαρχείου, καὶ ἐπιβεβαίωσε τὴν εἶδηση
τοῦ Ψαρομιχελῆ.

— Ἦκουσα μάλιστα πὼς τὴν ταχινὴ θὰ προσκα-
λέσῃ ὁ Δήμαρχος τσοὶ προὔχοντες τοῦ χωριοῦ, νὰ
κάνουνε συνεδρίαση.

— Ναί! Ἐτοῦτονὰ πρέπει νὰ γενεῖ, εἶπε ὁ Βορα-
δονικολῆς, καὶ νὰ εἰδοποιηθοῦνε κι' οἱ Βραχασσῶτες,
καὶ οἱ Λατσιδιανοὶ κι' οἱ Βουλισμενιώτες.

— Καὶ τσοὶ Μετοχάριδες δὲν τσοὶ βάνεις; εἶπεν
ὁ Βαρελομανώλης.

1 Σιγά-σιγά.

2 Ὁ κήρυκας.

3 Ἡ κωμόπολη Ἁϊ-Νικόλας, ἡ σημερινὴ πρωτεύουσα
τοῦ Νομοῦ.

4 Τὸ Διοικητήριο.

— Έτσι θά μαζωχτούμε άπάνω άπό δυό χιλιάδες, νά δούμε ίντα δά κάμουμε ύστερα, εΐπε τό Ψαλτάκη.

— Φτάνει νά μή διατάξει ή Κυβέρνηση νά μεταθεθεί ή έδρα, έπρόσθεσε κι' ό γραμματέας, γιατί...

— Μπρέ πιά Κυβέρνηση, τόν διέκοψε ό Βαρελομανώλης' έπαέ θά γυρίσει στο γενικό! 'Η έδρα δέν πάει ποθές! Σά μπορούν ός έρθουνε νά πάρουνε τά άρχεά.) Γιά γιάε τούλόγου σου κιέ!...²⁾

— Έγώ δέν κατέχω άλλο πράμα, μόνο πώς άν έρθουνε κι' όλας θά γενει κακό, κι' ό Θεός νά βάλει τό χέρι του. Καληνύχτα σας! εΐπε ό Βοραδονικολής κι' έφυγε.

— Θωρείς τονε δά, εΐπεν ό Ψαρομιχελής, δείχνοντας τό Βοραδονικολή πουΐφευγε, ήκουσε έπανάσταση, και πάει νά δει που θά χώσει τό κεμέρι...³⁾

Οί άλλοι έγέλασαν και συνέχισαν λίγο την κουβέντα, ύστερα αρχιζεν, ένας ένας, νά φεύγει γιατί έπλησίαζεν και ή ώρα του φαγητου.

Την άλλη μέρα, πρωί άκόμη, ήρθε ένας κλητήρας στο σπίτι και εΐπε του Βαρελομανώλη νά πάει στο Δημαρχείο, που θά γινότανε συνεδρίαση.

— Άντες νά μην πολυανακατώνεσαι τουλόγου σου, εΐπε τό 'Αθηνιό, σε τουτεσα τσοί φασαρίες.

— Οί δά! πώς θά τώσ αφήσωμε την έδρα νά τήνε πάρουνε, εΐπεν ό Βαρελομανώλης, και βάνοντας τό φέσι του, έξεκίνησε κατά τό Δημαρχείο...

1 Τά άρχεά.

2 Γιά κίτταξε σό εκεί.

3 Τό ταμειό του.

Τὸ Ἀθηνιὸ ἄρχισε κι' ἐσυγύριζε τὸ σπίτι, περιμένοντας τὴ μητέρα του νὰ γυρίσει ἀπὸ τὸ Σταυρό, κι' ἐσιγόψαλλε τὸ τροιᾶρι τῆς ἡμέρας: «Τὸν Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν, Κύριε. . .» Ἐπίασεν ὕστερα νὰ ἐτοιμάζει τὸ «κασελάκι» πού θ' ἄπερνε στὴ χώρα, βάζοντας μέσα διάφορα φορέματα.

Μιά στιγμὴ ὅμως, καθὼς ἦτανε ἀπασχολημένη, ἄκουσε φωνές κι' ἐπρόβαλε στὸ παράθυρο νὰ δεῖ τί συμβαίνει· εἶδε τότε τὴν ἀκόλουθη εἰκόνα:

Τὸ Μιχελιὸ ξεκοκκινισμένο ἔτρεχε χωρὶς σαρῆ, μὲ σχισμένη τὴ βράκα ἀπὸ πίσω, τόσο πού φαινότανε τὸ κρέας του, καὶ κρατοῦσε ἓνα δεμάτι μαδημένους ἀγουδούρους· μ' αὐτὸ τρέχοντας προσπαθοῦσε νὰ σκεπάσει τὰ γυμνά του ὀπίσθια. Πίσω του ἕνας σωρὸς παιδιὰ τὸν κυνηγοῦσαν μὲ φωνές καὶ σφυρίγματα κι' αὐτὸς ἔτρεχε μ' ὄλη του τὴ δύναμη.

— Ἰντὰ ναι, μωρέ, τὰ χάλια σου! τὸν ρώτησε τὸ Ἀθηνιὸ, ὅταν μπῆκε ἐπὶ τέλους στὸ σπίτι τὸ Μιχελιὸ ξελαχανιασμένο, ἐνῶ τὰ παιδιὰ ἀκόμη στὴν ὀξώπορτα ἐθορυβοῦσαν διαβολεμένα, φωνάζοντας: «Οὔτις, Μιχελιὸ! Ἰντὰ καμες τὴ βράκα σου;»

— Ἐγώ. . . ἐπῆγα νὰ τσουρλίσω ἀπὸ τὴ χαλασσά. . . καὶ μιὰ κοπανιά, ἐμπέρδεψε ἡ βράκα μου σὲ μιὰ πέτρα καὶ τὴν ἤσκισα! Κι' ἐδᾶ μὲ κυνηγοῦνε τὰ διαλοκόπελλα, μὰ στάσου κι' ἐγὼ θὰ σοῦ τὰ σάσω δά!

Καὶ πέρνοντας ἓνα κουβὰ μὲ νερὸ ἀνέβηκε χωρὶς νὰ τὸν δοῦν στὸ δῶμα καὶ τοὺς τῶρριξε λέγοντας:

— Νά! διάλε το' ἀποθαμένους σας, μπάσταρδα!

Τὰ παιδιά φυσικά διαλύθηκαν ἀμέσως, ὕστερ' ἀπὸ τὸ βρέξιμο.

— Ἡπὴρέν τα ὁ διάολος, εἶπε κατεβαίνοντας εὐχαριστημένο γιὰ τὸ κατόρθωμά του.

— Καὶ ποῦναι ἡ μητέρα; ρώτησε τὸ Ἀθηνιό.

— Ἐκεῖνη, λέει, ἐπόμεινε ὀπίσω, γιατί θὰ πάει, λέει, μὲ τὸ Ρηνιό, νᾶψουνε τὰ καντήλια στὸν Ἀφέντη Χριστό, στὸ Νεκροταφεῖο.

— Ξεκομπίσσου νὰ πᾶ ν' ἀλλάξεις τὴ βράκα σου, ξεκουζουλαμένε' καὶ δὰ ποῦ δαρθεῖ ἡ μητέρα, θὰ σέ σάξει κείνη.

— Αἴ! ντὰ ἤθελά το; εἶπε τὸ Μιχελιό πηγαίνοντας ν' ἀντικαταστήσει τὴ σχισμένη βράκα...

Τὸ Μιχελιό, ἀπάνω στὸν Ἀφέντη Στουρὸ εἶχε βρεῖ παρέα, γιατί εἶχαν ἀνεβεῖ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς συνομιλήκους του, καὶ τὴ νύχτα ποὺ καθόντανε στὴ φωτιά, συνεννοήθηκαν νὰ πᾶνε νὰ «τσουρλίσουν ἀπὸ τὴ χαλασσά». (Χαλασσά εἶν' ἓνα μέρος στὸ βουνὸ πολὺ κατηφορικὸ, στρωμμένο ἀπὸ μικρὲς στρογγυλόπετρες, ποὺ κυλοῦν ἀπὸ τοὺς γύρους βράχους μὲ τὴ βροχὴ καὶ ποὺ εἶν' ἀδύνατο νὰ τὸ κατέβει κανεὶς ὄρθιος. Γι' αὐτὸ κατεβαίνουν μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: Κόβουν θάμνους καὶ κάνουν ἓνα δεμάτι· ἔπειτα καθίζουν ἐπάνω, τὸ κρατοῦν ἀπὸ μπροστά, κάτω ἀπὸ τὰ σκέλη τους καὶ ἀπολυοῦνται ὕστερα. Ἔτσι ἔνεκα τῆς ἀποτόμου κατηφοριᾶς, γλυστροῦν πάνω στὰ χαλίκια, μὲ μεγάλη ταχύτητα καὶ κατεβαίνου τσουρλιστοὶ 200 ἢ 300 μέτρα δρόμο).

Τὸ πρωτὶ λοιπὸν ὕστερ' ἀπὸ τὴ λειτουργία τὸ Μιχελιό ἐζήτησε τὴν ἄδεια, νὰ πάει κι' αὐτὸς νὰ τσουρλίσει.

—Μὲ ποιоὺς δά πᾶς; τὸν ἐρώτησεν ἡ Βαρελοδοξανιά.

Τὸ Μιχελιό ἀπαρίθμησε τὴν παρέα του: Ἦτανε τὸ «Τσουγκρίο» ἢ «Ἀελιά» τοῦ Κωστομανώλη, τὸ «Πιτσιλιό», ὁ Νικόλης τοῦ Τραχανᾶ, τὸ «Γαρδέλι» κι' ὁ «Φασουλῆς» τοῦ Στιβανογιώργη.

Ἡ Δοξανιά, ὅταν ἄκουσε τὸν κατάλογο τῆς παρέας ἔφερε τίς ἀντιρρήσεις τῆς:

—Νὰ κάτσεις ἐκεῖα ποὺ σὲ κάτσανε, γιατί αὐτοὶ ναι διαόλοι, νὰ μὴ σὲ γκρεμίσουνε.

Τὸ Μιχελιό ὁμῶς ἐπέμενε:

—Δέ! ἐγὼ δά πάω! Δέ!

Ἐπειδὴ ὁμῶς κι' ἄλλες χωρικές, ποὺ ἄκουσαν

τῆ συζήτηση, τῆς εἶπαν «ν' ἀφήσει τὸ κοπέλλι νὰ πᾶ περάσει ἢ ὄρα του καὶ πρᾶμα δὲν παθαίνει», ἡ Βαρελοδοξανιά ἐδέχτηκε νὰ τὸν ἀφήσει, παραγγέλλοντάς του :

—Σὰ δὲ γίνεται ἄλλοιῶς καὶ θὲς νὰ πᾶς, πῆγαινε' μόνο νὰ βλέπεις νὰ μὴ σκίσεις τὰ ρουχὰ σου. Κι' ἄνε πρωτοπᾶς στὸ σπίτι νὰ πεῖς τ' Ἀθηνιοῦ πὼς ἔμεῖς θὰ περάσωμε νᾶψωμε τὰ καντήλια τ' Ἀφέντη Χριστοῦ.

Ἔτσι τὸ Μιχελιὸ ἐξεκίνησε μὲ τὴν παρέα του καὶ πῆγαν στὴ χαλασσά. Τὸ «Πιτσιλιὸ» ἔκαμε ἓνα δέμα «ἀγουδούρους» καὶ τὸδωκε τοῦ Μιχελιοῦ νὰ καβαλικέψει ἐνῶ γιὰ τὸ δικό του δέμα ἔκοψε φασκομηλιές κι' ἀγκαραθιές. Καὶ τὸκαμεν ἐπιτηδες γιὰτὶ θὰ ἐμαδοῦσαν οἱ ἀγουδοῦροι γρήγορα μὲ τὴν τριβὴ καὶ θὰ τὸν ἔσκιζαν καὶ ἔτσι θὰ ἐγελοῦσαν εἰς βᾶρος του.

—Πάρε Μιχελιό, τοῦπε, τσ' ἀγουδούρους νὰ καβαλικέψεις, ἀποῦ κάνουνε μαλακάδα.

Τὸ Μιχελιὸ ἀνύποπτο τοὺς πῆρε, κι' ἔτσι ἄρχισαν ὅλοι νὰ «τσουρλοῦν» ἓνας-ἓνας. Ἀλλὰ ἐκεῖ πού τσουρλοῦσε τὸ Μιχελιὸ, ἐτρίφτηκαν τὰ χόρτα κι' ἡ βράκα τοῦ ἐσκίστηκε ὅλη ἀπὸ πίσω, καὶ καθὼς μπῆκε στὸ χωριὸ τὸν πῆραν ἀπὸ πίσω τὰ παιδιὰ, καθὼς εἶδαμε.

Σ ἐ λίγη ὥρα ἔφτασεν ἡ Βαρελοδοξανιά φορτωμένη μὲ τὸ καλάθι καὶ τὴν πατανία.

—Ἐλᾶτε μωρὲ νὰ μὲ συνεπάρετε, ἐφώνασε ἀπὸ τὴν πόρτα κι' ἐξεθεώθηκα ἡ κακομοίρα, ὁ Θεὸς νὰ μοῦ συχωρέσει.

Τὸ Ἀθηνιὸ ἔτρεξε καὶ πῆρε ἐκεῖνα ποῦ κρατοῦσε.

—Κι' ἦρθε τὸ Μιχελιό; ἐρώτησε.

Τὸ Ἀθηνιό, ἐθεώρησε καλὸ νὰ μὴν ἀναφέρει τίποτα γιὰ τὸ ξέσχισμα τῆς βράκας, γι' αὐτὸ εἶπε μόνο:

—Εἶναι μιὰ ὄλια ὥρα ποῦρθε καὶ κατέβηκε στὸ κηπούλι.

—Κι' ὁ κύρης σου ποῦ πάει;

—Στὸ Δημαρχεῖο πάει ἀπὸ τὴν ταχινή, ποῦ γίνεται λείει συνεδρίαση γιὰτὶ διαδόθηκε πῶς δάρθουνε οἱ Κρητσῶτες νὰ πάρουν τὴν ἔδρα.

—Ὁ Θεὸς νὰ τσοῖ στραβώσει καλλιὰ, εἶπεν ἡ Βαρελοδοξανιά.

Ἐπειδὴ ὁμοῦ εἶχε περάσει τὸ μεσημέρι κι' ὁ Βαρελομανώλης δὲν εἶχε φανεῖ, ἐκάθισαν στὸ τραπέζι νὰ φᾶνε τὸ πρόχειρο φαγητὸ γιὰτὶ δὲν ἔτρωγαν λάδι σήμερο, καὶ σὰν ἀπόφαγαν ἐβγήκαν στὸ δῶμα ὄλοι νὰ καθίσουν. Ἀπὸ κεῖ εἶδαν μιὰ στιγμή ἄλλους χωριανούς νὰ τρέχουν βιαστικοὶ στὰ σπίτια τους καὶ μαζὶ τους φάνηκε κι' ὁ Βαρελομανώλης νὰχει ἀνασκουμπωμένη τὴ βράκα του καὶ νὰ τρέχει ξελαχανιασμένος.

—Παναγία μου, κι' ἰντά ναι, εἶπεν ἡ Βαρελοδοξανιά, σταυροκοπούμενη.

—Οἱ Κρητσῶτες δὲ νὰρχουνται εἶπε τὸ Ἀθηνιό.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Βαρελομανώλης εἶχε μπεῖ στὴν αὐλὴ κι' ἔτρεξαν ὄλοι νὰ τὸν περικυκλώσουν:

—Ἰντά τρέχει πατέρα; ἐρώτησε τὸ Ἀθηνιό.

—Οἱ Κρητσῶτες ἔρχονται, εἶπεν ὁ Βαρελομανώλης, ποῦναι τὸ τουφέκι μου:

—Ὡφου! καὶ κακὸ δὲ γενεῖ, ἀποῦ νὰ τσοῖ πάρει ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ, αὐτοὶ καὶ «τ' ἀρχέα τους». Τίμιέ μου Σταυρέ μου, καὶ βάλε τὸ χέρι σου, ἀποῦ νὰ τῶσε δώσει θάμασμα τῶν ἀδικαθάνστω!

Ὁ Βαρελομανώλης ἐν τῷ μεταξύ, εἶχε ξεκρεμά-

σει τὸ γκρά κι' ἐφοροῦσε ἕνα φυσεκλίκι στὴ μέση.
—Καὶ ποῦ δὲ πᾶς τοιλόγου σου; ἐρώτησεν ἡ Βαρελοδοξανιά, νὰ πὰ σοῦ γενεὶ κιαμιὰ, ὁ Θεὸς νὰ ξεμιστέβγει!

—Πρᾶμα δὲν παθαίνω καὶ σῶπα, μόνο νὰ κάτσετε μέσα νὰ μὴ βγῆτε ὄξω, γιατί δὲν κατέχεις ἴντα γίνεται μιὰ κοπανιά,

—Νάρθῶ κι' ἐγώ; ἐρώτησε τὸ Μιχελιό.

—Ἐτουτονά νὰ κάμεις, διέκοψεν ἡ Βαρελοδοξανιά, — τοῦλόγου σου μόνο πολείπεσαι.

—Νὰ μὴν τὸ κουνάσεις ἀπὸ τὸ σπίτι, εἶπεν ὁ Βαρελομανώλης, γιατί θὰ νᾶχεις νὰ κάμεις μαζί μου ἤκουσες;

Καὶ γιὰ νὰ καθουχάσει τίς γυναῖκες εἶπε:

—Ἄτὲ στὰ «Χοντροχάρακα» θὰ καταβοῦνε ὄλοι οἱ χωριανοὶ ἀρματωμένοι, κι' ἀνημένομε καὶ τσοὶ Βραχασῶτες καὶ τσοὶ Λατσιδιανοὺς γιατί τῶς ἐπέψαμε «σαῖ»¹⁾ κι' ἅμα δοῦνε αὐτοὶ πῶς δὲ χορατεύογόμε, θὰ γυρίσουν ὀπίσω.

—Κι' ἄνε σᾶς ἐβάλουνε στοὶ μπαλωθιές, ἐρώτησεν ἀνήσυχη ἡ Δοξανιά.

—Δὰ τσοὶ βάλωμε καὶ μεῖς! Πρᾶμμα δὲ γίνεται, εἶπε φεύγοντας, μόνο κάτσετε ἤσυχοι καὶ γὼ θὰ σᾶς ἐδοποιήσω.

Οἱ Κρητσῶτες πραγματικὰ ἐρχόντανε σὲ δυὸ φάλαγγες, ἡ μιὰ ἀπὸ τὸ βασιλικὸ δρόμο τῶν Λιμνῶν κι' ἡ ἄλλη κυκλωτικὰ πλαγιά-πλαγιά ἀπὸ τὸ Πλατυπόδι ἀνέβαινε πρὸς τὸ Πασπάρι.

Εἶχε διαδοθεῖ ἀκόμα πῶς ἐκρατοῦσαν πετρέλαιο νὰ βάλουν φωτιά στὸ «Σεράγιο», ποῦ ἦταν τὰ δικαστήρια καὶ ἡ Νομαρχία καὶ πῶς ἐτραβοῦσαν μαζί τους μουλάρια μὲ σακκιά γιὰ νὰ φορτώσουν τ' ἀρχεῖα.

Οἱ χωριανοὶ καθὼς εἶπόμε εἶχονε κατεβεῖ στὰ

1 Ἄγγελιοφόρο.

Χοντροχάρακα, Ἐνατολικά καί ἔξω ἀπό τὸ χωριὸ σὲ μιὰ τοποθεσία πού ἐδόσποζεν ὄλου τοῦ κάμπου, ἀπ' ὅπου θάρχόντανε οἱ Κρητσῶτες.

Τὸ χωριὸ ὄλο ἦταν ἀνάστατο, οἱ γυναῖκες στὰ δώματα ἐκύτταζαν πότε θὰ φανοῦν οἱ Βραχασιωτες καί σὲ λίγρ ἄρχισαν πραγματικά ν'ἀρχωνται ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς Λατσιῖδας, μαζί μὲ τσοῖ Λατσιδιανούς, γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν ἔδρα.

Τὸ Μιχελιὸ δὲν ἐκαταλάβαινε, καλὰ καλὰ τί γινότανε, καί βλέποντας ὄλη αὐτὴ τὴ φασσρία, ἐρώτησε τὴ μητέρα του :

—Μὰ γιάντα μητέρα ἔρχονται οἱ Κρητσῶτες ἀρματωμένοι :

—Γιὰ νὰ μᾶς ἐπάρουνε «τὰ ἀρχέα»,—δὲν καταλαβαίνεις μπουνταλᾶ ; εἶπεν ἡ Βαρελοδοξανιά, ἀπασχολημένη νὰ κυττάζει τοὺς διαβατικούς.

—Κι' Ἰντά ναι κειανά «τ' ἀρχέα». Ξαναρώτησε τὸ Μιχελιὸ.

—'Ἐδὰ κατέω γῶ Ἰντά ναι τάρχέα ! ἄμε νὰ πᾶ ρωτᾶς τὸν κύρη σου, ἀποὺ πάει νὰ βάλει τὸ μπέτη του νὰ μὴν τὰ πάρουνε.

Τὸ τσοῦρλισμα στὴ Χαλασσά

Ἡ φασαρία ὄμως σέ λίγο ἐτελείωσε μέ ἕνα φόνο πού γίνηκε τυχαῖα στόν κάμπο, γιατί στό μεταξύ ἐπενέβη ἡ χωροφυλακή κι' ἔτσι οἱ Κρητοῦτες ἔφυγαν κι' οἱ χωριανοί γύρισαν στά σπίτια τους.

Τό Σάββατο τό πρωῖ ὁ Βαρελομανώλης καί τ' Ἀθηνιό ξεκινοῦσαν γιά τή χώρα. Τό Μιχελιό, εἶχε χαλάσει τόν κόσμο, νά πάει κι' αὐτό «νά δεῖ τή χώρα», ὑποστηριζότανε μάλιστα κι' τή Δοζανιά, μά ὁ Βαρελομανώλης ἔμεινε ἀνένδοτος.

—Νά κάτσεις ἐκεῖα πού σέ κάτσανε, καί τοῦ χρόνου ἄν εἴμαστε καλά, δά σέ πάρω νά πάμε.

Ἔτσι πάλι τ' Ἀθηνιό βρέθηκε στή χώρα.

Τό Ἀθηνιό διέτρεχε τώρα τόν τελευταῖο χρόνο τῆς τῆς μαθητικῆς του ζωῆς. Ἐξαιρετικά τό χρόνο αὐτό, ἔγινε γνωστό σ' εὐρύτερο κύκλο, γιατί καί γιά τήν εὐφυΐα του ἀπό πέρυσι ἄρχισε νά γίνεται πολὺς λόγος, μά καί ἡ ὠμορφιά του, τοῦ ἐδημιούργησεν ἕνα μεγάλο ἀριθμὸ ἀπὸ θαυμαστές, πού τὸν παρακολουθοῦσαν κάθε μέρα, καθὼς πήγαινε στό σχολεῖό του, ἢ σὰν γύριζε στό σπίτι τῆς θείας του.

Τό Ἀθηνιό, πού ἀόριστα πάντα κάτι ἤξερε γιά τήν ὠμορφιά του, τώρα μέσα στά τόσα κολακευτικά πειράγματα πού τοῦ ἔκαναν, βρῆκε ἀφορμὴ νά κυττάζει πειὸ πολὺ τὸν ἑαυτό του, κι' ἀλήθεια εἶναι πὼς ἔμενε κι' τό ἴδιο εὐχαριστημένο.

Πολλές φορές ὠνειροπόλησε κι' αὐτό μιὰν ἀγάπη. Ἐπλαθε σὰν ὄλα τὰ κορίτσια ἕναν ἰδανικὸ κό-

σμο και ζουσε μέσα σε όνειρα ώραϊα, νύχτες όλόκληρες.

Αυτό πρό πάντων συνέβαινε τόν πρώτο καιρό πού άκουε, νά μιλουν οί συμμαθήτριές του, για τους έρωτές τους. Παρακολουθοüse τις κουβέντες αυτές, με ενδιαφέρον, και τό αποτέλεσμα ήτανε ν' άρχισει κι' αυτό νά όνειροπολεϊ εκείνον πού θά του χάριζεν ό,τι τόσοι άλλοι της έθαύμαζαν στο δρόμο και του τραγουδοüσαν τά μεσάνυχτα κάτω από τά παράθυρα, όταν ή θεία του άνύποπτη έκοιμόταν και ό θεϊος του επανελάμβανε στον ύπνο του, τους λογαριασμούς της ήμέρας του μαγαζιου του. Τό 'Αθηνιό τότε άνασηκωνότανε στο μαξιλάρι του, άκουε, κι' όταν ή καντάδα απομακρυνότανε, χαμογελοüσε εύχαριστημένο κι' έπεφτε ύστερα νά κοιμηθει, μέσα στις άγκαλιές του ρόδινου κόσμου τών νεανικών του όνειρων.

Έπέρασεν έτσι κάμποσος καιρός. Παράλληλα τό 'Αθηνιό έδειξε τόσο έκτακτη διανοητική αξία, πού άρχισε νά γίνεται σοβαρώτερος λόγος γι' αυτήν, όχι μονάχα στο σκολειό της μά κι' έξω στην κοινωνία. Μιά έκθεσή της ειχε δημοσιευτη στην έφημερίδα «Κνωσσός» και έκρίθηκε από όλους πώς ήταν άληθινό καλλιτέχνημα. Σε κάποια σχολική έορτή ή διευθύντρια, της άνάθεσε νά έκφωνήσει τόν πανηγυρικό της ήμέρας και μίλησε τόσο θαυμάσια πού ειδε κι' έπαθε ή Διευθύντρια νά πείσει πολλούς πού έδυσπιστοüσαν, πώς ό λόγος ήταν αποκλειστική έργασία τ' 'Αθηνιου. Αυτά άκούοντας ό Βαρελομανώλης εγινότανε τρελλός από τή χαρά του : «'Ημαθές τα γυναίκα, έλεγε στη Δοξανιά, τ' 'Αθηνιό μας λέει ήβγαλε τόν πανηγυρικό λόγο και τήν έξεκουφάνανε λέει στα «κούρταλα»¹».

Από τήν εποχή αυτή άρχισε μιá νέα περίοδος

1 Χειροκροτήματα.

για τὸ Ἀθηνιό. Ὁ πόθος της γιὰ ν' ἀγαπήσει, εἶχεν ὑποχωρήσει στὸν πόθο τῆς μελέτης, μιᾶς μελέτης πλατειᾶς, μεγάλης.

Τὸ σχολικὸ της πρόγραμμα τῆς φαινότανε τώρα πολὺ περιωρισμένο, καὶ ἡ βιβλιοθήκη της πλουτιζότανε κάθε μέρα μὲ νέα συγγράμματα. Σὲ λίγο ἤξερε τέλεια τὴ Γαλλικὴ, μὰ ἐκεῖ ποῦχε πολλὴ ἀδυναμία, ἦταν ἡ ἀρχαιολογία. Ὅλες τὶς διαθέσιμες ὥρες της, τὶς περνοῦσε στὸ Μουσεῖο ἢ σὲ ἐκδρομὲς στὶς ἀρχαιοτάτες τῆς Κνωσσοῦ καὶ ἤξερε ἄπειρες πληροφορίες γιὰ τὴ Μινωϊκὴ καὶ τὴν Καμαραϊκὴ ἀκόμη ἐποχὴ, καθὼς καὶ γιὰ ἱστορικώτερες ἐποχὲς ποὺ ἀφοροῦσαν τὴν Κρήτη, — τὴ Ρωμαϊκὴ, τὴν Ἑνετικὴ, τὴν Ἀραβικὴ σ' αὐτὸ ἀλήθεια τὴν ἐβοήθησε πολὺ ὁ σοφὸς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων ὁ κ. Ὀλύμπιος, ποὺ εἶχεν ἐκτιμῆσει πολὺ τὴν ἐπιδοσὴ της αὐτῆ. Πολὺ συχνὰ ἐπήγαινε στὸ Μουσεῖο μὲ τὴ Διευθύντριά της ἢ μὲ τὴ συμμαθητριά της τὴν Τασία, ποὺ ἦτανε ἀπὸ τὶς σοβαρώτερες φίλες της.

Ἐννοεῖται πὼς ἀπὸ καιρὸ εἶχε παύσει ν' ἀσχολεῖται μὲ τὰ ἐρωτικὰ κατορθώματα τῶν ἄλλων συμμαθητριῶν της, καὶ κατὰ φυσικὸ λόγον δὲν ἦταν δυνατὸν παρὰ νὰ κινήσει τὴ ζήλεια τῶν περισσοτέρων, ποὺ τὴν ἔλεγαν περιπαιχτικὰ «ἀρχαιολόγισσα».

Ὁ θεῖός της ὁ Πηροῦνης, καὶ ἡ θεία της ἡ Μαριγῶ δὲν ἐπρόφταναν ν' ἀκοῦν ἐπαίνους γιὰ τ' Ἀθηνιό καὶ τὸ ἀγαποῦσαν τώρα κι' αὐτοὶ περισσότερο, καὶ τὸ περιποιοῦνταν ὅσο μπορούσαν καλύτερα γιὰ τὸ ἔχανε ἔπαινό τους, νᾶχουνε τέτοιο συγγενῆ, ποὺ τιμᾶ ὅλη τὴν οἰκογένεια. Ἐφέτος, ἦταν ἀλήθεια, εἶχε περισσότερα ἔξοδα, γιὰτὶ εἶχε καὶ ἰδιαιτέρη δασκάλα γιὰ τὰ Γαλλικά, ποὺ τὴ ζήτησε μόνη της, καὶ δὲν περνοῦσε καὶ ἑβδομάδα νὰ μὴν πληρώσει καινούργια βιβλία.

Ὁ Βαρελομανῶλης ὅμως ὁ πατέρας της, ποὺ παρακολοῦθοῦσε βέβαια τὴν ὅλη δρᾶση της, ἔγρα-

φε στο γαμπρό του : « Πλέρωνε κι' ἐγώ μαι πᾶ ! " Ὅτι θέλει τ' Ἀθηνιό, πρᾶμμα νά μὴν τοῦ λειφτεῖ ».

Οἱ θαυμαστές τοῦ Ἀθηνιοῦ μέρα-νύχτα δὲν παύανε τίς « περασιές », μὰ πρὸ πάντων ὁ γυιὸς τοῦ Βενετσανάκη τοῦ ἐργοστασιάρχῃ δὲν ἔλειπε ἀπὸ τὰ παράθυρα, ὄση ὥρα ἦτανε μέσα τ' Ἀθηνιό, ἂν καὶ καμμιὰ ἀπολύτως ἐνθάρρυνση δὲν εἶχε, γιατί τὸ Ἀθηνιό δὲν πρόσεχε κανένα. Ἀπὸ τὸ σκολεϊό, ἔτρεχε ἴσα στοῦ δωμάτιό του, κι' ἄρχιζε τὴ μελέτη του.

Ἡ θεία της ἢ Μαριγώ ὅμως τὸν παρατήρησε καὶ μιὰ βραδιά εἶπε στὸν ἄντρα της :

— Μπρὲ ἀπὸ καιρὸ ἤθελα νά σοῦ πῶ, πὼς κειοσὲ ὁ βόρδος ¹⁾ τοῦ Βενετσανάκη δὲν ξεκολλᾷ ἐδᾶ καὶ κάμποσες μέρες ἀπὸ τὰ παραθύρια μας· πιστεύεις το πὼς ἔρχεται γιὰ τ' Ἀθηνιό; ξάνοιξέ τονε δᾶ, πάλι ἀπόξω στέκει.

— Ἐδᾶ θά σοῦ τότε σάξω γὼ εἶπεν ὁ Πηρούνης, κι' ἄνοιξε τὸ παράθυρο : « Γιὰ κόπια πᾶ τούλόγου σου » τοῦ φώναξε. Καὶ σάν ἐπλησίασε τὸν ἄρχισε :

— Διάλε τσ' ἀποθαμένους σου, τσίλαρο, ἀνέ σέ ξαναδῶ στὰ παραθύρια μου ἀπὸ κάτω, ἀδὲ σοῦ κάμω τὴν κεφαλή σου ρόκα. Νά μὴ θαρρεῖς, μωρέ, πὼς δὲν κατέχω γιαντὰ ῥχεσαι; Αἱ! μὲ κακὸ διάλο ἔχεις νά κάμεις. Ξαναέλα καὶ θωροῦμε.

Ὁ νέος τάχασε γιατί δὲν περίμενε καθόλου τὴν ὑποδοχὴ αὐτῆ τοῦ Πηρούνη, κι' ἔφυγε καταντροπιασμένος. Κι' ὁ Πηρούνης κλείνοντας τὸ παράθυρο, ἔτελειωσε : « Τοῦ διαόλου τὸ βόρδο, ἐδᾶ πού δὲ κατέχει ἀκόμη νά λύσει τὴ βράκα του καὶ μοῦ βγήκε ἀπὸ δᾶ στοῦ κλαδί ».

— Καλὰ μοῦ τὸν ἦσαξες εἶπε καὶ ἡ Μαριγώ, ἐπιδοκιμάζοντας.

Ἔτσι ἐξεφορτώθηκαν τὸν πειὸ ἐπίμονο θαυμαστή· μὰ κι' οἱ ἄλλοι σιγὰ-σιγὰ ἀφοῦ εἶδαν κι' ἀπο-

1 Τὸ παληόπαιδο

είδαν πώς τὸ Ἰθηνιὸ δὲν εἶναι γιὰ τὰ δόντια τους, ἔπαψαν νὰ τὴν ἐνοχλοῦν.

Οἱ ἐξετάσεις ἐπλησίαζαν ὡς τόσο καὶ τὸ Ἰθηνιὸ εἶχε εἰδοποιήσει τὸν πατέρα του νὰ φροντίσει νὰ κωνονίσει τίς δουλειές του, ὥστε τέλος Ἰουνίου νᾶρθεῖ στὴ χώρα νὰ παρασταθεῖ κι' αὐτὸς ἀφοῦ θᾶπερνε τὸ δίπλωμά της.

Ὡς τόσο ὁμως στὸ χωριὸ συνέβησαν μεγάλα γεγονότα :

Η Βαρελοδοξανιά πού ὅσο ἄκουε τὴν πρόοδο τοῦ Ἰθηνιοῦ, πήγαινε νὰ σκάσει, ἀποφάσισε ὀριστικὰ νὰ παντρέψει τὸ Μιχελιό, γιὰ νὰ τὴν ἐκδικηθεῖ, ὅπως ἐνόμιζε.

Γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ δὲν ἐτολμοῦσε νὰ κάμει λόγο στὸν ἄντρα της γιὰτί ἤξερε πὼς θᾶβρισκε ἀντίστασιν.

Ἀποφάσισε λοιπὸν νὰ τὸν φέρει «πρὸ τετελεσμένου γεγονότος».

Στὴν «Ἀπάνω γειτονιά» ἐκαθότανε ὁ Δημητρός ὁ Ἀργυρός, πού χρωστοῦσε ἓνα μεγάλο πασό στὸν Βαρελομανώλη.

Αὐτὸς εἶχε μιὰ μοναχοκόρη τὴν Ἀνεζήνα, μιὰ νέα ὠμορφη, λίγο πιὸ μεγάλη ἀπὸ τὸ Μιχελιό—εἶχε περάσει τὰ 20 χρόνια—μὰ νοικοκυρὰ καὶ φρόνιμη πού τὴν καμάρωνε ὅλο τὸ χωριό. Αὐτὴ διάλεξε γιὰ γυναικὰ τοῦ Μιχελιοῦ, κι' ἄρχισε νὰ καλλιεργεῖ τὸ ἔδαφος μὲ τρόπο. Μιὰ βραδυὰ καθὼς γύριζε ἀπὸ τὸν κῆπο συνάντησε στὸ δρόμο τὸ Δημητρὸ κι' ἔθεώρησε κατάλληλη τὴν περίσταση νὰ τοῦ κάμει λόγο.

— Μὰ δὲ μοῦ λές, τοῦπε, πότε θὰ τὴν ἐπαντρέψεις τὴν Ἀνεζήνα σου ; Καιρὸς τσῆ ναι πλιό.

— "Ίντα νά σοῦ πῶ κερά Δοξασιά! Ἀυτὴ δὰ νά-
τονε δὰ παντρεμένη μὰ δὲν τσ' ἀρέσει κιανεις—ὁ
ἕνας τσῆ βρωμεῖ κι' ὁ ἄλλος τσῆ μυρίζει' καί μὲ τὸ
μυαλό τουτονά θωρῶ τῆνε νά κάτσει στὸ ρόφι.

Ἡ Δοξασιά ἔφτασε ἐκεῖ ποῦ ἤθελε.

— Ποτὲ δὲν πρέπει ν' ἀπελπίζεται ὁ ἄνθρωπος
λέει ὁ λόγος. Καί σὰν ἦρθε ἡ κουβέντα δὰ σοῦ πῶ,
πὼς φτάνει νά θές καί ὀγλήγορα θὰ τσῆ φιλήσεις
στεφάνι.

— "Ίντα; ἔχεις κιαμμιά προξενιά, ἐρώτησεν ὁ
Δημητρός.

— Προξενιά ἀποῦ δὲν τὴν ἀνημένεις, εἶπε χαμο-
γελῶντας ἡ Δοξασιά.

— Γιά μίλιε καλά, εἶπε τώρα σοβαρότερα ὁ Δη-
μητρός.

— Μωρὲ ἴντα θές, κ' ἴντα γυρεύεις; ἄρχισεν ἡ
Δοξασιά· ἀπὸ καιρὸ ἤθελα νά σοῦ τὸ πῶ, μὰ δὲν
ἴσαζε. Τὸ Μιχελιό μου ἀγαπᾶ τὴν Ἀνεζήνα, ἀποῦ-
ναι κουζουλαμένο. Καί νά σοῦ πῶ Δημητρό, ἐγὼ
μ' ὄλη μου τὴν ὄρεξη θέλω: Ὁ κύρης του δὲν κατέ-
χει ἀκόμη κρᾶμμα, μὰ αὐτό ναι δική μου δουλειά.
Φτάνει νά θές τουλόγου σου. Καί τὴν Ἀνεζήνα ἐγὼ
θὰ τῆνε βάλω νά θέλει.

— Κά! εἶναι γιά παντρειγιά τὸ Μιχελιό; ἐρώ-
τησεν ἐκπληκτος ὁ Δημητρός, στὸ χάλι ἀποῦναι.

— Ἰντά χει μαθές τὸ παιδί μου; ἀγρίεψεν ἡ Δο-
ξασιά. "Ὡμορφος νέος εἶναι, τὸ πλιό πολὺ πρᾶμμα
μας δὰ τοῦ δώσωμε· μπουνταλάδικο εἶν' ἀλήθεια
μιὰ ὀλιά, μὰ γιά κειονά τοῦ πέρνω κι' ἐγὼ μιὰ κο-
πελιά μυαλομένη σὰν τὴν Ἀνεζήνα, νά τόνε κου-
μαντέρνει· καλύτερο δὲ θὰ βρεῖ ἡ κόρη σου· τὴ γε-
νηά μας τῆνε κατέχεις. Κι' ἀπόι εἶναι καί τᾶλλο
πὼς ἡ Ἀνεζήνα μονομιᾶς θὰ γενεῖ πλοῦσα καί τὸ
χρέος ἀπούχετε μὲ τὸ Μανωλάκη θὰ τόνε βάλω νά
τὸ σβύσει ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ στεφάνι.

Ὁ Δημητρός ἄρχισε νά σκέπτεται πὼς ἡ εὐκαι-

τρού... Καί πραγματικά, πήρε μαζί του και τὸν Διάκο του και ἀκολούθησαν τὸν Ἀμυγδαλοδημήτρη νὰ τοὺς ὀδηγήσει στὸ σπίτι, ὅπου ἦταν ἐτοιμασμένος ὁ γάμος.

Οταν εἶδαν νὰ μπαίνει τὸν Δεσπότη με τοὺς ἄλλους μέσα στὸ σπίτι, οἱ νεόνυμφοι καὶ οἱ γονεῖς τοὺς παραξενεύθηκαν βέβαια, ἡ Δοξανιά ὅμως νόμισε πὼς ὁ ἀδερφός της εἶχε καλέσει τὸν Ἐπίσκοπο γιὰ νὰ κάμει ὁ ἴδιος τὴ στέψη, κι' ἐκολακεύθηκε γι' αὐτό κι' ἔτρεξε τότε νὰ τοῦ φιλήσει τὸ χέρι:

— Εὐχαριστοῦμε, Δέσποτα, γιὰ τὴ καταδεχτικότητα σου, νὰ κοπιάζεις ἀμοναχός σου νὰ στεφανώσεις τὸ παιδί μου!

Ὁ Ἐπίσκοπος ὅμως με ἐπιτιμητικώτατο ὕφος στράφηκε πρῶτα στὴ Δοξανιά, χωρὶς νὰ τῆς δώσει τὸ χέρι του, κι' ὕστερα στὸ Δημητρώ, καὶ με φωνὴ πού ἔδειχνε ὅλη τὴν ψυχικὴ του ταραχὴ, εἶπε:

— Ἐρχομαὶ νὰ ἐμποδίσω αὐτὸ τὸ γάμο, πού, ἂν ἐγινότανε, θὰ ἐξευτέλιζε τὸ ἱερὸν μυστήριον καὶ θὰ ἔκανε δυστυχισμένη μιὰ ἀπὸ τίς καλύτερες νέες τοῦ χωριοῦ. Ἐσύ, κυρά μου, εἶπε, κυττάζοντας τὴ Δοξανιά, πού εἶχε μαρμαρώσει κι' ἄκουε καταφοβισμένη, «διαπράττεις» αὐτὴ τὴ στιγμή ἓνα ἔγκλημα πού ἔρχομαὶ νὰ προλάβω, ἔγκλημα πού τιμωρεῖται καὶ ἀπὸ τοὺς Νόμους τῶν ἀνθρώπων, μὰ πρὸ πάντων ἀπὸ τοὺς Νόμους τοῦ Θεοῦ, ὀδηγώντας εἰς τὸν βωμὸν τοῦ γάμου τὸ ἀνάπηρο αὐτὸ παιδί, πού, ἀφοῦ ἡ φύση τὸ ἠδίκησε, ἡ θέσις του πρὸ πολλοῦ ἔπρεπε νὰ εἶναι εἰς ἓνα φιλανθρωπικὸν ἴδρυμα.

«Καὶ σύ, εἶπε, γυρίζοντας ὕστερα στὸν Δημητρώ, εἶσαι ἓνας ἀνάξιος νὰ φέρεις τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα,

ρία πού τοῦ παρουσίαζεν ἡ Δοξανιά ἔπρεπε νά ἐξετασθεῖ μὲ προσοχή, γιατί ἦτανε ἡ ἀλήθεια πῶς θά γελοῦσεν ὁ κόσμος μὲ τὸ συνοικέσιο αὐτό, μὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἀναστυλωνότανε γιὰ καλὰ οἰκονομικά.

— Αἶ ; ἴντα λὲς τὸν ρώτησεν ἡ Δοξανιά, βλέποντάς τον νά σκέπτεται.

— Σὲ τουτεσὰ τοῖ δουλειές, κερά Δοξανιά, πρῶτα πρέπει νά θέλει ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρός. Κατέχεις το. Γιὰ τὸ γαμπρὸ κατέχομε, νά δοῦμε δά καὶ τὴ νύφη. Αὐραγὰ τὴν ἴδια ὥρα νά μ' ἀνημένεις στὸν κῆπο κι' ἐγὼ θά σοῦ φέρω ἀπάντηση.

"Ἐτσι ἐχωρίστηκαν καθένας μὲ τίς σκέψεις του.

"Ὅταν ἔφτασε στὸ σπίτι ἡ Δοξανιά, βρῆκε τὸ Μιχελιὸ καβαλλικεμένο στὸν ἀντικρυνὸ φράχτη, νά παίζει τὸ «θιομπόλι»¹⁾.

— Ξεκομπίσου νάρθεις μέσα· ἐδὰ πού θά καβαλλικέβγεις τὰ ματσιπέθια²⁾ σὰν τὰ κακοκόπελα, τοῦ φώναξε μὲ γλυκὸ ὕφος ἡ Δοξανιά.

Κι' ὅταν τὸ Μιχελιὸ μπῆκε μέσα, ἐσυνέχισε ;

— Εἴκοσι χρονῶ εἶσαι μωρὲ μπλειὸ καὶ δὲ βάνεις γνώση ; Δὲν καταλαβαίνεις πῶς εἶναι καιρὸς νά σοβαρέψεις μιὰ ὀλιά ; Δὲν τὸ κατέχεις πῶς εἶσαι μπλειὸ ἀντρας τῆ παντρειγιᾶς ; ἴντα σπίτι μωρὲ δά στελιώσεις μὲ τὴν κεφαλὴ πού βαστᾶς ;

— Αἶ, καὶ νά μὴν παίξω δά, μήδε τὸ θιαμπόλι μου ; διέκοψε θυμωμένα τὸ Μιχελιὸ.

— Ἐτουτανά μωρὲ τὰ παίζουνε τὰ κοπέλια, οἱ οἱ ντεληκανῆδες ἀπὸ τοῖ κυνηγοῦνε οἱ κοπελιές ; Κατέχεις το, Μιχελιὸ, πῶς ἦρθε μιὰ κοπελιά καὶ σὲ ζήτηξε νά σὲ πάρει ; εἶπε μὲ γλυκύτητα ἡ Δοξανιά.

— Νά μὲ πάρει νά μὲ κάμει ἴντα ; ἐρώτησε βλακώδικα τὸ Μιχελιὸ.

1 Τὴ φλογέρα.

2 Τοίχους.

—“Αντρα τση μωρέ μπουνταλᾶ, δὲ καταλαβαί-
νεις;

— Δέ! δέ! δὲν πάω ποθὲς, εἶπεν ἐξαγριωμένα
τὸ Μιχελιό.

—“Ἄς τα δὰ τουτανὰ Μιχελιό! Ἐγὼ κατέχω πὼς
ἐκειὰ πού σοῦ τὸ λέω συρώνουνε τὰ σάλια σου, μὰ
δὲ θὲς νὰ μοῦ νό πεῖς. Καί ποιὸς νέος εἶναι πού δὲ
θέλει νὰ τὸν ἀγκαλιάζει μὲ κωπελιά, νὰ τόνε φιλεῖ,
νὰ τόνε χαϊδεύει...

— Μητέρα, κατέχεις τὸ κιάλα ἔντα μούλεγε
ὄπροχθὲς τὸ Κωσιαντάκη τοῦ Μπόρα; εἶπε διακό-
πτοντας τὸ Μιχελιό· πὼς ἤπιασε λέει τὴ Βαγγελιά
τῆ Λαδοκατερίνας καὶ τὴ φίλησε στὸν ποταμό.

— Τὸ ἴδιο δὰ κάνεις καὶ σὺ τῆ γυναίκα σου.

— Καὶ ποιὰ ναι μένα ἢ γυναίκα μου, δὲ μοῦ λές;

— Ἡ Ἄνεζήνα τοῦ Δημητροῦ, ἀρέσει σου;

— Ἡ... Ἄνεζήνα... τοῦ Δημητροῦ;

— Ναι, δὲ σ' ἀρέσει;

— Γιέ; Ἄρέσει μου, εἶπεν ἀφηρημένα τὸ Μιχε-
λιό, χωρὶς καλὰ - καλὰ νὰ ξέρει τί λέει.

— Ἐτσὰ γειὰ σου, ἐγὼ σοῦ τὴ διάλεξα. Μὰ θέ-
λω νὰ τὸ κατέχωμε μόνο οἱ δυὸ μας καὶ σὰν ἔρθ' ἡ
ῶρα δὰ τὸ ποῦμε καὶ τοῦ πατέρα σου. Ἄχνιᾶ¹⁾ νὰ
μὴ βγάλεις σὲ κιανένα. Ἄκους;

Τὸ Μιχελιό τὴν κύτταξε λίγο ἀφηρημένα κι'
ὕστερα βγήκε στὴν αὐλή κι' ἄρχισε νὰ πετᾶ πέτρες
ξεχνώντας ὅσα ἄκουσε πρὸ ὀλίγου.

Τὴν ἄλλη μέρα ἡ Δοξανιά συναντήθηκε στὸν
κῆπο μὲ τὸ Δημητρό πού τῆς ἔφερνε τὴν ἀπάντηση.

— Ἡ ἀλήθεια ναι πὼς δὲν καλοσιβάζεται ἡ Ἄνε-
ζήνα, μὰ σὰν τῆ μιλήσεις καὶ τουλόσου σου, λέω
πὼς θὰ τὰ καταφέρωμε.

— Ἄφησέ με μένα, κι' ἐγὼ θὰ τὰ τελειώσω, εἶπεν
ἡ Δοξανιά....

1 Μιλιά.

Από την άλλη λοιπόν ημέρα ἄρχισε νά ἐπισκέπτεται δυό-τρεις φορές κάθε μέρα τήν Ἐνεζήνα καί νά τήν πιέζει ἄλλοτε μέ συμβουλές, ἄλλοτε μέ φοβέρες, πῶς θάμπαινέ ὁ πατέρας της στή φυλακή γιά τὸ χρέος, ὡς πού στό τέλος βαρέθηκε ἡ Ἐνεζήνα τίς παρακλήσεις τοῦ πατέρα της ἀπό τή μιὰ μεριά καί τήν πίεση τῆς Δοξανιάς ἀπό τήν ἄλλη, καί μιὰ μέρα ἔδωκε τή συγκατάθεσή της.

— Νά σοῦ πῶ, κερά Δοξανιά, νά σοῦ δώσω θέλω τὸ λόγο μου, πιά πολὺ γιά νά σώσω τὸν πατέρα μου, παρὰ γιά νά γνωρίσω μοῖρα.

Ἡ Δοξανιά εἶχεν ὡς τῶσα ἔτσι τελειώσει τὴ μισή υπόθεση, γιὰτί ἡ ἄλλη μισή, νά τὸ πει καί στὸν ἄντρα της, ἦταν ἡ πειρὰ δύσκολη.

Ἀποφάσισε λοιπὸν νά τὰ τελειώσει μέ πραξικόπημα, κι' ἀφοῦ συνεννοήθηκε μέ τὸ Δημητρώ, ἔσκάρωσε τὴν ἐξῆς φάρσα στὸν Βαρελομανώλη:

Ἐνα βράδυ ἔπεισε τὴν Ἐνεζήνα νά δεχτεῖ στὸ σπίτι της τὸ Μιχελιό, γιά νά κουβεντιάσουνε οἱ δυό τους, νά γνωριστοῦνε καί καλύτερα.

Ἀπὸ νωρὶς λοιπὸν ἀκόμη ἔδωκε στὸ Μιχελιό ἕνα καλάθι μέ διάφορα δῶρα καί τοῦπε:

— Νά πάρεις τὸ καλάθι νά πᾶς στὴν Ἐνεζήνας ἀποῦ θέλει λέει νά σοῦ πει. Νά κάτσεις ἐκεῖ καί νά μὴ φύγεις ἂ δὲν ἔρθω γῶ νά σὲ πάρω. Ἄκους;

— Καλὸ, εἶπεν ἀνύποπτο τὸ Μιχελιό κι' ἔφυγε γιά τὴν ἀπάνω γειτονιά, ποῦταν τὸ σπίτι τῆς Ἐνεζήνας.

Σὲ κάμποση ὥρα γύρισεν ὁ Βαρελομανώλης ἀπὸ τὸ χωράφι καί παραξενεύτηκε νά βρεῖ τὴ γυναῖκα του νά κάθεται νά κρατεῖ τὸ κεφάλι της κάνοντας τὴ στενοχωρημένη.

— Κι' ἴντά χεις τουλόγου σου καί σέ θωρῶ στενοχωρεμένη;

— Ἰντά ἄλλο θές νάχω, ἀπό τσοί ντροπές πού μᾶς ἐβρήκανε, εἶπε μισοκλαίοντας ἡ Δοξανιά.

— Γιά μίλιε καλά, γυναίκα, ἴντα ντροπές ἔχει μᾶς τὸ σπίτι μας; ἐρώτησεν ἔκπληκτος ὁ Βαρελομανώλης.

— Ὁ μορφογυιός σου, τὸ Μιχελιό, σάν νά μὴν τὸν ἐφτάνανε τᾶλλα του, μᾶς ἐπόμπεψε τὸ σπίτι μας.

— Γιά λέγε ἴντα τρέχει;

— Εἶναι κάμποσος καιρός ἀπὸ ἡκουσα πὼς μπαινοβγαίνει στὸ σπίτι τοῦ Ἄργυροῦ καί πὼς ἀγαπᾷ τὴν Ἀνεζήνα, μὰ δὲν τὸ πιστευγα.

— Καί καλά καμες καί δὲν τὸ πιστεψες, εἶπεν ἡρεμώτερος ὁ Βαρελομανώλης. Νά δά ἡ ὥρα νά κάνει καί τὸ Μιχελιό ἐτσά δουλειές.

— Ἐτσά τῶλεγα κι' ἐγώ. Μὰ κόπια τουλόγου σου ἀπὸ ὀψάργας λέει τσοί πιάσανε μὲ τὴν Ἀνεζήνα καί φιλιούντανε καί γίνηκε ἄνω-κάτω ἡ Ἀπάνω γειτονειά' κι' ἀ..όψε ἦρθεν ὁ πατέρας τση καί σέ γύριψε νά σοῦ τὰ πεῖ.

— Κᾶ! Ἰντα λές ἐκειὰ εἶπε μὲ φρίκη ὁ Βαρελομανώλης· ὦ! ἀνάθεμά το γιά παιδί ὄντον ἐγεννούντανε!

Ἐκεῖνη τὴν ὥρα, σύμφωνα μὲ τὴ συνεννόηση τῆς Βαρελοδοξανιάς ἐμπήκε κι' ὁ Δημητρός μισσαγριμένος.

— Ἄχι! Ἰντα μοῦ γίνηκε Μανωλάκη. Ἀποῦμαι ἕνας φτωχὸς ἄνθρωπος καί δὲν εἶχα παρὰ μόνο τὴν τιμὴ μου, εἶπε κλαίοντας καί λίγο ὁ Δημητρός.

— Μωρὲ ἐμένα πάει νά φυσῆξει τὸ μυαλό μου ἐδὰ πὸ μοῦ τὸ λέει ἡ γυναίκα, εἶπεν ἔξω φρενῶν ὁ Βαρελομανώλης. Ἐγὼ δὲ μπορῶ νά τὸ πιστέψω «ντίπι»¹⁾.

— Δὲ μπορεῖς; εἶπεν ὁ Δημητρός. Ἀκλούθα μου

1) Καθόλου.

νά πᾶ τόνε δεῖς ἴδια δά, ἀπού ἐγκρεμίστηκε ἀπό τό τοιχιό καί πήγε καί τήν ἤβρε πάλι στό σπίτι κι' εἶν' ἀκόμη μαζί.

—Ναρθῶ θέλει, εἶπεν ὁ Βαρελομανώλης ἀγριεμένος, κι' ἐξεκίνησαν ἀμέσως.

Ἐννοεῖται ὅτι ἀκολούθησε καί ἡ Δοξανιά γιά νά κατευθύνει τήν ἐπιχείρηση.

Σάν ἔφτασαν στό σπίτι τοῦ Δημητροῦ ἄνοιξαν τήν πόρτα τῆς αὐλῆς χωρίς θόρυβο. Μπροστά ἐπήγαινε ὁ Δημητρός πού πρῶτος, ἀφοῦ ἐκύτταξε ἀπό τήν κλειδαρότρυπα, εἶπε σιγά στόν Βαρελομανώλη:

—Ξάνοιξε δά καί μοναχός σου.

Ἄ Βαρελομανώλης πράγματικά ἔβαλε τὸ μάτι στήν κλειδαρότρυπα καί τί νά δεῖ; Ἡ Ἄνεζήνα εἶχεν ἀγκαλιασμένο τὸ Μιχελιό καί κάθονταν μαζί στόν καναπέ. Τήν ὥρα αὐτή ὁ Δημητρός ἐψιθύρισε σ' αὐτὴ τῆς Δοξανιάς: «Μὲ τὴν ὥρα ἤρθαμε—ἀγκαλιασμένο τὸν ἔχει μὰ ἐγώ το' ὀρμήνεψα».

— Διάλε τσ' ἀποθαμένους τως ἄνε μῶ ἄ δέν τσοί σκοτώσω καί τσοί δυό, εἶπεν ἔξω φρενῶν ὁ Βαρελομανώλης, καί γυρίζοντας στό Δημητρό, τοῦπεν ἔξαφνα :

— Νά σοῦ πῶ Δημητρό! τὸ παιδί μου δὲ φταίει. Αὐτὸ στὴν κατάσταση ἀποῦναι, τέθια πράμματα δὲν ἑκάτεχε. Ἡ κόρη σου μοῦ τὸ πλάνεψε καί δὲν ἐντρέπηκε νὰ πάει νὰ τὰ μπλέξει μ' ἓνα παζαβό ἄθρωπο. Ἐτουλόγου σου ἤπρεπε νὰ τὰ προλάβεις τὰ πράμματα καί νὰ μὲ δοποιήσεις ἀπὸ τὴν ἀρχή.

— Ντά ἴντα κάτεχα γώ; εἶπεν ὁ Δημητρός. Ἐγὼ ὀφάργας ἀποῦ τσοίπιασα στό κρεββάτι ἀπὸ λίγο νὰ τσ' ἔχω σκοτωμένους καί τσοί δυό κι' ἂν ἐκρατήθηκα ἦτονε γιατί δὲν ἤθελα νὰ σοῦ κάμω ἔτσά μεγάλο κακό.

— Ἀαά, ἐφτάξανε τάξε κι' ἴσαμε ἐκειά; ἐρώτησε ὁ Βαρελομανώλης.

— Εἶδες τὸ θεόργιστο παιδί; εἶπε παρεμβαίνοντας τώρα καί ἡ Δοξανιά. Ἄντες, Μανωλάκη, νὰ φύγομε, γιατί σαι στό βρασμό σου ἀπάνω νὰ μὴν κάμεις κιαμμιά νὰ γενεῖ πατιρντί¹⁾ νὰ ξεγιβεντιστοῦμε πιά πολύ.

— Νά μοῦ συμπαθᾶς, Δημητρό, εἶπε καταστενωχωρεμένος ὁ Βαρελομανώλης, γιατί ἐγὼ δὲν ἑκάτεχα πῶς ἦσανε προχωρημένα τὰ πράμματα. Μά σὰν εἶν' ἔτσά νὰ πιάσετε νὰ τσοί στεφανώσετε ἴδια ἀπόψε. Καλὸ γαμπρὸ ἐδιάλεξε ἡ κόρη σου! Ἄς τόνε κολλᾶ στὴν κεφαλὴ τῆ! Ἐγὼ ἴδια ἀπόψε θὰ φύγω γιὰ τὴ χώρα, καί φρόντισε τουλόγου σου εἶπε στὴ Δοξανιά, νὰ κάμετε ὅτι χρειάζεται, μὲ τὸ Δημητρό.

— Καί δὲ θὰ τῶσε δώσεις μηδὲ τὴν εὐκή σου; ἐρώτησεν ἡ Δοξανιά.

— Σὰν τήνε θέλουνε ἄς τὴν ἔχουνε, εἶπε ὕστερα ἀπὸ λίγη σκέψη ὁ Βαρελομανώλης. Ἐγὼ ὅμως δὲ

1 Ἰθόρυβο.

μπορῶ νὰ σταθῶ νὰ τοῖ δῶ γιατί βράζουνε τὰ αἷματά μου. Ὁ Θεὸς ἀπὸ σάζει δὺα τὰ στραβά ἄς σάσει καὶ τουτηνὰ τῆ δουλειὰ ἐτσὰ πὺ πρέπει. Ἰντὰ ἄλλο νὰ σοῦ πῶ Δημητρό; ὄντε δὰ γυρίσω πλειὰ ἡσυχος ἀπὸ τῆ χώρα, θὰ τὰ ποῦμε πλιά καλά. Ἐκειονὰ πὺ θέλω γῶ, εἶναι νὰ γενεῖ ἀπόψε ἴδια ὁ γάμος. «Ὁ Βαρελομανώλης δὲ θέλει νὰ χρωστεῖ σὲ κιανένα» εἶπε.

Καὶ ἔφυγεν ἀπότομα, ἀφήνοντας τῆ Δοξασιά καὶ τὸ Δημητρό στὴν αὐλή.

— Καλὰ τὰ καταφέραμε, εἶπεν ἡ Βαρελοδεξα-
νιά. Εἶδες πῶς ἦρθε νὰ ἀγκαλιάσει κιόλας στὴν ὥρα
πάνω;

— Μὰ ἐγὼ τοῦ τόχα παραγγελιά ἅμα ἤθελ' ἀκού-
σει «τσαλάπατο»¹⁾ νὰ τὸν ἀγκαλιάσει. Μὰ ἴντὰ θ'
ἀπογενεῖ δὰ δὲ μοῦ λές;

— Ἡ δουλειὰ 'ναι τελειωμένη. Ἐγὼ θὰ πάω στὸ
σπίτι νὰ «συναποβγάλω»²⁾ τὸ Μανωλάκη στὴ χώρα
καὶ τουλόγου σου δὰ πᾶς στοῦ Παπᾶ Μανώλη νὰ
τοῦ πεῖς νᾶρθῆι νὰ τοῖ στεφανώσωμε. Κουμπάρο
λέω νὰ φωνιάξωμε τὸ Σίσκο καὶ δὰ τοῦ τὸ πῶ ἐγῶ,
ἐδὰ πὺ θὰ περνῶ ἀπὸ τὸ σπίτι του. Γιὰ τὰ στεφά-
νια καὶ τᾶλλα πέρασε ἀπὸ τοῦ Λαμπρονικοῦ τοῦ
«ντουκιαντζῆ»³⁾ νὰ τὰ πάρεις τουλόγου σου.

— Καὶ ποῦ θὰ «ξωμείνει»⁴⁾ ἀπόψε τάντροῦνο;

— Ἐπαδὰ στὸ σπίτι σου δὰ ξωμείνουνε, εἶπεν ἡ
Δοξασιά, καὶ τουλόγου σου δὰ πᾶ κοιμηθεῖς στὴ
φάμπρικα. Τὴν ταχινή θὰ πᾶνε στὸ κάτω σπίτι μας
ἀποῦναι ἄδειο. Ἐκειονὰ ποῦχομε μεῖς νὰ κάμωμε
εἶναι νὰ γενεῖ ὁ λόγος τοῦ Μανωλάκη, νὰ στεφα-
νωθοῦνε ἀπόψε, γιὰ νὰ μὴ μετανιώσει. Ξερὴ στε-

1 Θόρυβος βημάτων.

2 Προπέμψω.

3 Ἐμπ. ρου.

4 Διανυκτερεύσει.

φάνωση θὰ γενεῖ μόνο, καλεσμένο κιανένα δὲ θέλομε, καὶ στὸν ἀντίγαμο θὰ γενεῖ τὸ γλέντι.

— Ἐδὰ πάω ἄγω κι' ὄλας στὸν παπα, καὶ στὰ στεφάνια, μὰ στάσου πρώτα νὰ παραγγεῖλω τὸ Ἄνεζήνας.

Η Ἄνεζήνα πού σιγά-σιγά μὲ τὴν ἐπιμονὴ τῆς Δοξανίως καὶ τοῦ πατέρα της, τὸ πῆρε ἀπόφαση νὰ παντρευτεῖ τὸ Μιχελιό, ἐπωφελήθηκε ἀπὸ τὸ «κατὰ παραγγελίαν ραντεβου» νὰ τὸ δοκιμάσει στὸ κεφάλαιον τῶν ἐρωτικῶν διαχύσεων, γιατί κατὰ τὰ λοιπὰ τῷξερε. Ὁ πατέρας της ἄλλως τε τῆς εἶχεν ὑποδείξει πὼς ἦταν ἀνάγκη νὰ τοὺς δεῖ «τούλάχιστον» ἀγκαλιασμένους ὁ Βαρελομανώλης. Γι' αὐτὸ εἶχε στήσει τ' αὐτὴ της καὶ μόλις ἀκούστηκαν ἀπὸ μακρὰ ἀκόμη οἱ ὀμιλίες τῶν ἐρχόμενων, εἶπε στὸ Μιχελιό, πού βέβαια δὲν εἶχε πάρει εἶδηση τί τοῦ σκάρωναν.

— Γιάτέχεις το δά Μιχελιό πὼς δά παντρευθοῦμε μαζί ;

— Ἐμένα μου τῶπε κι' ἡ μητέρα μου ! εἶπε ἀπότομα τὸ Μιχελιό.

— Αἱ κι' ἐτσά κάνουνε μωρὲ σὶ ἄρραβωνιασμένοι ; Γιάντα δὲν ἔρχεσαι νὰ κάτσεις ἐπασέ κοντά μου στὸν καναπέ, εἶπε μὲ κάποια ντροπὴ ἡ Ἄνεζήνα.

— Νάρθῳ θέλω κιόλας, ἀποῦ θὰ κάνει πλειὰ πολλὴ μαλακάδα, εἶπε τὸ Μιχελιό, κι' ἐσηκώθηκε ἀμέσως καὶ πῆγε κι' ἐκάθησε δίπλα της.

Ἡ Ἄνεζήνα, πού ἄρχισε νὰ κάνει ἀβαρία, στὴν ἀποστροφὴ πού εἶχε ἀρχικὰ πρὸς τὸ Μιχελιό, ὅταν τῷδε νὰ κάτσει καὶ δίπλα της, κι' ἐνοιωσε τὴ θερμό-

τητα ενός νέου, τῆς φάνηκε πῶς δὲν ἦταν καὶ τόσο ἄσχημο. Ἐπὶ τέλους ἦταν ἕνας ἄντρας! Ἐκείνη τὴν ὥρα ἄκουσε καὶ τὴν αὐλόπορτα νανοίγει καὶ θυμήθηκε τί τῆς εἶχε παραγγεῖλει ὁ πατέρας. Χύθηκε λοιπὸν ἄξαφνα στὸ Μιχελιό καὶ τὸ φίλησε κι' ὕστερα τοῦπε σιγὰ μὲ φωνὴ γεμάτη πόθο :

— Αἴ, ἀγκάλιασέ μ' ἐδᾶ διάολε καὶ σὺ μιά ὀλιά...¹⁾

Τὸ Μιχελιό στὴν πρόσκληση αὐτὴ ἐσήκωσε τὶς χεροῦκλές του κι' ἔζωσε τὴ μέση τῆς μὲ τὸ σοβαρῶτερο τρόπο καὶ σὰν νᾶκανε κάτι ποῦ τοῦ τῶχαν διατάξει.

— Ἴδια ἐτσὰ ἀγκαλιάζω καὶ τὴν αἰγὰ μας, ὄντε τὴν ἀρμέγω, εἶπε κυττάζοντάς τὴν κατάματα.

Μὲ τὰ λόγι' αὐτὰ τοῦ Μιχελιοῦ, ἄνοιξεν ἡ πόρτα ἡ σκηνὴ εἶχε τελειώσει γιὰ τὸ Βαρελομανῶλη, ἡ Δοξασιά ἔφυγε κι' ὁ Δημητρός ἐφώνησε τῆς Ἀνεζήνας, ὀλόχαρος :

— Καλορροϊζικα! τὸ σκέδιο ἐπέτυχε, ὁ γάμος θὰ γενεῖ ἴδια ἀπόψε, μόνο πιάσε νὰ ἐτοιμάζεσαι.

— Ὅϊ, γιὰ τῶνομα τοῦ Θεοῦ πατέρα, γιατί δὲν εἶμ' ἐτοιμη, διαμαρτυρήθηκε ἡ Ἀνεζήνα.

— Ἴντα κάνει λέει ; Κειονὰ ποῦ λέω νὰ γίνεται. Ἐγὼ πάω κιόλα στοῦ παπᾶ. Ὁ συμπέθερος ὁ Σίσκος δὰ μπεῖ κουμπάρος. Πρᾶμμα δὲ χρειάζεται ἐμεῖς κι' ἐμεῖς θὰ νᾶμαστε, καὶ στὸν ἀντίγαμο ἀποῦ θὰ νᾶστε καὶ στὸ σπίτι σας ἀπλώνεις τὰ προυκιά σου καὶ βάνομε καὶ γλέντι. Ὁ Μανωλάκης ἐμάνισε μιά ὀλιά καὶ δὲ θὰ παρασταθεῖ στὸ γάμο, μὰ ἀγάλια ἀγάλια θὰ τοῦ περάσει. Πιάσε νὰ ντύνεσαι ντελόγο²⁾, εἶπε κι' ἐξεκίνησε γιὰ τὸν παπᾶ καὶ τὰ στέφανα.

Ἡ Βαρελοδοξασιά, ὡς τόσο, εἶχε κατεβεῖ στὸ

1 Λίγο.

2 Ἀμέσως.

σπίτι, όπου βρήκε τον άντρα της να έτοιμάζεται να φύγει για τή χώρα.

— Είδες τό θεόργιστο παιδί, δουλειές; ποιός τ'όλπιζε πώς ήθελ' αποδώσει έτσά ό θεοκατάρατος, είπε μέ προσποιητό θυμό για να δοκιμάσει τό Βαρελομανώλη.

— Έμένα δέ μπορεί να τό χωρέσ' ακόμ' ή κεφαλή μου, έτουτονα τό πρᾶμμα. Έγώ θα πγαίνω γιατί δέ μπορώ να δώ μπλειό μούρη ανθρώπου.

— Κά! Άλήθεια τό λές κιόλας πώς δά πγαίνεις; κι' ίντα κατέχω γώ ή κακομοίρα, ίντα δά κάνω δά, σέ τέθια φουρτούνα;

— Κόλλα τονε στην κεφαλή σου τον κανακάρη σου. Έγώ έμίσειπα κιόλας.

Και λέγοντας αυτά έρριξε μιá κόκκινη πατανιά στο σαμάρι του γαϊδάρου, άφοϋ πρώτα έκρέμασε ένα σακούλι στα σκαρβέλια, κι' έπειτα μ' ένα πήδημα, έκαβάλησε σομαράδικα σαν τις γυναίκες, και φεύγοντας συνέχισε:

— Στοϋ Δεσπότη να πᾶς έδά ποϋναι ακόμη άπονωρίς, να πᾶ βγάλεις την άδεια και να διαδόσεις πώς ήτονε άρρωσάτικο τ' Άθηνιό στη χώρα κι' ήφυγα, πριχοϋ να μάθω πρᾶμμα για τουτεσά τσοί βρωμοδουλειές. Φώνιαξε και τ' άδερφοϋ σου γή κιανενούς άλλονου δικου μας να μπει κουμπάρος, να τσοί στεφανώσουνε' ίδια άπόψε να τελειώσει ή δουλειά κι' αύριαγά να κουβαληθοϋνε στο κάτω σπίτι και ξάνοιξε να τώσε πέψεις ό,τι τώσε χρειαστεί. Άποϋ τή χώρα δά σᾶσε γράψω ίντα θα ποκάνω. Σε μωρέ! είπε τελειώνοντας, στο γαϊδαρο, κι' έξεκίνησε... να φύγω να μη τσοί θωρώ...

Ή Βαρελοδοξανιά έφρόντισε πράγματι για την άδεια έστειλε δηλ. τον άδερφό της τον Άμυγδαλοδημήτρη στοϋ Δεσπότη και τοϋ παράγγειλε να σταθει να πάρει την άδεια και να την φέρι στοϋ Δημητροϋ τό σπίτι όπου, ως είπαμε θα γινότανε ό γά-

μος. Καί αὐτή ἐπῆρε τὰ καινούργια ροῦχα τοῦ Μι-
χελιοῦ κι' ἐξαναγύρισε στό σπίτι τῆς Ἀνεζήνας.

Ἐκεῖ βρῆκε τόν Παπά - Μανώλη, πού τόν εἶχε
καλέσει στό μεταξύ ὁ Δημητρός, καί εἶχε φέρει μα-
ζί καί τὰ στέφανα μέ τσοῖ λαμπάδες. Ἦτανε ἀκόμη
ἐκεῖ κι' ὁ Σίσκος πού εἶχεν εἰδοποιηθεῖ ἀπό τή Δο-
ξασιά ὅταν γύριζε στό σπίτι, νά μπεῖ κουμπάρος.

Ἡ Ἀνεζήνα στό μεταξύ, ἐτοιμαζότανε γιά νύφη
στήν κάμαρα, καί τό Μιχελιό, εἶχε ἀρχίσει σοβαρή
κουβέντα μέ τό Σίσκο. Τήν διάκοψε ὁμως κι' εἶπε
στή μητέρα του μόλις τήν εἶδε νά μπαίνει :

— Δέ μπορῶ γώ μητέρα νά φάω ἕνα κουροῦπι
μέλι, πῶς θά γενῶ γαμπρός !

— Καί ποιός σοῦπε μωρέ, πῶς θά φᾶς ἕνα κου-
ροῦπι μέλι, τόν ἐρώτησε ἡ μητέρα του.

— Ὁ Σίσκος μοῦ λέει, πῶς οἱ γαμπροί λέει τρῶ-
νε ἕνα κουροῦπι μέλι κι' ὕστερα τρῶνε ἕνα μιγνόμε-
νο καρύδια.

— Μά δέν ἔχεις μωρέ δουλειά; εἶπεν ἡ Βαρελο-
δοξασιά, ἀπευθυνόμενη στό Σίσκο. Ἐλα σὺ Μιχελιό
καί γώ σοῦφερα τὰ καλά σου ροῦχα νά τὰ βάλεις.

Καί μπῆκαν μαζί, μέσα σέ μιὰ ἄλλη κάμερα, ἡ
μητέρα του κι' ὁ Σίσκος, νά τόν ἐτοιμάσουν γιά γαμπ-
ρό, ἐνῶ ὁ Δημητρός ἔμπαινε στήν ἄλλη νά δεῖ ἂν
ἐτελείωσε κι' ἡ νύφη τήν τουαλέττα τῆς. Ὁ παπᾶς
ἐτοίμαζε στό μεταξύ τό τραπέζι τῆς τελετῆς. Σέ λί-
γο τέλος πάντων, ἀφοῦ ἐφίλησε ἡ Βαρελοδοξασιά τό
γυιό τῆς κι' ὁ Δημητρός τήν κόρη του, τοὺς ὠδήγη-
σαν μπροστά στό τραπέζι τῆς Ιεροτελεστίας κι' ἐπε-
ρίμεναν νάρθει ὁ Ἀμυγδαλοδημήτρης μέ τήν ἄδεια.
Ἐπειδὴ δέν ἐπρόφθασαν νά κάμουν βέρες γιά τοὺς
ἄρραβῶνες, ὁ παπᾶς ἔδωσε σέ σχῆμα δαχτυλιδιοῦ,
δυὸ κλαράκια μυρτιάς νά τοὺς ἄρραβωνιάσει ἀντὶ
δαχτυλιδιοῦ. Ὁ Σίσκος ἔστεκε κατὰ τό ἔθιμο πίσω
ἀπὸ τό ἀντρόγυνο νά ἀλλάξει ἐν καιρῷ τὰ στεφά-
νια στοὺς νεόνυμφους, ὅταν θάρχόταν ἡ ὥρα. Τό

Μιχελιό πάλι πού δέν ἔδινε καμμιά σημασία σέ ὅτι συνέβαινε, παρηκολούθει μέ ἐξαιρετικό ἐνδιαφέρον, ἕνα παιδάκι τῆς γειτονιάς πού εἶχε μπεῖ ἀπό νωρίς μαζί μέ τὸ Σίσκο μέσα, κι' εἶχε πλησιάσει στό τραπέζι, πού ἦτανε ὁ δίσκος μέ τὰ στέφανα καί τὰ κουφέτα. Ὁ Σίσκος δέν ἔχασε τὴν εὐκαιρία παρά ἐπλησίασε στό αὐτί τοῦ Μιχελιοῦ καί τοῦπε μέ σιγαλή φωνή, χωρὶς ν' ἀκουστεῖ ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

— Μωρὲ Μιχελιό, νὰ φάει θέλει κειονέ τὸ κοπέλι τὰ ζαχαράτα !

Τὸ Μιχελιό, πού εἶχε φαίνεναί κάμει τὴν ἴδια σκέψη, μόλι' ἀκούσε τὸ Σίσκο, ἔπιασε ἀπὸ τὸ τραπέζι τὴ μιὰ ἀπὸ τίς λαμπάδες καί μέ ὄλη του τὴ δύναμη τὴν κατάφερε πρὸς τὴ διεύθυνση τοῦ παιδιοῦ, αὐτὸ ὅμως στό μεταξύ εἶχεν ἀποσυρθεῖ, κι' ἔτσι τὴν ἔφαιε ὁ δίσκος μέ τὰ στέφανα καί τὰ κουφέτα, κι' ἔπεσαν ὅλα κάτω.

— Μωρὲ σκύλε, ἰντά καμες ἐκειά ; ἐφώναξε κατάπληχτος ὁ παπᾶς, ἐνῶ ὁ Σίσκος ἐδάγκανε τὰ χεῖλη του γιὰ νὰ μὴν ξεσπάσει τὸ γέλιο πού τὸν ἔπνιγε.

— Κιαμέ δὲ θωρεῖς τὸ διαολοκόπελο πῶς ἐπῆγε νὰ φάει τὰ ζαχαράτα ; εἶπε θυμωμένο τὸ Μιχελιό κι' ἔτοιμο νὰ κυνηγήσει, ἀφήνοντας τὴ θέση τοῦ γαμπροῦ, τὸ παιδί, πού ἔφευγε πρὸς τὴν πόρτα φοβισμένο.

— "ὦ ! ἀνάθεμά το γιὰ κοπέλι κι' ἐκαταξεγιβέντισέ μας κι' ἐπαδά εἶπε σιγανά ἡ Δοξανιά, καί πλησιάζοντάς τον τοῦπε σιγά :

— Κάτσε μωρὲ παιδί μου ἡσυχος μιὰ ὀλιά! γαμπρὸς θά γενεῖς σέ μιὰ ὀλιά δέν τὸ καταλαβαίνεις :

Τὸ Μιχελιό, κατάλαβε φαίνεται πῶς ἔκανε κάτι ἄπρεπο, ἐκατέβασε τὰ μάθια του, καί κάθησε ἡσυχος κι' ἀκίνητο, ἀναμένοντας ν' ἀρχίσει ἡ ἱεροτελεστεία τοῦ γάμου.

Ο Ἀμυγδαλοδημήτρης ὁ ἀδελφὸς τῆς Δοξανιάς πού μόνο ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἔμαθε τὸ κωμικοτραγικὸ αὐτὸ συνοικέσιο μὲ ὅλες τὶς λεπτομέρειες ἀπὸ τὴν ἀδερφή του, ἔγινε «ἔξω φρενῶν».

— Δὲν εἶναι τίμιες δουλιές αὐτές Δοξανιά, τῆς εἶπε. Αὐτὰ τὰ πράγματα, δὲν τὰ θέλει μουδ' ὁ Θεὸς μουδ' οἱ ἀνθρώποι. Ἐπειδὴ τάχατες σ' ἄσε χρωστεῖ ὁ κακομοίρης ὁ Δημητρός, ἤθελα τονε βιάσεις νὰ δώσει τῇ κόρη του στοῦ Μιχελιό, ἕνα μισὸ ἄνθρωπο. Εἶναι αὐτὸς γιὰ γάμο; νὰ καταστραφεῖ ἡ κοπελλιά;

— Ντὰ αὐτὴ τὸ κυνηγᾶ ἐδὰ καὶ καιρὸ καθὰ σοῦ τᾶπα καὶ δὲν τᾶφηνε ἡσυχο; Κι' ὀπροθές ἦρθε ὁ κύρης τση καὶ τᾶκαμε χαρτί καὶ καλαμάρι στοῦ Μανωλάκη.

— Σὲ μένα δὰ τὰ λὲς ἐδὰ τουτανά, Δοξανιά; Ἡ Ἀνεζήνα εἶναι ἕνα τῶνομά τση στοῦ χωριό. Κι' ἂν ἐδέχθηκε, τᾶκαμε γιὰ νὰ σώσει τὸ κύρη τζη.

— Μπρὲ δὲν εἶναι μιὰ ὥρα ἀπὸ τσηπιασε ὁ Μανωλάκης κι' ἦσανε ἀγκαλιασμένοι στοῦ σπῆτι κι' ὡς τὸ νὰ τσοῖ δεῖ τᾶχασε καὶ διάταξε νὰ γενεῖ ὁ γάμος ντελόγο. Κι' αὐτὸς ἦδωκε τῶν ὀμματιῶν του καὶ πάει στὴ χώρα... Κι' ἀπόι τοῦ λόγου σου δὲ σοῦ βγαίνει λόγος. Ἀκουὲς ἐκειὲ νὰ μοῦ λέει τὸ παιδί μου «μισὸ ἄνθρωπο»; Ἄνε θές νὰ πᾶς στοῦ Δεσπότη νὰ πάρεις τὴν ἄδεια, ἄλλοιῶς κάτσε κειὰ πού σὲ κάτσανε καὶ πάω κι' ἄμοναχὴ μου.

— Ἐγὼ δὰ πάω στοῦ Δεσπότη εἶπε ὁ Ἀμυγδαλοδημήτρης μὰ δὲ κατέχω ἀνὲ μπορεῖ νὰ γενεῖ τουτοσὰ ὁ γάμος, εἶπε χαρακτηριστικὰ ὁ ἀδερφός τση, κι' ἐξεκίνησε πηγαίνοντας μὲ σκυμμένο τὸ κεφάλι, ἐνῶ ἡ Δοξανιά τοῦ παράγγελλε:

— Νά πάρεις τὰ χαρθιά καὶ νάρθης ντρέτα ¹⁾ στὸ σπίτι τοῦ Δημητροῦ νά τῶσε φιλήσης καὶ στεφάνι....

Ο Ἄμυγδαλοδημήτρης θετικὸς καὶ τίμιος ἄνθρωπος καὶ μαζί ἐξυπνότατος, ξέροντας τὴν ἀδυναμία τῆς ἀδερφῆς του γιὰ τὸ Μιχελιό—«τὸν παζαβὸ αὐτὸ ἄνθρωπο» ἀκούοντας καὶ τὴ στάση τοῦ Βαρελομανώλη, ἐκατάλαβε τὴ συμπαιγνία τῆς ἀδερφῆς του καὶ τοῦ Δημητροῦ, πού τὸν ἤξερε ὡς ἄβουλο καὶ μπουνταλᾶ καὶ πού σ' αὐτὸν ἡ Δοξανιά θὰ ἀντίκρουσε τὴν ἀπαλλαγὴ του ἀπὸ τὸ χρέος, γιὰ νά τὸν πείσει ὀλίγε νά βιάσει τὴν κόρη του νά δεχτεῖ τὸν γάμο αὐτό, πού θὰ γελοῦσε ὁ κόσμος σ' ἂν θὰ τὸ μάθαινε τὸ πρῶτ' καὶ ποιὸς ξέρει, ἐσκέφθηκε, καὶ τί τέλος θᾶχε τὸ φτωχὸ κορίτσι...

Ἀποφάσισε λοιπὸν νά τορπιλλίσει τὴν ὑπόθεση καὶ νά προλάβει «αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὰ ξεγιβεντίσματα», ἐπικαλούμενος τὴν ἐπέμβαση τοῦ Δεσπότη...

Σ' ἂν ἔφτασε σιτὴν Ἐπισκοπὴ, ἂν καὶ ἡ ὥρα ἦτανε περασμένη, ἐζήτησε νά δεῖ βιαστικὰ τὸν Δεσπότη καὶ τοῦ εἶπε τότε μὲ λεπτομέρειες τὰ γεγονότα καὶ ἐζήτησε τὴν ἐπέμβασή του γιὰ νά ματαιωθεῖ αὐτὸς ὁ γάμος.

Ὁ Ἐπίσκοπος ἄκουε κατάπληκτος τὴν καταγγελία τοῦ Ἄμυγδαλοδημήτρη καὶ συμφώνησε πῶς πραγματικὰ ὁ γάμος αὐτὸς ἦτανε ἀντικανονικὸς καὶ ἐξωργισμένος ἐδήλωσε, πῶς θὰ πήγαινε ἀμέσως ὁ ἴδιος στὸ σπίτι, ὅπου θὰ γινότανε τὸ ἀνοσιούργημα αὐτό, καθὼς εἶπε, γιὰ νά «ἐλέγξει τοὺς ὑπεύθυνους», καὶ ἐζήτησε νά τὸν ὀδηγήσει στὸ σπίτι τοῦ Δημη-

1 ἴσια

πού έδέχτηκες νά θυσιάσεις τό παιδί σου, γιά όποι-
ουσδήποτε λόγους, πού δέν θέλω οὔτε νά τοὺς ἐξε-
τάσω, οὔτε νά τοὺς μάθω. Τό ἀμάρτημά σας καί τῶν
δύο εἶναι μέγα καί ἔχετε νά δώσετε λόγον ἐνώπιον
τοῦ Θεοῦ».

Ἡ Ἀνεζήνα, ἡ ὁποία εἶχε πλησιάσει τόν Ἐπί-
σκοπο κι' ἔχυνε πύρινα δάκρυα, ἐγονάτισε σιωπηλά
μπροστά του κι' ἔσκυψε κλαίοντας. Κι' ὁ Ἐπίσκοπος
ἐσυνέχισε:

«Ἄλλά οὔτε σύ, παπα-Μανώλη, δέν εἶσαι ἀνεύ-
θυνος! γιατί, ὄχι μόνον δέν ἀρνήθηκες νά παραστεῖς
σ' αὐτήν τήν ἀνάρμοστον ἔνωση, ἀλλά σέ εὐρίσκω
ἔτοιμον νά τήν εὐλογήσεις, ἀναμένοντας τήν τυπι-
κήν ἄδεια, ὡς ἂν ἦτο δυνατόν νά εὐρεθεῖ ὕγιης
νοῦς διὰ νά ἐπιτρέψει τοιοῦτον γάμον... Σηκώσου
ἐπάνω, κόρη μου, ἔδειξες πράγματι τόν σεβασμόν
καί τήν ὑποταγή τήν ὁποίαν τά τέκνα ὀφείλουν νά
ἔχουν πρὸς τοὺς γονεῖς—ἀλλά ὁ πατέρας σου δέν
ἦτο εἰς θέσιν νά τὰ ἐκτιμήσει.—Ὁ Θεός ὁμως σέ ἀν-
ταμοῖβει διότι δέν ἀφήκε νά γίνει αὐτὴ ἡ κακὴ πρά-
ξις, ἡ ὁποία θά σοῦ κατέστρεφε τήν ζωὴν...».

Τὸ Μιχελιό σ' ὄλο τό διάστημα τῆς ὁμιλίας τοῦ
Δεσπότη ἐκρατοῦσε φοβισμένα τήν μητέρα του πίσω
ἀπὸ τό φουστάνι καί κάπου κάπου στά κλεφτὰ ἔπερ-
νε κανένα κουφέτο ἀπὸ τόν δίσκο καί τό ἔτρωγε
κρυφὰ πίσω ἀπὸ τήν πλάτη τῆς μητέρας του καί λο-
ξοκύτταζε τὸ Σίσκο πού τοῦ ἔκανε νοήματα νά ἡσυ-
χάσει.

— «Καί τώρα, συνέχισε ὁ Ἐπίσκοπος, νά ἐπι-
στρέψει ὁ καθένας σας στό σπίτι του καί σεῖς οἱ
δύο, εἶπε πρὸς τοὺς παρ' ὀλίγον συμπεθέρους, πη-
γαίνετε νά προσευχηθῆτε καί νά παρακαλέσετε τόν
Θεὸν νά σᾶς συγχωρήσῃ διὰ τό ἔγκλημα τό ὁποῖον
ὁ σατανᾶς ἔβαλε στό μυαλό σας νά πραγματοποιή-
ποιήσετε...»

Ὁ Παπὰ·Μανώλης ἄρχισε νά περισυλλέγει τά

Ιερά σκεύη πού είχε φέρει, φαίνεται όμως ότι άνα-
μεσα τους είχαν εισχωρήσει και κουφέτα από τόν
διπλανό δίσκο τών στεφάνων και διαμαρτυρήθηκε τό
Μιχελιό :

— Δέσποτα ! Δέσποτα ! 'Ο παπά Μανώλης
παίρνει και τὰ ζαχαράτα μόνο πέ του, νά τ'
άφήσει.

'Ο επίσκοπος χαμογέλασε και στράφηκε πρὸς
τὸν Δημητρὸ λέγοντάς του χαρακτηριστικά.

«Αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἐπρόκειτο νά δώσεις σύ-
ζυγον στοῦ παιδί σου!..».

'Η 'Ανεζήνα εἶχε σηκωθεί στοῦ μεταξύ κι' ἐφι-
λοῦσε τὸ χέρι τοῦ Δεσπότη. Οἱ ἄλλοι ἔστεκαν σιω-
πηλοὶ μέ σκυμμένο τὸ κεφάλι κι' ὁ 'Επίσκοπος πλη-
σιάζοντας τὸν Δημητρὸ και τὴν 'Ανεζήνα τοὺς εὐλό-
γησε λέγοντας : «'Ο Θεὸς ὁ πολυέλαιος και πολυεύ-
σπλαχνος ἄς σᾶς συγχωρήσῃ», και ἄφοῦ τοὺς ἔδωκε
τὸ χέρι του νά τὸ φιλήσουν ἐξεκίνησε μαζί μέ τοὺς
λοιποὺς και τὸν Παπᾶ ἀφίνοντας τοὺς παρά λίγο
νεόνυμφους και τοὺς γονεῖς των.

'Η 'Ανεζήνα ἔτρεξε χαρούμενη και ἐκλείσθηκε
στὴν κάμαρα, ἐνῶ τὸ Μιχελιό πού εἶχε χορτάσει
τρώοντας τὰ κουφέτα ἀπὸ τὸν δίσκο τὰ ἐτοποθε-
τοῦσε τώρα εἰς τὸ ἄκρον τοῦ μεγάλου και τοῦ μέ-
σου δακτύλου τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ και τὰ ἐξεσφενδό-
νιζε στὴν ὀροφή. Καί μιὰ στιγμή ρώτησε τὴ μητέ-
ρα του :

— 'Ετσι τονάτογε δά ; (Γ)ιέ ! και γὼ θάρρουμε
πὼς ἤθελα χορέψωμε κιόλα ! Εἶδες όμως μητέρα τὸ
Δεσπότη πὼς ἤτρεχε ἡ γλώσσα του ; "Ἰδια πὼς εἶχε
φαγωμένα γλυστρίδα !).

'Η Δοξανιά σέ λίγο ἀφοῦ ἐμάζεψε τὰ στέφανα
και τὰ ροῦχα τοῦ Μιχελιοῦ τὸ πήρε ἀπὸ τὸ χέρι ἐγύ-
ρισε ὕστερα καθὼς ἔφευγε και εἶπε στοῦ Δημητρὸ πού

1 *Αντράκλα.

καθότανε συλλογισμένος σέ μιὰ γωνιά :

—Τὰ σουχλικά τᾶβαλε στό Δεσπότη ὁ Ἄμιγδαλοδημήτρης. Μὰ νὰ σοῦ πῶ σᾶν δὲν τὸ θέλει κι' ἡ θρησκεία, δὲν ἤθελα ρεοσύρουνε !)

—Δὲν ἦτονε τυχερὸ Ἴντα θές! εἶπε κι' ὁ Δημητρός κουνώντας τὸ κεφάλι του.

Σὰν ἔφτασε ὁ Ἄμιγδαλοδημήτρης στό σπίτι του, ἦτανε πιά μεσάνυχτα· ἐξύπνησε τὴ γυναῖκα του καὶ τὴν εἰδοποίησε πῶς θὰ ἔφευγε ἀμέσως γιὰ τὴ χώρα γιατί ἦταν ἀνάγκη νὰ συναντήσῃ τὸ κουνιάδο του τὸ Βαρελομανώλη πού εἶχε φύγει τὸ βράδυ γιὰ ἕνα σπουδαῖο του ζήτημα καὶ πού δὲν ἐσήκωνε ἀναβολή.

Ἔστρωσε πραγματικά τὴ φοράδα του καὶ ἐξέκίνησε βιαστικός. Καὶ τὸ μεσημέρι εἶχε φτάσει στὴ χώρα καὶ πῆγε τότε ἴσια στό σπίτι τοῦ Πηρούνη, ὅπου ὁ Βαρελομανώλης διηγότανε ἀκόμη στὸν κουνιάδο του, στὴ γυναῖκα του καὶ στ' Ἀθηνιό, τὰ γεγονότα τοῦ χωριοῦ κι' αὐτοὶ τὸν ἄκουγαν κατάπληκτοι.

Μόλις μπήκε ὁ Ἄμιγδαλοδημήτρης ἐσηκώθηκαν ὅλοι ἀνήσυχτοι γιατί ἤξεραν ὅτι κάτι σπουδαῖο θὰ ἔφερνε, νεώτερο γιὰ ὅσα γίνηκαν στό χωριό.

—Ἴντα συμβαίνει; Δημήτρη; τότε ρώτησε ἀνήσυχος ὁ Βαρελομανώλης. Ἴντα πογίνηκε στό χωριό

—Καλὰ χαμπάρια σοῦ φέρνω Μανωλάκη! Ὁ γάμος δὲ γίνεται—τὸν ἀπαγόρευσε ὁ Δεσπότης. Ἐγὼ ἤβαλα τὸ χέρι μου καὶ πρόλαβα τὰ πράγματα! Ὅλα ὅσα σοῦπανε καὶ ὅσα εἶδες ἦσανε ψώματα. Ἡ Δοξανιά καὶ ὁ Ἀργυρός ἦσανε συνεννοημένοι νὰ

τά παρουσιάσουνε έτσά κι' όλα έγενήκανε γιατί ή Δοξανά ήδωκε τό λόγο τση στόν 'Αργυρό πώς ανήθελα πάρει ή 'Ανεζήνα τό Μιχελιό ήθελα του χαρίσεις δσα σοδ χρωστεϊ. Κι' αυτός έπίεσε τήν 'Ανεζήνα νά κάμει ό,τι τση λέει, άλλοιώς ήθελα τή βγάλει όξω από τό σπίτι. "Όλα τά είχανε καμωμένα μέ συνενόηση, για νά γενει ό γάμος ήθελες δέν ήθελες. Κι' αν δέν ήθελα νά μπώ στή μέση ήθελα ν'αναι και γινομένος...

— Έδαναι δά! άπού δά μου φύγη τό μυαλό μου Δημητράκη, ειπε ό Βαρελομανώλης. Καί γιάντα τό καμε τούτονά ή γυναίκα μου ;

— Γιατί το' είχε περάσει στό μυαλό, και μου τόλεγε πάντα, πώς όλη σου τήν αγάπη τήν έχει παρμένη τ' Αθηνιό και πώς είχες παραπεταμένο τό Μιχελιό. Καί τό μικρό μυαλό τση, ήκοψε πώς, μέ τόν τρόπο αυτό, ήθελα τό άποκαταστήσει, μιá και δέν τουδιδες του λόγου σου σημασία.

Τους διηγήθηκε ύστερα τό ρόλο που έπαιξε μέ τό νά διαφωτήσει τόν 'Επίσκοπο καθώς και τόν παγεμό τους στό σπίτι και τά ώραία λόγια που τους ειπε κι' έτελειώσε.

— Κι' ειπα νάρθω νά σοδ πω τό τέλος, πώς έπηγε, γιατί έσκέφτηκα πόσο θά σοϋχε κοστίσει τουτηνά ή ιστορία !

— Εύχαριστώ Δημήτρη πάντα στσι δύσκολες ώρες μου σ' είδα νά στέκεις στό πλευρό μου. 'Ετουτονά δέ θά σοδ τό ξεχάσω ποτέ !

Τό 'Αθηνιό τότε ειπε στόν πατέρα του.

— Είναι εύχάριστο πώς έτελειώσε έτσι ή υπόθεση που θάφερνε μιá ντροπή στό σπίτι μας. 'Ετουλόγου σου όμως πατέρα, θά μου έπιτρεψεις νά σοδ πω, μέ όλο τό σεβασμό που ξέρεις πώς σοδ έχω πάντα, πώς δέν πρέπει νά βαρυγομήσεις στή μητέρα' 'Ετουλόγου σου τό μυαλό σου στέκει ψηλά και κρίνη και τό καλό και τό κακό. Αύτή όμως είναι

μιά άπλη γυναίκα και τό περιωρισμένο μυαλό της ήφταξε ώς έκει—ένόμισε πώς κάνοντες έτοι θα άποκαταστήσει τό παιδί της. Γιατί τό Μιχελιό άν είναι ένας βλαμμένος άνθρωπος στα μάτια όλων τών άλλων, στα μάτια της μητέρας—στα μάτια τά δικά της, είναι—τό παιδί της—και τό παιδί της μάννας—κάθε μάννας, δέν έχει γι' αύτή ποτέ ψεγάδι! Με καταλαβαίνεις πατέρα;

— Ναι παιδί μου είπε δακρυσμένος—'Ετσά τό κρίνω κι' έγώ τό πράμμα—Δέν θωρρώ πώς έπήγαινε νά κάμει κακό, όσα με κειά ήκοψε τό μυαλό τη.

— Της ίδιας γνώμης είμαι και γώ, είπε ό Πηρούνης.

— 'Όστούο σάν ήρθανε έτσά τά πράματα έμεις δέν έχομε λόγο μέ τό Δημήτρη νά κάθώμεστε στή χώρα και τό άπομεισήμερο θα πηγαίνωμε. 'Ιντα λές Δημήτρη και τουλόγου σου; έρώτησε ό Βαρελομάνωλης.

— 'Εγώ νά μην ήτονε κουρασμένη ή φοράδα θα μίσεβγα ίδια δά! γιατί άφήκα στή μέση χιλίες δουλειές.

— Σωπάτε δά για τό θεió, κι' οί δυό σας, έδά που θα πγαίνετε ντελόγο κάτσετε νά κοιμηθείτε άπόψε και την ταχινή δά νάναι και πλιά καλό τό ταξίδι είπε ό Πηρούνης

— 'Ετσά τό λέω και γώ πατέρα είπε τό 'Αθηνιό, μία κι' ήρθετε κάτσετε νά φύγετε μέ την ύπομονή σας τη ταχινή.

— Δέν είναι για νά κάτσωμε παιδί μου γιατί πρέπει νά πάω νά φράξω και τά κακά στόματα, έπειδής θάχει μαθευτεί ή ιστορία μας στό χωριό.

— 'Εχεις δίκηο είπε κι' ό Δημήτρης.

Και τό άπόγεμα έφυγαν γυρίζοντας πάλι στό χωριό τους.

Όταν έφθασε στο σπίτι ο Βαρελομανώλης θά ήταν πιά μεσάνυχτα. Κι' έπειδή δέν ήθελε νά ξυπνήσει κανένα έβαλε τὸ ζῶο στο ὀτάβλο κι' έπεσε νά κοιμηθεῖ στο πόρτεγο.

"Έτσι όταν ἡ Δοξανιά σηκώθηκε τὸ πρωῖ τὸν βρῆκε νά κοιμάται ἀκόμη καί έπειδή έβράδυνε νά ξυπνήσει καί τὸ Μιχελιό, έπήρε μιὰ καρέκλα κι' έκάθησε δίπλα στὸν καναπέ πού έκοιμώτανε ὁ ἄντρας της καί τὸν έπερίμενε νά ξυπνήσει. Καί όταν σέ λίγο τὸν εἶδε νά σηκώνεται καί νά «ἀποταυρίζεται» τὸν έρώτησε φοβισμένα.

— Ντά ἦρθες κι' ὄλα ; καλότυχε :

— Ἦρθα Δοξανιά ! γιατί ἦμαθα πὼς ἡ τύχη κι' ὁ Θεός έβοήθηξε νά μὴ μπεῖ ἡ ντροπὴ στο σπίτι μας. Δόξα νάχει ἡ χάρη του.

— Ἦσφαλα, Μανωλάκη, εἶπε δακρυσμένη ἡ Δοξανιά—ἦσφαλα μὰ συμπάθησέ μου ! Ἐθάρρουμε πὼς δέν ἦκανα κακὸ—αἱ ! μικρὸ εἶναι τση κακομοίρας τὸ μυαλό μου—μὰ ἔδὰ τὸ θωρρῶ ! Συχώρεσέ με σκιᾶς τοῦ λόγου σου γιατί δέ κατέχω ἂν μοῦ συχωρέσει ὁ Θεός.

— Καί ἐγὼ σέ συχωρῶ καί ὁ Θεός δὰ σέ συχωρέσει γιατί δέν εἶχες κακὴ προαίρεση—τὸ ἴδιο σκέφτομαι καί γιὰ τὸν Ἀργυρό. Νά πᾶς νά τοῦ πεῖς πὼς τοῦ χαρίζω τὸ χρέος του καί πὼς ἅμα παντρευτεῖ ἡ Ἀνεζήνα, θά βοηθήξω στή προῖκα τση.

Ἡ Δοξανιά κατάπληκτη τὸν ἄκουε καί έκανε τὸ σταυρὸ της καί ὕστερα ρώτησε :

— Ὡστε νά πάω ;

— Νά πᾶς ἔδὰ ποῦναι ἀκόμη ταχινὴ νά τοὶ βρεῖς στο σπίτι.

Υστερα από καιρό έθερίζανε στα «Γεράνια» όταν έφτασεν ο κουνιάδος του ο 'Αμυγδαλοδημήτρης και του κρατούσε ένα γράμμα.

— Γράμμα έχεις κουνιάδο, από τον Πηρσύνη.

— Για διάβασέ το τουπέ ο Βαρελομανώλης.

Και αφού έκάθησαν κάτω από μιὰ έλθα, ο Δημήτρης άνοιξε τó γράμμα και διάβασε :

«'Αγαπητέ Κουνιάδο

Πρώτον έρχομαι να έρωτήσω περί υγείας.

Σήμερα τó μεσημέρι ήρθε στό σπίτι ο 'Εμφορας άπού-
ναι στα άρχαϊα, και μούπε πώς ο γιός του ο 'Ηρακλής
άποδ γύρισε έδά και κάμποσο καιρό άποδ τó έξωτερικό
πού σπουδάζε, άγαπά λέει τó 'Αθηνιό και αν θέλωμε να
του τó δώσωμε. 'Η γνώμη μου, κουνιάδο, είναι, πώς ή
οικογένεια του 'Εμφορα είναι άπο τσοι πρώτες τσοι χώρας
και ο ντελη κανής¹⁾ είναι φρόνιμο παιδί και σπουδαγμένο.
Τó όνομά του είναι «ένα» έπαδά. 'Απο καιρό τότε γνωρί-
ζει και τ' 'Αθηνιό, πού τση τότε γνώρισε ο πατέρας του
στό Μουσείο (τίμια πράματα) άποδ πήγαινε κάθε μέρα
και διάβαζε τά άρχαϊα και πολλές φορές την ήκουσα να
λέει πώς είναι σοβαρός νέος. Πάλι 'ξάσου!²⁾ 'Εγώ δη-
λαδής άποδ άγαπώ τ' 'Αθηνιό σαν και τουλόγου σου,
λέω πώς είναι καλά να γενει τουτσα ο γάμος. Πάλι του-
λόγου σου 'σαι τ'άφεντικό. Μόνο να μου γράφεις άμέσως,
να κατέχω ίντα δά πω τ' ανθρώπου. 'Αν είναι και θές,
νά 'ρθήτε με τó Δοξανιό ντελόγο να γενει ο αρραβώνας.

'Ετερον ουδέν

1 'Ο νέος.

2 'Οπως θέλεις

Ὅψές ἐτελειώσανε καί οἱ ἐξετάσεις τοῦ Ἀθηνιοῦ καί πῆγα καί ἐγὼ καί τὰ κάτεχε ὅλα. Ὅποιος τήνε ρωτοῦσε τοῦδιδε ντελόγο ἀπάντησε. Οἱ καθηγητᾶδες ὅλοι τοῦ εἶπανε μπράβο.

Τὸ λοιπὸς ἀνημένω γράμμα σου νὰ δώσω ἀπάντηση.

Ἔτερον οὐδὲν

Σὲ γλυκοασπάζομαι

Ὁ κουνιάδος σου

Καί μέσα στὸ ἴδιο γράμμα ἦταν καί ἄλλο ἓνα τοῦ Ἀθηνιοῦ, ποὺ ἔγραφε :

Σεβαστὲ πατέρα,

Εὐχαρίστως σοῦ ἀναγγέλλω ὅτι ἠρίστευσα εἰς τὰς ἐξετάσεις. Ὁ θεῖος σοῦ γράφει γιὰ μιὰ πρόταση ποὺ τοῦ ἐγίνε γιὰ ἀποκατάστασή μου, Ἐγὼ δὲν ἔχω γνώμη, παρὰ ἐκεῖνο ποὺ θὰ ἀποφασίσῃς ἐσύ. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν γνωρίζεις τὸ πρόσωπον, σοῦ λέω ὅτι ὁ νέος ἐτελειώσε ἐφέτος τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν Εὐρώπην, εἶναι ἓνα σοβαρότατο παιδί, ἡ οἰκογένειά του εἶναι ἀπὸ τίς πιὸ ἀρχοντικὲς τοῦ Κᾶστρου καί πλουσιωτάτη.

Ἄν νομίζεις, πὼς μοῦ πρέπει ἓνας τέτοιος σύζυγος δὲν θὰ διαφωνήσω κι' ἐγὼ. Αὐτὸ ὅμως θὰ ἐξαρτηθῆ, ὅπως εἶπα, μόνο ἀπὸ τοῦλόγου σου.

Μαζὶ ἔχω καί κάποιο ἄλλο ζήτημα νὰ σοῦ γράψω. Εἰς τὰς συναναστροφάς μου ἐδῶ, ἐγνώρισα μιὰ κυρία ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, εἰς τὴν ὁποίαν εἶπα γιὰ τὴν κατάσταση τοῦ μυαλοῦ τοῦ ἀδερφοῦ μου τοῦ Μιχελιοῦ. Μοῦ εἶπε λοιπὸν ὅτι στὰς Ἀθήνας ὑπάρχει ἓνα ἴδρυμα ποὺ δέχεται τέτοια παιδιὰ καί πολλὰ διορθώνονται ὕστερα ἀπὸ καιρὸ. Ἀναλαμβάνει δὲ ἡ ἴδια, ἂν θέλωμε, νὰ τὸ εἰσαγάγῃ. Λοιπὸν πατέρα, μοῦ φαίνεται, πὼς εἶναι μιὰ λύση σπουδαία. Νὰ δοκιμάσουμε! Ἴσως ὁ Θεὸς νὰ βοηθήσῃ νὰ γίνεῖ καλύτερα. Τὰ ἔξοδα, ὅπως μοῦπε, δὲν εἶναι πολλὰ. Ἄν ἀποφασίσῃς καί

έρθης κατ' αὐτάς πάρε το μαζί σου, νά τόν στείλουμε ἀμέσως, γιατί κι' ἡ κυρία θά φύγη αὐτὲς τὶς ἡμέρες.

Ζητῶ τὴν εὐχή σου

Ἄθηνιό

“Όταν ἐτελείωσε τὴν ἀνάγνωση καὶ τῶν δύο ἐπιστολῶν ὁ Δημήτρης, ὁ Βαρελομανώλης τὸν ρώτησε :

— Αἴ! Ἴντα λές καὶ τουλόγου σου γιὰ τουτανά, πού γράφουνε ;

— Εἶναι νά ρωτᾶς ; ἀπάντησε ὀλόχαρος ὁ Δημήτρης. “Αν εἶναι ὁ γαμπρός ἐτσά πού λένε τὰ γράμματα, χόρτο νά μὴ κόψεις μόνο νά σηκῶθεῖς ντελόγο νά πᾶ κάνεις τσ' ἀρραβῶνες, γιατί ἀπού τό γράμμα τ' Ἄθηνιοῦ, φαίνεται πῶς κι' αὐτό τότε θέλει. Καί τέθοιες τύχες δέ θά βρεῖ στό χωριό μας. “Όσο γιὰ τὸ Μιχελιό πάλι, ἐγὼ νάμουνα θά τῶπεμπα σέ κειο-νά τό Κατάστημα καὶ πού κατέχεις ἄνε δέ σάξει τὸ μυαλό του καὶ μιὰ κοπανιά νά σοῦρθεῖ ἕνας κύριος ὅπως πρέπει. Ἡ ἐπιστήμη σήμερα κάνει θάμματα. Κι' ἀπόί Ἴντα τότε θές ἐπαδά ; Κοντό κάνει σου κια-μιὰ δουλειά ;

— Τὰ ἴδια σκέφτομαι κι' ἐγὼ κουνιάδο ! Μά στάσου νά φωνιάξω καὶ τὴ Δοξανιά νά δοῦμε, Ἴντα λέει κι' αὐτή !

— Νά 'δὰ ἡ ὥρα νά σοῦ κανονίσει ἡ Δοξανιά, Ἴντα πρέπει νά κάμεις ; εἶπε ὁ Δημήτρης.

— Αἴ ! ὅ,τι καὶ νάσαι, εἶναι μάννα τῶ παιδιῶ, μὴν τὸ ξεχνᾶς !..

“Όταν ἡ Δοξανιά ἄκουσε ὅσα τῆς εἶπαν, γιὰ τὸ γάμο τοῦ Ἄθηνιοῦ δὲν ἔφερε ἀντίρρηση, γιὰ τὴν ἀναχώρηση ὅμως τοῦ Μιχελιοῦ στὴν Ἀθήνα ἐτόλμησε νά παρατηρήσει, πῶς εἶναι «πολλὰ ἀλάργο». Μά ὁ Μανωλάκης τὴν ἐβεβαίωσε, πῶς θά πηγαίνανε τακτικὰ νά τὸ βλέπουνε, κι' ἔτσι ἀπέσυρε τὴν ἄρνησὴ τῆς.

Στὸ τέλος ἀποφασίσανε νά ἀρχίσουν νά ἐτοιμά-

ζωνται άμέσως κι' όλοι μαζί νά ξεκινήσουν για τή χώρα μετά δυό ήμέρες.

"Ετσι και έγινε.

"Εκεῖ τό Μιχελιό τό παράλαβε ή φιλόανθρωπη κυρία, ή φίλη τοῦ Ἐθνηιοῦ, και ἔφυγαν μαζί μέ τόν Πηρούνη που προσφέρθηκε νά τοῦς συνοδεύσει, για νά δεῖ και τό ἴδρυμα στήν Ἀθήνα...

Υστερα από λίγες μέρες τά «Κοινωνικά» τῆς ἔφημερίδας «Κνωσσός» ἀναγγείλανε τοῦς ἀρραβῶνες τοῦ Ἐθνηιοῦ μέ τό παρακάτω ἀγγελτήριο :

«Εὐχαρίστως ἀναγγέλλομεν ὅτι ὁ ἄριτος ἐξ Ἑσπερίας ἐπανακάμφας τελειόφοιτος τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν και πλήρης μέλλοντος νέος κ. Ἡρακλῆς Ὀλ. υἱὸς τοῦ σεβαστοῦ παρ' ἀπάση τῇ κοινωνίᾳ μας Ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Ὀλ., ἀντήλλαξε δακτύλιον ἀρραβῶνα μετά τῆς ἀπό τῶν στηλῶν μας πρὸ ἡμερῶν ἀναγγελθείσης ὡς ἀριστευσάσης κατὰ τὰς πτυχιακὰς ἐξετάσεις τῆς καλλιμόρφου πολυφέρνου και εὐρυτάτης μορφώσεως δεσποινίδος Ἀθηνᾶς Βαρελάκη.

Εἰς τοῦς ἀρραβῶνας παρίσταντο ἐκτὸς τῶν εὐτυχῶν γονέων τῆς νύμφης οἵτινες πρὸς τοῦτο ἀφίκοντο ἐκ τῆς ἐπαρχίας, κ. Ἐμμανουὴλ Βαρελάκη και τῆς ἀξιότιμοι συζύγου του Δοξανιάς, και τῶν γονέων τοῦ γαμβροῦ, ὁ κ. Νομάρχης, ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς και πολλὰ ἄλλα ἐπίλεκτα μέλη τῆς κοινωνίας μας».

Α) ΚΡΗΤΙΚΕΣ ΗΘΟΓΡΑΦΙΕΣ

1. Τὸ ὄνειρο τοῦ Σταυρούλη
Κυκλοφορεῖ σὲ πρώτη ἔκδοση 1943 ἀπὸ τὸν Ἐκδοτικὸ Οἶκο Νικ. Ἀλικιώτη.
2. Ἐμάθετέ τα ;
Κυκλοφορεῖ σὲ δεύτερη ἔκδοση 1943 ἀπὸ τὸν ἴδιο Ἐκδοτικὸ Οἶκο.
3. Τὸ Μιχελιὸ
Κυκλοφορεῖ ὁμοια σὲ τρίτη ἔκδοση 1943
4. Κρητικὲς Ἀποσπερίδες
Ἐκδοση ἐξαντλημένη 1926.

Β) ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ

1. Ἐλεύθερες Σκέψεις
Ἐκδοση 1915 ἐξαντλημένο.
2. Οἱ Κρήτες στὸν ἀγῶνα
Ἐκδοση 1914 ἐξαντλημένο.

Ἐτοιμάζονται γιὰ Ἐκδοση :

1. Καστρινοὶ γιὰ τὸ ποτήρι
Ἡθογραφικὸ.
2. Ἡρώας ἢ Ἀγύρτης ;
Νουβέλα.
3. Γέννεση τοῦ Ραγγοῦ
Ἰνδικὸ ἔπος.
4. Ἰνδικὰ Λουλούδια
Ἀπὸ τὴν Ἰνδικὴ σοφία.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥΤΟ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΑ ΤΥΠΟΓΡΑ-
ΦΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ
ΝΙΚ. ΑΛΙΚΙΩΤΗ ΤΟ ΔΕΚΕΜΒΡΙΗ ΤΟΥ 1943

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ

